

İ Ç İ N D E K İ L E R

1 — Okurlara	3
2 — Parti içinde «iki çizgi» Mücadelesi üzerine	5
3 — Sömürgecilik ve Milli Mesele - 2	26
4 — Gerçek Bir Devrimci Nasıl Olmalıdır?	67
5 — Devrim mi Uzlaşmak mı?	83
6 — Çilekeş ve Yoksul Halkımıza Katlediyorlar	91
7 — Sanat ve Kültür	95

Aylık Siyasi Dergi Yıl : 1 Sayı : 2

Sahibi : Abdullah Soydan

Sorumlu : Hüseyin Şen

Yönetim Yeri : Cağaloğlu, Çatal Çeşme Sok : 6/5 İstanbul

Baskı : ÖNSÖZ Basım ve Yayıncılık

Dizgi : Bilgiç Matbaası

Abone Şartları :

6 Aylık 120 TL. Yıllık 240 TL.

(Dış ülkeler için iki katı)

OKURLARA

KAVA olarak yayın hayatına başlamamız, bütün siyasi güçlerin, bir ölçüde de olsa yeniden şekillenerek, devrimci hareketimiz karşısındaki tavırlarını gözden geçirmelerini beraberinde getirdi.

Sömürgeciler «KAVA ÇIKARKEN» broşürüyle birlikte harekete geçerek, yayınıımızı daha doğmadan engellemek için faaliyetlerini yoğunlaştırdılar. Dergimizin sahibi ve sorumlu yazı işleri müdürü hakkında, yasal olmayan takibat kararıyla birlikte dergimizin ilk sayısına el koymak için, bazı çabalar «içine» girdiler. Hemen akabinde, adı geçen broşürün toplatma kararını çıkartarak bayilerden toplama ya giriştiler.

Fakat onların bu çabaları boşa çıkarılarak, dergimiz ilk sayısıyla yayına başladı ve devam edecek... Onların kendi koydukları yasaları dahi çiğneyerek giriştikleri bu çabalar, sonlarını gördükleri devrimci hareketimizden duydukları rahatsızlığın bir ürünüdür ve geçmişteki saldırıların bir devamıdır. Ancak halkımızın milli kurtuluş devrimine önderlik etmede, onunla birleşmede ve desteğini almada göstereceğimiz başarılarla, onların bu çabaları boşa çıkarılacak ve yayın hayatımız güçlenerek devam edecektir.

Öte yandan bazı «proleter devrimci»ler, dergimiz için açılan yardım kampanyasında içine düştükleri olumsuzluklarını, dağıtımında, kitlelere kavuşmasında ve satımında devam ettiriyorlar. Onların bütün iddiaları, kendilerinin «parti» olduğu ve varlığımızın, bu nedenle «meşru» olmadığıdır. Bölük, pörçük bilgileriyle ülkemiz üzerinde ahkâm kesen bu «proleter devrimci»ler ve diğerleri bilsinler ki; artık kendilerinin ideolojik olarak- ülkemiz toprakları üzerinde varlık nedenleri kalmamıştır ve bunun böyle olduğunun anlaşılması zorunda bırakılacaklardır. Çünkü, Kürdistan proleteryası; -başkalarının gerçekleri ne kadar çekici ve güzel olursa olsun- artık kendi devrimine sahip çıkıyor ve çıkacaktır.

Ayrıca ülkemizde ki bazı burjuva milliyetçileri halen halkımızın tarihi, dili, kültürü ve dolayısıyla, devrimi üzerinde «tekel sahibi» oldukları içi boş iddiasıyla siyasi varlığımıza gösterdikleri tahammülsüzlüğü çeşitli vesilelerle ortaya koyuyorlar. Bununla ilgili olarak onlar, hareketimizin ismini, zalim Dehak'a karşı mücadelesiyle, halkımızın

kurtuluşunun yolunu aydınlatan, yiğit demirci KAWA'dan esinlenerek aıması üzerinde «fırtınalar» koparıyorlar. Ama bütün bunlar boşunadır!..

Çünkü, artık Kürdistan siyasi yaşamını elinde tutan feodal-burjuva milliyetçiliği iflas etmiştir. Ve tarihimizi bizzat yaratanlar bu gün devrimci proletaryayla birlikte, bu yaşamı ellerine almış bulunuyorlar. Ayrıca devrimci KAVA ya sahip çıkacak olanlarda işte bunlardır. Nasılki devrimci SPARTAKÜS'e devrimci proletaryanın sahip çıkması gerekirse ve nasılki ona sahip çıkanlar bir dönem Alman proletaryasına önderlik ettiyse... İşte biz KAWA'yı Kürdistan'ın SPARTAKÜS'ü diye tanımlarken ve ona şanına layık bir biçimde, ancak, Kürdistan'lı proleter devrimciler sahip çıkabilir derken, bunu anlatmak isteriz!

Dergimizin çıkışını çeşitli saldırılarıyla ve iğrenç propadandalarıyla karşılayan her türden revizyonistlerden burada bahsetmeye gerek görmüyoruz. Bu, Marksizm-Leninizme ihanet eden hainlerin, her türden saldırılarını «doğal» karşıladığımızdır.

Bütün bunlara karşılık halkımızın milli kurtuluş ve halk demokrasisi mücadelesinde büyük bir olay olan dergimizin çıkışı, yeni bir Kürdistan'a olan umutların daha da güçlendiği çevrelerce sevinçle karşılanmıştır. Gerek Kürdistan'ın dört bir yanından, Türkiye'den ve gerekse vatanlarından koparılıarak, Almanya, Fransa, İngiltere, İsveç, İsviçre, Avusturya ve, Avusturalya vb. yerlerde çalışmak zorunda bırakılan., her milliyetten emekçilerin göndermiş olduğu, başarı ve kutlama, abone olma ve abone bulmalarla ilgili olan mektup ve telgrafları bunu kanıtlamanın sadece bir yanını oluşturur.

Bu nedenle dergimizin bu sayısında, Kürdistan devrimine olan sıcak ilgilerinin bir ifadesi olarak değerlendirdiğimiz, bu mektup ve telgaların sahiplerine en içten samimi, selam ve teşekkürlerimizi belirtmeyi bir borç biliriz...

Marksizm-Leninizm ve ezilen halkların mücadele deneyleri göstermiştirki; bir ulus ne kadar küçük ve güçsüz, düşmanları ne kadar büyük ve güçlü olursa olsun Marksist-Leninist bir önderlik altında yenilmezdir. İşte Kürdistan tarihinde, KAVA'nın çıkışı büyük bir olaydır derken, bunu, bu temel gerçekle ilgili olarak söylüyoruz.

Kürdistan halkının milli kurtuluş devrimine önderlik etmede, ül etmede, ülkemizle ilgili bütün ideolojik meselelerin ele alınması gibi önemli bir görevi de üstlenmiş olan dergimizin, tüm devrimci-yurtsever demokratların desteğine ihtiyacı vardır. Ve bu desteği alacağımızdan şüphe etmiyoruz.

K A V A

PARTİ İÇİNDE SINIF MÜCADELESİ VE «İKİ ÇİZGİ MÜCADELESİ» ÜZERİNE

Bugün, birçok komünist partisinin yozlaşarak, burjuva-revizyonist partiler haline gelmesi karşısında, Leninist parti öğretisinin doğru kavranması, saflığının korunması daha büyük önem kazanmaktadır. Bir çok ülkede ki, olumsuz tecrübelerin göstermiş olduğu gibi, devrimin ve sosyalizmin düşmanları her şeyden önce, proletaryanın örgütüne saldırmakta, yozlaştırmaya çalışmaktadırlar.

Devrimi yapmada ve proletarya diktatörlüğü altında sınıfsız topluma kadar kesintisiz olarak sürdürmede, proletaryanın en başta gelen silahlı olan partinin iç ve dış düşmanlarının saldırısına karşı savunulması gerekir.

Partinin kendisini iç ve dış düşmanlara karşı koruyabilmesi için, doğru bir örgütsel ve siyasi çizgiye sahip olması, bu çizgiyi titizlikle uygulaması başta gelir. Örgütsel açıdan, bunun garantisi Leninist örgüt ilkelerine sıkıca sarılmak, bu ilkeleri hayata geçirmektir.

Leninist parti öğretilerinden şu veya bu biçimde sapma, partinin sınıf düşmanının sızmasına karşı korunmamasına, dolayısıyla siyasi ideolojik yozlaşmaya uğramasına neden olur. Eğer, devrimci bir parti, Leninist örgütlenme ilkelerinin uygulanmasında, toplumda süren sınıf mücadelesine bağlı olarak, parti içindeki sınıf mücadelesinin doğru bir biçimde sürdürülmesinde, hata yapıyorsa kaçınılmaz olarak varacağı yer yozlaşmadır. Günümüze kadar, çeşitli partilerin tecrübelerinin doğruladığı gibi, bu tartışılmaz bir gerçektir.

Bu nedenle Leninist parti öğretisinin doğru kavranması, saflığının korunması, ve bu konuda çaba gösterilmesi her Marksist-Leninistin önde gelen görevlerinden biridir.

Biz bu yazımızda, Leninizmin Parti öğretisini ana hatları ile belirterek bu öğretiyi, iki partinin, (ÇKP ile AEP'nin), parti hayatına indireyecek ve dolayısıyla parti içinde sınıf mücadelesinin sürdürülmesine ilişkin görüşlerimizi belirteceğiz.

Bu arada, karşı-devrimci «Aydınlık» yazarlarının bu noktada (ve bazı diğer meselelerde) AEP'ye yönelttikleri sözde «eleştiri» leri ve iftiralara cevaplayacağız. (1)

LENİNİZMİN PARTİ ÖĞRETİSİ :

Parti, proletaryanın sınıf örgütünün en yüksek biçimi, örgütlü ve öncü müfrezesidir. Proletarya partisinin, başta gelen özellikleri, onun demirden bir disipline — «askerî disipline» benzeyen bir disipline — sahip olması; irade ve eylem birliğini birleştirmesidir.

Birliğinden ve demir disiplinden güç alan bir parti olmadan, proletarya diktatörlüğünü kurmak ve yaşatmak imkânsızdır.

«Ama — diyor, Stalin — bütün parti üyelerinin irade birliği olmadan, hareket birliği olmadan partide demir disiplin düşünülemez.» (2).

Yani, partide demir disiplinin gerçekte varolabilmesi için «...bütün parti üyelerinin temel sorunlarda aynı görüşü paylaşmaları...» (3) (abç) zorunludur. Başka bir deyişle, parti disiplini bilinçli bir disiplinlidir. Bu disiplinin temeli partinin doğru çizgisidir. Bu disiplinin ana fikri partinin ve devrimin çıkarlarını herşeyin üstünde tutmaktır. Partinin doğru çizgisinden sapma veya onu değiştirme çabaları, partinin birliği ve disiplinine vurulan darbe demektir. Partinin doğru çizgisinden sapma veya onu değiştirme çabalarına karşı amansızca mücadele etmek, partiye ve onun çizgisine sahip çıkmak tüm parti üye-

(1) ÖNEMLİ NOT: Bazı yanlış anlamalara meydan vermemek için, AEP'nin son zamanlarda Çin devrimi, ÇKP ve dolayısıyla Mao Zedung hakkında söylediklerine katılmadığımızı, belirtelim. Ancak, bu durum, AEP'nin karşı-devrimcilerin saldırısına karşı, (özellikle parti meselesinde) savunulmasını (ki, bu aynı zamanda Leninist parti öğretilerinin savunulmasıyla eş anlamlıdır.) gereksiz kılmayacağı gibi, uluslararası komünist hareketin genel hattı çerçevesinde AEP'nin Marksist-Leninist bir parti olarak tanımlanmasıyla da çelişmez. Diğer yandan uluslararası komünist harekette, «baba» parti «oğul» parti (ya da hareket) biçiminde, yanlış bir anlayış olmadığı için de, AEP'nin uluslararası komünist hareket saflarında önemli bir konuma, önder konumuna sahip olması, çeşitli parti ve hareketlerin - bu arada bizim - AEP'yi eleştirmelerini dışlayamaz.

(2) Leninizmin İlkeleri, s. 106

(3) Lenin, Örgütlenme, Komünist Enternasyonal Örgütlenme Bürosunun Önsözü, s. 36

lerinin vazgeçilmez görevi, bolşevik disiplinin zorunlu gereğidir. Leninist parti «...devrimci marsist çizgiden her türlü sapmaya karşı verilen mücadele içinde...» şekillenir; (4).

Lenin, disiplini «Eylemde birlik, tartışmada ve eleştiride özgürlük:» (5) diye tanımlıyor. Burdan çıkarılması gereken sonuç, hizip ve grupların yasaklanmasını içeren parti disiplinin, fikir savaşımı ve eleştiri ile çelişmediği, aksine, gerektirdiğidir. Ama, eleştiri ve fikir savaşımı bitince, karara varılınca bütün parti üyelerinin irade ve eylem birliği şarttır. Her parti üyesi kendi hücrelerinde, partinin genel toplantı, konferans ve kongrelerinde, tartışmalı sorunları tartışmak, partinin yönetici organlarını eleştirmek ve kendi önerilerini getirmek hakkına sahiptir. «Parti içindeki tartışma özgürlüğü asla parti disiplini ni sinsice baltalama özgürlüğü...» (6) olmadığı gibi, partinin, tartışma kulübüne çevrilmesi anlamına da gelmez. «Hizipçi nitelik taşıyan ve objektif olmayan her eleştiri» (7) parti vargücü ile göğüsler, örgütsel tedbirlerle cezalandırır.

Öte yandan her türlü davranış ve eylem «proletaryayı geriye değil, ileriye doğru götürdüğü, proletaryanın ideolojik birliğini sağlamlaştırdığı, proletaryayı zayıflatmak ve yozlaştırmak yerine onun düzeyini yükselttiği ölçüde değer kazanır.» (8) (abc). Bu nedenle tartışma ve eleştiri özgürlüğünün olmadığı bir eylem birliğine izin verilmeyen devrimci proletarya, aynı zamanda ilkelerin çiğnenmesine de izin vermez. «İlkelerin çiğnendiği öyle vahim durumlar olur ki bütün örgütsel ilişkilerin koparılması bir görev haline gelebilir.» (9)

Proletarya diktatörlüğünün kuruluşundan önceki savaşım koşullarında, parti disiplini hakkında söylenebilecek olan bu sözler, diktatörlüğün kurulmasından sonra da aynen ve daha büyük ölçüde geçerlidir. Lenin'in şu sözleri, proletarya diktatörlüğü koşullarında parti disiplininin önemi hakkında söylenebilecek şeylerin en özlu ifadesidir.

«Proletaryanın partisinin demir disiplini, özellikle onun diktatörlüğü sırasında azıcık da olsa zayıflatan kimse gerçekte, proletaryaya karşı burjuvaziye yardım etmektedir.» (10).

(4) Aynı yerde, s. 32

(5) Aynı yerde, s. 33

(6) Aynı yerde, s. 37

(7) Lenin, Örgütlenme, s. 239

(8) Aynı yerde, s. 34

(9) Aynı yerde, s. 34

(10) Lenin, «Sol» Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı, s. 41

Parti içinde hiziplerin, grupların varlığı, parti birliği ve askeri, demir disiplinle bağdaşmaz. Hiziplerin varlığı birçok merkezlerin varlığına neden olur. Bu da partide ortak bir merkezin yokluğu, irade birliğinin parçalanması disiplinin gevşeyip, dağılması ve — proletarya diktatörlüğü döneminde — proletarya diktatörlüğünün «...zayıflayıp dağılması demektir.» (11) (abç). Dolayısıyla parti; «her türlü hizipçiliği ve parti içinde her türlü iktidar bölünmesini olanaksızlaştıran irade birliğidir.» (12) (abç) şeklinde de tanımlanabilir.

Devrimin ve proletarya diktatörlüğünün başarılarının temel koşulu parti birliği ve partinin irade birliği olduğu içindir ki, Lenin, parti birliği üzerinde önemle durur. Bolşevik partisinde görüş birliği yaratıp, onu yıkmaya çalışanlara karşı kararlılıkla mücadele eder. Birliğin gerçekleşebilmesi bakımından hizipçiliğin tehlikelerine değinir. «'Partiden kesin ve hemen ihraç edilme' cezası ile 'her türlü hizipçiliğin tam olarak bastırılmasını' ve 'şu ya da bu platform üzerine kurulmuş bütün grupların hemen dağıtılmasını' ister» (13).

Peki, partide hizipçiliğin, geçimsizliğin ve kargaşanın nedeni nedir? Bunun kaynağı proletarya saflarına katılan köylü, küçük burjuva kökenli unsurlar, yoksullaşarak, proleterleşmiş aydınlar ve işçi aristokrasisidir. Bütün bu küçük burjuva gruplar değişik biçimlerde partiye girerler; ve sınıfsal kökenlerinden kaynaklanan kararsızlık, moral bozukluğu ve güvensizlik ruhunu beraberlerinde getirirler. Ayrıca burjuva ideolojisinin baskısı da proleter unsurları kaçınılmaz olarak etkiler.. Tüm bu oportünist unsurlar, partide hizipçiliğin ve kargaşanın kaynağını oluştururlar.

Partinin bu tür unsurlardan arındırılması, özel bir önem taşır. Parti «kendini oportünist unsurlardan arındırarak güçlenir» (14) Parti saflarında oportünist unsurlar varken savaşa tutuşmak, partiyi önden ve arkadan iki ateş arasında bırakmak demektir. Bu nedenle oportünist unsurlara karşı, amansız bir mücadele yürütmek, devrimi savışımın başarısı için, başta gelen koşullardan biridir. «Saflarında reformistler, menşevikler bulduğukça, proleter devrimi muzaffer kılmak, bu devrimi korumak olanaksızdır... Rusya'da birçok kez, öyle güç durumlar ortaya çıktı ki, eğer menşevikler reformcular, küçük burjuva demokratlar partimizde kalsaydı, sovyet rejimi kesenkes (abç)

(12) Aynı yerde.

(13) Aktaran Stalin, Leninizmin İlkeleri, s. 108

(14) Stalin. L. İ., s. 108

devrilirdi... Böyle bir anda yalnızca, partiden ihraç edilmeleri, kesenkes zorunlu olan Menşevikleri, reformcuları, turaticileri kovmak yetmez. (a.bç) duraksamaya eğilimli olan ve reformcularla 'birliği' bozmamak için bunları bütün önemli mevkilerden uzaklaştırmama eğilimi gösteren kusursuz komünistleri de partiden çıkarmak yararlı olabilir... Eğer böyle bir anda duraksayan önderler çekilirlerse bu partiyi, işçi hareketini ve devrimi zayıflatmaz, tersine güçlendirir.» (15)

Parti saflarının her türlü yoz, oportünist ve iflah olmaz unsurdan arındırılması gereği, Lenin'in komünist Enternasyonalin bütün kesimlerine vasiyet ettiği şu şiarla özetlenebilir: «**DAHA AZ, AMA DAHA İYİ**»

PARTİ İÇİNDE SINIF MÜCADELESİ

Proletarya, toplumda diğer sınıflardan soyutlanmış değildir. Toplumun dışına çıkarılıp incelenemediği gibi, toplumdaki tamamen tecrit de edilemez. Proletarya, türlü tabakaların sayısız ilişkilerle birbirine bağlandığı toplumun bir bölümüdür. Bu yüzden, proletarya üzerinde diğer sınıfların proleter ideoloji üzerinde diğer sınıf ideolojilerinin etkide bulunması kaçınılmazdır.

Aynı şey, proletarya partisi için de geçerlidir. Burjuva, küçük burjuva sınıf kökenine sahip unsurlar, komünist partisi saflarına katıldıklarında, geldikleri sınıfın ideolojisinin, alışkanlıklarının vb. kalıntılarını da beraberlerinde getirirler. Onların bu etkileri bütünüyle yok etmeleri uzun bir süreci kapsar. Ayrıca, işçi sınıfının farklı katmanlarının bulunması da, burjuva ideolojisinin etkisi için uygun bir ortam oluşturur.

Sınıf mücadelesi şartlarında burjuva ideolojisinin, proletarya ve onun partisi üzerindeki etkisi ve işçi sınıfının farklı tabakalarının var oluşu proletarya partisi içindeki çelişkilerin kaynağını oluşturur.

Sınıf mücadelesinin gelişmesindeki her dönüm noktasında, mücadelenin kızışması ve güçlüklerin artmasına bağlı olarak, proletaryanın farklı tabakalarının görüşlerinde, alışkanlıklarında, ruhsal durumlarında değişiklikler meydana gelir. Ortaya çıkan bu değişiklikler ve farklılıklar, parti içerisinde görüş ayrılıkları biçiminde belirir. Bu durum kaçınılmazdır. Burjuvazinin ve ideolojisinin baskısı, bu görüş ayrılıklarını büyütme yönündedir. Bu da Marksistlerin önüne ortaya çıkan görüş ayrılıklarını örtbas etmeyip, mücadeleyle kısa zamanda sonuca bağlama görevini koyar. Parti içerisindeki çelişkilerin, görüş ayrılıklarının tartışılarak sonuca bağlanması **zorunludur**.

Proletarya partisinin gelişimi sağlığa ve kararlılığa kavuşması, parti içindeki çelişkilerin açığa çıkarılıp çözülmesine bağlıdır. Bu ne-

denledir ki, Lenin, «parti mücadelesi, bir partiye güç ve hayat verir» demektedir.

Sosyalist toplumda sınıflar, sınıf çelişkileri ve dolayısıyla sınıf mücadelesi ortadan kalkmaz, komünizmin üst evresine, sınıfsız topluma kadar, bütün bir tarihi dönem boyunca devam eder. Sosyalizm, iki yol, sosyalist ve kapitalist yol arasında şiddetli bir sınıf mücadelesi sürecidir. Bu mücadele ideolojik, siyasi, askerî ve iktisadi bütün cephelerde sürer. Diğer toplumların olduğu gibi, sosyalist toplumunda esas itici gücü sınıf mücadelesidir ve sosyalizm altında da objektif bir olgudur.

Toplumda süren sınıf mücadelesinin ve var olan sınıf çelişkilerinin bir yansıması olan, parti içindeki sınıf mücadelesi, proletarya diktatörlüğü altında da devam eder. Bunun da ötesinde sosyalist toplumda, parti, sınıf mücadelesinin en karmaşık ve en zorlusunun verildiği bir alandır. Sosyalist toplumda, parti, eski dünyanın yok edilmesi ve yeni sosyalist toplumun inşası için yürütülen mücadelenin önderidir. Sınıf mücadelesinin gelişiminin, sosyalizmin ve proletarya diktatörlüğünün kaderi onun ideolojisine, siyasetine ve önderlik yeteneğine bağlıdır. Bu nedenle sosyalizm düşmanlarının saldırıları ilk plânda, partiye yöneliktir. Sosyalist toplumda burjuvazi her türlü yola ve araca baş vurarak partinin birliğini, proleter niteliğini sarsmaya çalışır. Sosyalizmin başarıyla inşa edilmekte olduğu bir ülkede de, açıkça anti-komünizm bayrağıyla ortaya çıkması zorlaştığı için, sahte Marksizm, revizyonist karşı devrim, onların kapitalizmi geri getirmede başlıca silâhı haline gelir. Burjuvazi sosyalizmi yıkmak için kaleyi içten fethetmeye çalışır... Parti içine sızar.

Diğer yandan partiyi oluşturan işçi sınıfının en ileri unsurları olan komünistler de, bir taraftan eski toplumun kusurlarının varlığı ve diğer taraftan burjuva ideolojisinin baskısı altında oldukları için, burjuva-revizyonist yozlaşma ile yüz yüzedirler.

Dolayısıyla, içte burjuvazinin, dışta emperyalizmin varlığı ve baskısı sosyalist toplumda revizyonist karşı devrimin objektif şartlarını oluşturur. Çeşitli ülkelerin olumsuz deneylerinin gösterdiği gibi, sosyalizmde, kapitalizmin restorasyonunun (emperyalizmin müdahalesi ve gerici sınıfların ayaklanmayla iktidarı ele geçirmeleri şeklindeki, diğer iki biçim dışındaki) en sinsi ve tehlikeli biçimi, parti ve devlet yönetiminin içten ele geçirilmesidir. Bunlardan ilk iki biçimde restorasyonunun önlenmesi durumu, bütünüyle Marksist - Leninist'lere bağlı değildir. Ancak, üçüncü biçimin önlenmesi bütünüyle Marksist - Leninist'lere bağlıdır.

Bu biçimde restorasyon, Marksist - Leninist'lerin doğru bir çizgiyle, her alanda sınıf mücadelesini kesintisiz olarak sürdürmeleri ile önlenabilir. Özellikle partinin burjuva - revizyonist yozlaşma tehlikesine karşı korunması, bu tehlikenin sınıf mücadelesiyle bertaraf edilmesi gerekir.

Az yukarıda, sosyalizmde partinin, sınıf düşmanlarının ilk plandaki hedefleri içinde olduğunu belirtmiştik. Partiyi tehdit eden tehlike, parti saflarında sürekli ve doğru bir sınıf mücadelesi yürütülerek alt edilebilir. Bu alt etme, üçüncü biçimdeki revizyonist karşı devrimin önlenmesi anlamına da gelir.

Bütün bu nedenlerden dolayı, parti içinde sınıf mücadelesinin sürdürülmesi konusunda, doğru bir kavrayışa sahip olmak özellikle önemlidir.

Parti içinde sınıf mücadelesi, düşmanlara, hainlere, partinin genel çizgisinin tahrif edilmesi çabalarına, parti kararlarından sapmalara, çarpıtmalara, bürokratizme, hâtalara, liberalizme, oportünizme, öznelcilik ve sekterizme ve her türden anti-marksist görüşlere yönelmelidir.

Parti içindeki sınıf mücadelesi, herşeyden önce, genel çizgisinin, teorisinin ve irade birliğinin pekişmesi, saflığı için ideolojik mücadeledir. Parti içinde sınıf mücadelesinin başarıyla sürdürülmesi hataların, yetersizliklerin ortaya çıkarılması ve düzeltilmesinde, partinin çizgisinin saflığının korunmasında eleştiri-özeleştiri güçlü bir silâhtir.

Partinin, parti çizgisinin, devrimin ve sosyalizmin çıkarlarına hizmet etmesi koşuluyla, fikirlerin çatışması faydalıdır. Çünkü, birliği pekiştirir, hataların ve yetersizliklerin ortaya çıkarılmasına ve alt edilmelerine neden olur. Doğru kararların alınmasını kolaylaştırır. Partide sınıf mücadelesinin doğru olarak sürdürülmesi, hata yapmış kişilerin düzeltilmesi için, oportünist hoş görüyü değil, devrimci adalet ve sertliğin izlenmesini gerektirir. Sınıf mücadelesi beraberinde ayrışmayı da getirir. Bir yandan kararsız ve geri unsurların düzelmesini sağlarken, diğer yandan da iflah olmazları açığa çıkarır. İflah olmazlar için geçerli tek uygulama onları partiden kovmaktır.

Partide oportünist unsurlara karşı mücadele ideolojik, mücadeleyle sınırlanamaz. Onlara karşı mücadele, aynı zamanda, siyasî mücadele ile birleştirilmeli ve örgütsel tedbirlerle pekiştirilmelidir. Çünkü; «ideolojik savaşım ile partinin içindeki oportünist unsurların «yenebileceği»ni, parti çerçevesi içinde bu unsurların «üstesinden gelinebileceği»ni savunan teori, partiyi felce ve kronik sakatlığa mahkum etmenin belirtisi olan, çürük ve tehlikeli bir toeridir; bu teori partinin

oportünizme peşkeş çekilmesi tehlikesini doğurur; proletaryayı devrimci partisinden emperyalizme karşı savaşımında başlıca silahından yoksun bırakmakla tehdit eder.» (16).

Partinin düşmanları aynı zamanda, halkın, devrimin ve sosyalizmin de düşmanlarıdır. Bu yüzden devrim ve proletarya diktatörlüğü diğer düşmanlara olduğu gibi parti saflarındaki düşmanlara da saldırır.

PARTİ İÇİNDE SINIF MÜCADELESİNİN HER ZAMAN «İKİ ÇİZGİ MÜCADELESİ» NE TEKABÜL ETMESİ BİR ZORUNLULUK MUDUR?

Proletarya partisi içinde sınıf mücadelesinin, toplumda var olan sınıf mücadelesinin yansıması olarak, sosyalizm tarihi dönemi boyunca da devam edeceğini, bunun objektif bir olgu olduğunu belirtmiştik. Ancak, bu mücadelenin her zaman iki karşıt çizgi arasındaki mücadele olması gerekmez. Proleter ideoloji ile burjuva ideolojisi arasındaki mücadeleye bağlı olan iki yol, sosyalist yol ile kapitalist yol arasındaki mücadele objektif bir kanundur. İki yol arasındaki mücadele objektif bir olgu olmasına rağmen, karşıt iki çizgi arasındaki mücadele, bu objektif olgu temelinde, çeşitli şartların bir araya gelmesiyle, ortaya çıkabilen subjektif bir oluşumdur.

Objektif olarak proletarya partisinin saflarında, hizipçi eğilimlerin ve karşıt revizyonist çizgilerin yaratılması tehlikesi sürekli ve büyüktür. Sosyalist toplumda, objektif koşulların revizyonist karşı devrim tehlikesini sürekli ve büyük kılması gibi. Ancak, nasıl ki, sosyalist toplumda revizyonist karşı devrim bir zorunluluk değilse, doğru bir siyasetle sınıf mücadelesinin her alanda sürdürülmesi, karşı devrimi önlerse, aynı şekilde proletarya partisi içinde karşıt çizgilerin ortaya çıkması, billürleşmesi da kaderin kaçınılmaz bir hükmü değildir. Revizyonist karşı devrim objektif olarak gerçekleşme olasılığına sahip olduğu halde bu olasılığın gerçeğe dönüşüp dönüşmeyeceği Marksist-Leninistlere bağlıdır. Revizyonist karşı devrim Marksistlerin çabalarıyla (iradi çabalarla) önlenabilir. Bu durumda subjektif faktör belirleyici bir rol oynar. Aynı şekilde parti içinde, objektif olarak ortaya çıkması ve billürleşmesi mümkün olan, farklı çizgilerin gerçeğe dönüşüp dönüşmeyecekleri, Marksist - Leninistlere bağlı bir şeydir. Bunda da belirleyici olan subjektif etmendir. Stalin «parti, her türlü hizipçiliği... olanaksızlaştıran irade birliğidir» derken, tam da bu du-

(16) Stalin. L. I., s. 109

ruma işaret etmektedir. Mao Zedung'da bunu; «Bir yıl karşı devrimcinin «çığının içine kadar» girmesine, bizim devrimciler olarak, kibirli ve kendinden memnun olmamız, uyanık olmamamız... olanak sağlamıştır» (abc) biçiminde ifade ediyor.

Şayet Marksistler, oportünist unsurların parti aleyhtarı faaliyetlerine karşı, uyanık olur, sıkı bir denetim uygular, düşmanların yöntemleri hakkında bilgi sahibi olurlarsa, revizyonist-oportünist eğilimler sistemli, billûrlaşmış karşıt çizgilere dönüşmeden, bunu başaramadan, onları açığa çıkarabilirler. Böylece, partinin doğru çizgisine karşıt bir çizginin oluşmasını da engellemiş olurlar. Sorun, Marksistlerin sınıf mücadelesini kavrayışları ve uyanık davranıp davranmamalarına bağlıdır.

Belirttiğimiz nedenlerden dolayı parti içindeki sınıf mücadelesi, her zaman için, iki karşıt çizginin mücadelesine tekabül etmez. Bu bakımdan, parti içindeki sınıf mücadelesini iki çizgi mücadelesi olarak isimlendirmek yanlıştır... Böyle bir isimlendirme, iki karşıt çizginin her durumda parti içinde var olduğu, bunun objektif bir olgu olduğu, dolayısıyla parti içinde iki çizginin varlığını ister istemez kabul etmek gibi, tehlikeli, zararlı sonuçlara götürür. Halbuki, Marksist - Leninist partinin doğru tek bir çizgisi olur. İki çizgisi olamaz. Marksist-Leninist bir partide iki çizginin varlığı kabul edilemez. Bunu kabul etmek, «parti içinde, parti»yi (17) kabul etmek demektir. Leninist bir parti, saflarındaki oportünist unsurların, düşmanların, parti aleyhtarını faaliyetlerine, genel çizgisini tahrif edip çarpıtmalarına, hizipler ve çizgiler oluşturmalarına müsaade etmez. Uyanıklığını ayakta tutar ve saflarında sınıf mücadelesini sürekli ve kararlı bir şekilde sürdürürse, oportünist unsurların hizip ve çizgi oluşturma çabalarını başarısızlığa uğratar. Her şeye rağmen, böyle çizgiler oluşursa, kesinkes, bu çizgileri ve hizipleri yıkarak tasfiye eder. Partinin M-L çizgisinin saflı uğratar. Her şeye rağmen, böyle çizgiler oluşursa, kesinkes, bu çizgisine karşıt çizgilerle — «iki çizgi mücadelesi» adına «barış içinde bir arada» yaşamaz.

Parti içinde sınıf mücadelesinin, her zaman için iki çizgi mücadelesine tekabül ettiğini iddia edenler ise, partide iki çizginin varlığının objektif bir olgu olduğunu söylemektedirler. Bu görüşün savunucuları, partide, parti çizgisine karşıt ideolojik grupların, hiziplerin varlığını meşrulaştırıyor, bunlarla barış içinde bir arada yaşamanın «teorisini» yapıyorlar. İki çizginin varlığını objektif bir olgu olarak gören-

(17) Stalin. Aktaran Nedret Plasari, Halkın Birliği, sayı 42

lerin, pratikte yaptıklarına somut olaylarla değinmeden önce, onların söziim ona «teorik» dayanaklarına kısaca değinelim.

Onlara göre, partide iki çizgi değil, tek çizginin olacağını iddia etmek, diyalektiğin inkârı, metafizik tek yanlılıktır!. Çünkü, diyalektik her şeyin ikili tabiatı olduğu, tek yanlı hiç bir şeyin olmadığı görüşündedir. O halde proletarya partisinde tek değil, iki çizginin olması diyalektiğin gereğidir!

Diyalektiğin, metafiziğin tersine, şeylerin tek yanlı değil, iki yanlı olduğuna dair görüşü, diyalektiğin esasıdır. Ancak, bu ne kadar doğruysa bu ilkeyi, parti hayatına yukardaki gibi uygulayarak (!) partide iki çizginin olması gerektiği sonucuna varmak ta o kadar yanlıştır. Benzer bir uygulamayla (!) dünya tarihinin en büyük karşı devrimcilerinde (Hitler, Çan Kay Şek vb. de) devrimci yanlar «keşfetmek» kaçınılmazdır. Oysa ki, onların «...niteliğinin iki değil, sadece bir tek yanlı vardır» (18) (abç). İflah olmaz, karşı devrimci yan...

Dünya proletaryası ve komünist partilerine örnek olan, Bolşevik partisi tarihinin incelenmesi de, partide iki çizginin varlığını meşru ve objektif bir olgu olarak gören anlayışı çürütüyor.

Stalin, 1903 yılında Bolşevik gurubunun ortaya çıkmasından itibaren, Bolşevik partisinin tarihinin, «parti içi çelişkilerin mücadelesinin» bu çelişkilerin giderilmesinin ve bu temel üzerinde partinin «derece derece güçlendirilmesinin» (19) tarihi olduğunu söylüyor.

1903 yılında toplanan RSDİP'in II. kongresi, farklı eğilimleri içinde barındırıyordu. Kongre, İskra taraftarlarıyla, İskra'nın hasımları (Ekonomistler, Bundçular, Polonya'lı sosyal demokratlar) oportünistler arasında, proletarya diktatörlüğü, ulusların kaderlerini tayin hakkı, köylü sorunu gibi konularda iki çizgi mücadelesine şahit oldu. Parti tüzüğü meselesinde, Lenin'in formülü ile Martov'un formülü arasında şiddetli bir çatışma oldu. Söz konusu mesele parti üyeliği konusunda, dolayısıyla parti meselesinde iki farklı yaklaşım meselesiydi. Kongre Martov'un gevşek, şekilsiz, dağınık bir parti modeli öneren formülünü kabul etti. Partinin merkezi organlarının seçimi ise, Lenin ve taraftarlarının zaferiyle sonuçlandı. Kongre «açık» oportünizme (Ekonomizme) karşı zaferle sonuçlanmasına bir program ve tüzük kabul etmesine rağmen, örgütlenme meselelerinde görevini yerine getiremedi. «Menşeviklerin örgüt meselelerindeki oportünizmini açığa çıkarmayı, onları parti içerisinde tecrit etmeyi ya da partiye böyle bir

(18) Mao Zedung, S. E. C. V., s. 594

(19) Stalin, Trotskizm mi, Leninizm mi? s. 186

görev yüklemeyi başaramadı...» (20) (abç). Parti tarihi bu durumu, bolşeviklerle Menşevikler arasındaki mücadelenin, kongreden sonra, giderek şiddetlenmesinin «başlıca nedenlerinden biri» olarak tesbit ediyor.

II. Kongrede, sadece, örgütlenme sorununda oportünistlerin sa-
fında yer alan Menşevikler, kongre sonrasında eski «Ekonomistlerle»
birleştiler. «...Siyasî çizginin her noktasında oportünizme kaydılar»
(21) (abç) ve «parti aleyhtarı bir hizip örgütlenmesi meydana getir-
diler» (22). Plehanov'un yardımıyla Iskra'yı ve Merkez komitesini ele
geçirdiler. Bunun üzerine bolşevikler, yeni bir komite örgütlediler.
Kendi yayın organlarını çıkarmaya başladılar. Böylece RSDİP içerisin-
de her biri kendi merkezi kuruluşu ve yayın organıyla iki ayrı gurup
ortaya çıktı. Şeklen «henüz iki ayrı parti» haline gelmemiş, gerçekte
«her biri kendi yönetici merkezine ve kendi basınına sahip olan, iki ay-
rı partiye çok benzeyen» (23) iki gurup! Bolşeviklerle, Menşevikler
arasındaki iki çizgi mücadelesi artık örgütlenme sorununun boyutla-
rını aşarak, taktik meseleler düzeyine ulaşmıştı. «Birleşik bir partinin
bulunmayışı, birleşik parti taktiklerinin bulunmayışına yol açıyor-
du.» (24).

1905 yılında, Bolşevikler ayrı bir kongre, menşeviklerle — gerçekte kongre olan — ayrı bir konferans yaptılar. Bolşevikler ve menşevikler bu kongrelerde (burjuva demokratik devrime ilişkin) aynı taktik meseleleri tartışmalarına rağmen, taban tabana zıt sonuçlara vardılar. Birbirlerine karşıt çizgiler tesbit ettiler. Lenin bu durumu, RSDİP'in yapısına bütünüyle uyan bir biçimde şöyle formüle ediyor: «iki kongre — iki parti» (abç) (25), Stalin'de bu durumu «aynı partide birlikte tamamen ayrı platformlarla karşıt iki kamp» (26) şeklinde nitelendiriyor.

1905 devrimi yıllarında çarlığa karşı mücadelede parti güçlerinin birleştirilmesi isteği, birlik isteği, işçiler arasında yaygınlaşmaya başladı. Bunun üzerine şeklen aynı sosyal-Demokrat partide olmalarına rağmen, gerçekte iki ayrı parti meydana getiren Bolşevikler ve Menşevikler, 1906 Nisan'ında Birlik Kongresi diye bilinen 4. Kongre'de bir

(20) SBKP (B) Tarihi, s. 67

(21) Lenin, Örgütlenme Önsöz, s. 13

(22) Parti Tarihi, s. 67

(23) Aynı yerde, s. 88

(24) Aynı yerde, s. 88

(25) Aynı yerde, s. 89

(26) Stalin, T. - L. ? s. 188

araya geldiler. Kongrede kararlara Menşevik bir nitelik hakim oldu...
4. Kongre biçimsel birlik sağlanmasına rağmen çatışma daha da şiddetlendi. Mahalli örgütlerde «iki çizginin (Bolşevik ve Menşevik çizgiler-KAVA) tartışılması» (27) hızlandı.

1905 devriminin yenilgisinin nedenlerini, tahlil eden parti tarihi, partideki bu iki karşıt çizgiye işaret ediyor. Ve iki çizginin olmasından dolayı, partide «gerekli birlik ve dayanışma»nın olmadığını söylüyor. Bu durumda — Partide iki karşıt çizginin varolması durumu — 1905 devriminin yenilgisinin başta gelen dolaysız nedenlerinden biri olarak tesbit ediyor (28).

1905 devriminin yenilgisi RSDİP saflarında, özellikle, yoz aydınlar arasında soysuzlaşma, çürüme ve inançsızlığa neden oldu. Devrim dalgasının yüksekliği dönemde proletarya saflarına katılan «yol arkadaşları», karşı-devrimci gericilik günlerinde partiyi terkettiler. Proletaryayı, devrim yolundan saptırma, partiyi karalama yönünde çabalar yoğunlaştı. İdeolojik cephede saldırıya geçen karşı-devrim marksizmi «eleştiren», ihaneti yücelten yazarlar piyasaya sürdü. Devrimin yükselme döneminde Marksizm «moda» iken, şimdi Marksizmi «eleştirme», moda olmuştu. Bu moda kendilerini Marksist sayan, ama gerçekte hiçbir zaman Marksist olmayan, bazı partili aydınlar da uydular. Marksizme bir yandan açık, diğer yandan da gizli, iki yüzlü ve sinsî bir saldırı kampanyası başladı. Burjuvazinin ve parti içindeki burjuva ajanlarının saldırılarına karşı, Lenin proleter ideolojiyi, onun felsefesini ve parti öğretisini savunma görevini üstlendi. Burjuva ideolojisine karşı mücadeleyi yoğunlaştırdı.

Bolşevikler yenilgi yıllarında «...devrimci çizgilerini, iki cephede, parti içindeki oportünizmin iki biçimine karşı-partinin açık düşmanları olan tasfiyecilere ve otzovistler diye bilinen partinin gizli düşmanlarına karşı-verilen bir mücadele içinde sürdürdüler» (29). Bu dönemde burjuva ideolojisi iki ayrı çizgi biçimine bürünmüştü (30). Bolşevik-

(27) Parti Tarihi, s. 115

(28) Aynı yerde, s. 115

(29) Aynı yerde, s. 169

(30) Bu noktaya burjuva ideolojisi ile proleter ideolojisi arasındaki mücadeleyi iki çizgi mücadelesi olarak anlayanlar, ya da, başka bir deyişle iki çizgi mücadelesini burjuva ideolojisi ile proletarya ideolojisi arasındaki mücadele olarak kavrayanlar çılgıncı basacaklardır. Bu nedenle biz görüşümüzü Mao Zedung ve Bolşevik Partisi tarihinden iki örneklerle pekiştiririm.

Mao Zedung, ÇKP 8. Millî Kongresine hazırlık toplantısında yaptığı bir açıklamada, ÇKP içerisinde iki ayrı çizgi bilurlaştırılan Vang Ming ve Li -

ler Marksist çizgilerini tasfiyecilere ve tasfiyeciliklerini «sol» bir çizgiyle gizlemeye çalışan otzovistlere karşı kararlılıkla savunurken, hain Troçki de onları alttan alta destekliyordu. Nitekim bir süre sonra 1912 yılında, Lenin ve Bolşevik aleyhtarı bütün gurupları ve eğilimleri Ağustos blokunda örgütledi. Lenin, menşeviklerle aynı partide kalmanın mümkün olmadığını çoktan anlamıştı. Buna rağmen Bolşevik saf-larda hâlâ yaygın olan, boş hayaller ve 1910 yılında yapılan bir merkez komitesi genel toplantısında, merkez komitesi üyelerinin «uzlaş-maya hazır çoğunluğunun baskısı altında» (31) menşeviklerle birliğe rıza gösterdi.

Parti aleyhtarı Ağustos blokuna karşı, illegal proletarya partisi-ni korumak, güçlendirmek amacıyla, Lenin, Plehanov (o sıralar dev-rimci menşevikti) ve onun yanındaki az sayıda menşevikle birlikte geçici bir parti bloku kurdu.

Tasfiyecilere, otzovistlere ve Troçkistlere karşı mücadele bolşevik-leri bağımsız bir Marksist parti kurma zorunluluğuyla karşı karşıya getirdi. Bu zorunluluk sadece «işçi sınıfını bölen parti içindeki oportü-nist akımlara» (32) (abc) son vermek için değil, işçi sınıfını devrime hazırlama bakımından da mutlaka yerine getirilmesi gereken bir zo-runluluktu. Devrimin başarılabilmesi için partinin Menşeviklerden ve her türlü oportünistten temizlenmesi gerekiyordu. Artık Menşevik-lerle bir arada kalmak, «işçi sınıfının davasına ihanet» anlamına geli-yordu.

Li San'ın yeniden merkez komitesine seçilmesini istiyor. Onların seçil-mesinin hata yapanları teşvik etmek veya hata yapmayanları; «hata ya-panlar merkez komitesine girdiler. Öyleyse bizde hata yapalım, o zaman bizim için de seçilme olasılığı doğar!» düşüncesiyle hareket etmeye yö-neltmeyeceğini söylüyor. Ve devamla şunu ekliyor: «Vang Ming ve Li-Li San'ın izinden giderek, sırf merkez komitesine seçilmek amacıyla or-taya iki yeni çizgi mi - toplam dört (çizgi - KAVA) eder - çıkaracaklar?» (Secme Eserler, c. 5, s. 366)

Parti tarihi de, parti aleyhtarı Ağustos blokuna karşı, Bolşeviklerle Menşeviklerin bir kesimi arasında kurulan Parti Bloku hakkında Stalin'in şu sözlerine yer vermektedir; «Blokun çizgisinin ... tek doğru çizgi olduğu kanısındayım.» (s. 174) (abc).

Bu iki örnekten açıkça görülebileceği gibi, çizgi kavramı, ideoloji kavra-mıyla her durumda özdeş olarak kullanılmamaktadır. Çizgi kavramı, ge-nellikle siyasi platform anlamında kullanılmaktadır. Burdan çıkan sonuç da, burjuva ideolojisi ile proletarya ideolojisi arasındaki objektif mücade-leyi, iki çizgi mücadelesi gibi subjektif bir oluşuma karıştırmanın yanlış olduğudur.

(31) Lenin. Örgütlenme, s. 26

(32) Parti Tarihi, s. 175

Proletaryanın devrimci partisinin «tek bir program, tek bir taktik ve tek bir sınıf örgütü» (33) (abc) (günümüzün diliyle, tek bir çizgi-KAVA) ile yeniden inşası, ancak «örgütün resmen ayrılması ve menşeviklerin partiden atılmasıyla gerçekleşebilirdi. Ancak inşa edilecek bu parti «batının alışlagelmiş sosyal-demokrat partilerine benzemeyen, oportünist unsurlardan arınmış... yeni tip» te (34), (35) bir parti olmalıydı. Batının alışlagelmiş sosyal-demokrat partileri, «Marksist ve oportünist unsurların, devrimin dostları ve düşmanlarının, parti ilkesini destekleyenlerle ona karşı olanların» (36), parti çizgisinden sapan ve karşıt çizgiler oluşturanların, buna göz yumanların bir «çorbasıydı». Parti tarihi, o dönemde, Bolşeviklerin, «oportünistlerle devrim hainleriyle uzlaşma», onlarla bir arada kalma, «ne uğruna?», diye sorduklarını belirtiyor. Bu soruya batının sosyal-demokratları «...parti içerisinde barış» uğruna, 'birlik' uğruna» diye cevap veriyorlardı. (Bu soruyu bugün de «iki çizgi mücadelesi uğruna» diye cevaplıyorlar). Halbuki, bolşevikler, oportünistlerle bir arada kalmanın, «Marksist devrimci parti ilkesinden yana olan unsurların», «zamanla ideolojik yönden oportünist unsurlarla uzlaş» tığını, dolayısıyla sonuçta oportünizme yaradığını, artık bütünüyle kavramış bulunuyorlardı. Bolşeviklerin istediği, «oportünistlere karşı uzlaşmaz», «sımsıkı kenetlenmiş», demir disiplinli, reform değil toplumsal devrim ve proleterya diktatörlüğü partisi olacak, iki ya da daha fazla çizgi değil, tek bir doğru çizgiye sahip olan yeni tipte bir partiydi.

Bolşevik partisi tarihi, «ekonomistlere, Menşeviklere, Troçkistlere, Otvovistlere, empriyo - kritiklere varana kadar idealistlerin her çeşidine karşı verilen mücadelenin tarihi (RSDİP'in bünyesinde farklı çizgiler barındırdığı, bu çizgiler arasındaki mücadeleye şahit olduğu tarihler. - KAVA) tam da böyle bir partinin inşasının tarihiydi.» (37) diye yazıyor. Ve bolşevikler, Lenin ve Stalin'in önderliğinde, Menşevikleri, her türden oportünistleri saflardan atarak, Ocak 1912'de 6. Parti Konferansında, proletaryayı zafere götüren; dünyada ilk defa sosyalist devrimi gerçekleştiren şanlı Bolşevik Partisini, yeni tipte partiyi inşa görevini hayata geçirdiler.

(33) Aynı yerde s. 175

(34) Aynı yerde, s. 176

(35) Revizyonist «Aydınlık»ın kötü ünlü yazarlarından Hikmet Çiçek 24, 25, 26 Eylül tarihli «aydınlık»ta yayınlanan, AEP'ye (dolayısıyla Leninist parti öğretilerine) küfürnamesinin, bolşevik parti tarihini, sözümona iki çizgi mücadelesini doğrulamak amacıyla inceleyen 2. bölümünde tam da bu noktayı (her ne «Hikmetse?!») atlama gereğini duymuş!

(36) Parti Tarihi, s. 176

(37) Aynı yerde, s. 177

Pari tarihi, oportünistlerle, onları karşıt çizgileriyle «birlik»te, aynı çatı altında durmamanın nedenlerini şöyle açıklıyor;

«Eğer oportünistler proletarya partisinin saflarında kalsaydı, Bolşevik Partisi düz yola çıkıp proletaryaya önderlik edemez, iktidarı ele geçirip proletarya diktatörlüğünü gerçekleştiremez, iç savaştan zaferle çıkıp sosyalizmi kuramazdı.» (38)

Stalin'in şu sözleri de, Lenin'in oportünistlere karşı, kararlı ve il-keli tavrı meselesine ışık tutuyor;

«Her bolşevik, şayet o gerçek bir bolşevikse, bilir ki, Lenin, savaş-tan çok önce, tahminen 1903-1904 Rusyasında bolşevik gruplar kurul-duğu ve Alman Sosyal Demokrasisinde solcular ortaya çıktığı zaman oportünistlerden **kopma ve ayrılma** çizgisini sürdürdü, hatta ülkemiz-de bile, Rus Sosyal Demokrat Partisinde, orada 2. Enternasyonalde, özellikle de Alman Sosyal Demokrasisinde. Her Bolşevik bilmektedir ki, bu sebepten dolayı, bolşevikler, 2. Enternasyonal oportünistlerinin safları arasında şanlı «bölücüler» ve «örgüt yıkıcıları» damgasını da 1903-1905 sıralarında yediler.» (39) (abç).

Yeni bir temelde inşa edilen Bolşevik Partisi içinde, burjuva ide-olojisine karşı mücadele devrimden sonra da devam etti. Sınıf müca-delesi, ideolojik, siyasi mücadele ve örgütsel tedbirlerle sürdürüldü.

1921'de toplanan, hizipçi grupların, proletarya diktatörlüğü ve parti için «ne kadar büyük bir tehlike olduğunu kavrayan» (40) 10. Parti Kongresi, Parti birliğine büyük bir önem verdi. Lenin «Tutarlı komünist çizgiden her sapmayı proletarya düşmanlarının nasıl kullan-dıklarını» (41) karşı devrimcilerin kendilerini komünist, hattâ 'daha da sol' kimseler olarak» nasıl yutturmaya çalıştıklarını, çeşitli örnek-lerle gösterdi. Kongre Lenin'in «**şu ya da bu platform** üzerinde oluşmuş bütün grupların derhal kendilerini dağıtmalarını» (abç) emreden, bu karara uymayanların partiden «kayıtsız şartsız ve hemen çıkarılma-sı»nı isteyen «parti birliği üzerine» başlıklı makalesini onayladı.

Yeni iktisadi politikaya karşı muhalefet, parti çizgisine karşı gösterilen bu direniş, partinin istikrarsız unsurlardan «hilebazlardan, bürokratlaşmış komünistler, dürüst olmayan ve kararsız komünistler veya ruhen menşevik kaldıkları halde 'yüzlerine maske takmış' men-

(38) Aynı yerde, s. 180

(39) Stalin, Aktaran Zer-i Popüllit, Sosyal Emperyalizm Üzerine, s. 160

(40) Parti Tarihi, s. 310

(41) Lenin, Örgütlenme, s. 236

şevikler» den (42) tamamen temizlenmesi gerektiğini gösterdi. Bunun üzerine bolşevik parti içinde temizlik hareketine girişildi. Bu hareket partiyi büyük çapta kuvvetlendirdi.

Bu arada Troçki, Zinovyev ve hempalarıyla Leninizme sadık kalan bolşevikler arasındaki ayrılıklar büyümeye başladı. 15. Parti Kongresi «parti ile muhalefet arasındaki ayrılıkların program ayrılıkları haline geldiğini» (43) (Başka bir deyişle karşıt çizgiler haline geldiği) ve bu muhalefetin «proletarya diktatörlüğü rejimine karşı, karşı devrimin bir aleti haline geldiğini» kabul etti. Ve muhalefeti ihraç etme kararı aldı.

Kulakları sınırlama ve tasfiye etme siyasetine karşı çıkan Buharin-Rikov sağ teslimiyetçi grubu da, 1929 yılı başlarında parti çizgisine karşı «yeni bir programı» (44) (yada çizgiyi) merkez komitesine sundular. Bu çizgiyi reddeden merkez komitesi Buhari'ni siyasi bürodan çıkardı. Sağ muhalefetin diğer üyeleri «partinin siyasi çizgisinin doğruluğunu» kendi çizgilerinin yanlış olduğunu açıklayan bir bildiri yayınladılar. Ancak bunun sadece bir geri çekilme olduğu kısa zamanda açığa çıktı. Buharincilerin bütünüyle siyasi sahtekârlar oldukları, partiye ve proletarya diktatörlüğüne karşı bir komplo hazırladıkları açığa çıkarıldı. Sovyet hükümeti ülkede kapitalizmi geri getirmeye çalışan bu, parti, sosyalizm ve halk düşmanlarını «demirden bir yumrukle» cezalandırdı.

Ancak, kapitalist yolculara karşı kazanılan bu zaferler ve Stalin'in yaptığı bazı hatalı tespitlerin ve değerlendirmelerin sonucunda, parti, sınıf mücadelesi sorununu doğru bir biçimde ele almadı. Sınıf düşmanlarına karşı uyanıklığı yitirdi. Stalin'in ölümünden sonra Kruşçevci revizyonistler parti ve devlet yönetimini ele geçirdiler. Sosyalist Sovyetler Birliğinde kapitalizmi restore ederek, sosyal-emperyalist bir ülke haline getirdiler. Tartıştığımız konu açısından, burda önemli olan şudur; Kruşçev ve şürekası parti yönetimine hakim olmadan önce de, partide burjuva ideolojisinin savunuculuğunu yapıyorlardı. Burjuvazinin temsilcisiydiler. Fakat, bu burjuva - kapitalist yolcular 20. Kongreye kadar, parti içinde, parti çizgisine karşıt bir çizgi oluşturmazdılar. 20. Kongre ve sonrasında ki, partinin Marksist-Leninist çizgisine açıkça karşı çıkarak, onu tasfiye ederek, kendi karşı-devrimci çizgilerini hakim hale getirdiler.

(42) Lenin, Örgütlenme, s. 242

(43) Parti Tarihi, s. 352

(44) Parti Tarihi, s. 358

Genel hatlarıyla özetlediğimiz Bolşevik parti tarihinden, iki çizgi mücadelesine ilişkin olarak, çıkarılması gereken sonuçlar şunlardır:

1903 yılından sonra RSDİP içinde bolşevik çizgiye karşı bir çizginin ortaya çıkması tehlikesi subjektif faktörlerin yetersiz kalması **nedeniyle**, objektif bir olgu olmuştur. Artık partide bolşevik ve menşevik olmak üzere iki çizgi, birlikte bulunuyordu. Bu durum, RSDİP'in kuruluş aşamasında olması, bolşeviklerin nicel güçsüzlüğü v.b. nedenlerden ötürü tamamen anlaşılır bir şeydir. Burada önemli olan şu; herşeyden önce, menşevizmin ortaya çıkması, billürleşmesi birden bire olmamıştır. Burjuva ideolojisinin parti içindeki temsilcilerinin Marksistlerin güçsüzlüğünden ve hatalarından (bolşeviklerin tümünün, menşeviklerin gerçek niteliğini kavrayamaması, 2. Kongrenin menşeviklerin yüzünü açığa çıkarmayı başaramaması, vb. şeylerden) yararlanarak bir çizgi oluşturmaları sözkonusudur. Bugün tartışılan konu açısından en önemlisi ise; Bolşeviklerin, Lenin ve Stalin'in, hiç te, partide iki karşıt çizginin varlığını kabul edilebilir bir şey olarak görmemeleridir. Lenin bunu «iki parti» diyerek açıkça ifade etmektedir. Stalin'de «parti içinde parti» olarak değerlendirmekte, 1905 devriminin yenilgisinin başta gelen nedenlerinden biri olarak partide iki çizginin varlığını göstermektedir. Zaten, parti tarihi, RSDİP içerisinde iki karşıt çizginin bulunduğu dönemleri «şeklen tek parti, gerçekte iki parti» olarak değerlendiriyor. Yani partide iki karşıt çizginin bulunması durumu, **gerçekte** iki ayrı parti anlamındadır. İki çizgi, iki partiye tekabül etmektedir. Diğer önemli bir husus da Lenin'in ta başından itibaren, tek bir doğru çizgiye sahip bir partiyi; üyelerinin tümünün **temel meselelerde görüş birliğinde** oldukları, bir partiyi hedeflemesidir. RSDİP içinde iki çizginin varlığının ve bunların mücadelesinin tarihi de, bu hedefe ulaşmakla sınırlıdır. Parti tarihi bunu yukarıda gördüğümüz gibi oportünizmin her türüne karşı verilen mücadelenin tarihi, «tam da böyle bir partinin inşasının tarihiydi» diyerek, açıkça ifade etmektedir. Şüphesiz ki, yeni tipte partinin inşasından sonra da, RSDİP içinde fikir savaşımı, görüş ayrılıkları ortadan kalkmadı. Sınıflar var olduğu sürece partide görüş ayrılıklarının ortadan kalkması, zaten düşünülemez. Hatta, bu görüş ayrılıklarından bazıları büyüyerek karşıt çizgilere dönüşme imkânını da buldular. (Troçkist ve Buharinci çizgiler) konumuz açısından önemli olan Lenin, Stalin ve diğer bolşeviklerin parti içindeki oportünist unsurlara, görüşlere karşı tavırları ve anlayışlarıdır. Buraya kadar söylenenlerden, kolayca görülebileceği gibi, Lenin ve Stalin'in anlayışı ile, partide iki çizginin varlığını, meşrû ve kabul edilebilir olarak gören anlayış arasında ortak hiçbir yan yoktur. RSDİP'in tarihi, **devrimci Marksist çizgiden** her türlü sapmaya karşı mücadelenin tarihidir.

PARTİ İÇİNDE SINIF MÜCADELESİ KONUSUNDA İKİ FARKLI ANLAYIŞ VE PRATİK: ÇKP VE AEP

ÇKP'nin parti hayatı : (45).

Mao Zedung (46), 30 Ocak 1962 tarihli bir konuşmasında (47) şunları söylüyor:

«Bir kimse disiplini çiğnemediği ve gizli hizip faaliyetlerine girişmediği sürece, onun düşüncelerini dile getirmesine izin vermeli ve yanlış şeyler söylese de onu cezalandırmamalıyız. İnsanlar yanlış şeyler söylerlerse eleştirilebilirler, ama onları mantık yoluyla ikna etmeliyiz. Peki, gene ikna olmazlarsa ne yapmak gerekir? Düşüncelerini korumalarına izin verilebilir. Çoğunluk tarafından alınan kararlara uyduğu sürece azınlığın düşüncelerini korumasına izin verilebilir.»

Bu sözlerde açıkça kendisini gösteren, Mao Zedung'un parti içinde farklı çizgilerin billurlaşmasına davetiye çıkardığı, izin verdiği dir. (48).

- (45) Biz burda ÇKP'nin bütünlüklü bir değerlendirmesi yapma durumunda değiliz. Bunun için elimizde yeterli materyal olmadığı gibi, yazımızın muhtevasıyla bütünüyle ilgili de değildir. Sadese Mao Zedung'da tesbit edebildiğimiz, Leninist parti öğretisiyle çelişen, bazı hatalı görüşlere dayanarak, bunların ÇKP'nin şimdiki konumuna gelmesindeki etkilerini belirteceğiz.
- (46) ÖNEMLİ NOT : Bu gün genel olarak dünyada, özel olarak da Çin'de, Mao Zedung'a karşı bir «eleştiri» kampanyası, çeşitli temellerde ve boyutlarda sürdürülmektedir. Bu yüzden, Mao Zedung'u değerlendirmenin, açıkça belirtilmesi, kendisinin M - L olduğunu söyleyen her hareketin, kitlelere karşı sorumluluğunun, açık ve dürüst olmasının gereğidir. Biz bu sorumluluğu yerine getirmek amacıyla, çok kısa da olsa, Mao Zedung hakkındaki görüşümüzü belirteceğiz.
- Bizim Mao Zedung'a yaklaşımımız, diyalektiktir. «Diyalektik yaklaşım ne demektir? Diyalektik yaklaşım, her şeyi tahliyci bir biçimde ele almak, bütün insanların hata yapabileceğini kabul etmek ve sırf hata yaptı diye bir insanı toptan inkar etmemek demektir.» (MAO) (abc). Mao Zedung'a bu temelde yaklaşım, bize, onun görüşlerinin esas hattının doğru olduğunu, Mao Zedung'un büyük bir Marksist - Leninist olduğunu göstermektedir.
- (47) Çinli revizyonistler, Mao Zedung'un doğru fikirlerine karşı bir haclı seferi başlattıkları sırada, 7 Temmuz 1978 tarihinde bu konuşmayı Peking Review dergisinin 27. sayısında yayınladılar. Türkiye'de ilk defa «Yayınlanmamış Yazılar»da (s. 111, 141) yer alan bu konuşmanın resmi metin haline getirildikten sonra, ilk çevirisi «Aydınlik» revizyonistleri tarafından yapıldı. (Bora Dergisi, sayı 2). Konuşmanın bazı ilginç bölümleri, Çin revizyonistlerinin resmi metin haline getirmede, hiç de amaçsız olmadıklarını ortaya koyuyor

— Parti içerisinde «bütünüyle pratik olan niteliklerin uzlaştırılması sorununda günlük siyasal sorunlarda, farklı düşünenlere rastlanabilir ve rastlanmalıdır» (49). Bunlara göz yumulabilir, yanlış da olsa görüşlerini korumalarına izin verilebilir. Mao Zedung'un bahsettiği böyle bir şey değil. O, «ilke ayrılıklarıyla ilgili» sorunlardan söz ediyor. Böylesi sorunlarda dahi, yanlış düşüncelerin korunmasına izin verilebileceğini (!) söylüyor. Halbuki, «parti içindeki görüş ayrılıkları ilkeye ilişkin nitelikte iseler, bunlardan kaçınılmamalı, bunlara göz yumulmalıdır» (50) (abç). Görüş ayrılıkları, «çelişkiler... daima tartışılıp sonuca bağlanmalıdır» (51) bunlarla söylenmek istenen şey, proletaryanın partisinin burjuvazinin baskısına ve sızmasına karşı» sadece asıl marksist yol için mücadele» edilerek, korunabileceğidir.

Gerçi Mao Zedung, yanlış görüşlere tanınan bu demokrasiyi «disiplini çiğnememek» ve «gizli hizip faaliyetlerine» girişmemekle sınırlamaktadır. Ama, burada da iki hata sözkonusudur; Birinci olarak, parti disiplini bilinçli bir disiplindir. Bu disiplinin temeli, partinin doğru siyasî çizgisidir. Bütün parti üyelerinin temel sorunlarda aynı görüşü paylaşmaları bu disiplinin, gerçekten varolabilmesi için önkoşuldur. Aksi takdirde, partide demir disiplinden değil, sadece, ayakları havada olan soyut disiplinden, kör disiplinden sözedilebilir. Diğer yandan, gizli hizip faaliyetlerine girişmemek sınırlaması da, bir anlam ifade etmemektedir. Parti de, parti çizgisi dışında, yanlış görüşler savunan oportünist unsurların hizip faaliyetlerine girişmeyeceği düşünülemez. Oportünistlerden böyle bir şey beklenemez. Oportünistlerden böyle bir şey beklemek, onları Marksist-Leninist unsurlar gibi dürüst, açık yürekli, devrimin, partinin ve sosyalizmin çıkarlarından yanaymış gibi görmekten öte bir şey değildir. «Partideki oportünist unsurlar, işte hizipçiliğin kaynağı» (52) yanlış görüşleri savunan oportünistlerde, hizip faaliyetleri içine girmeyecek; partide kargaşalık, geçimsizlik, moral bozukluğu ve güvensizlik yaratmayacaksa, kimler bütün bunları yapacak? Marksist-Leninistler mi?

Görüldüğü gibi, Mao Zedung'un yukardaki sözleri ve anlayışı, partide farklı çizgilerin hiziplerin, gurupların oluşmasına gözyummakla, bunlara izin vermekle sonuçlanmaktadır. Dolayısıyla, varılan yer pro-

(48) H. Ç. revizyonistinin, belirttiğimiz yazısında sık sık alay ettiği izin verme meselesi !..

(49) Stalin. Trotskizm mi, Leninizm mi? s. 186

(50) Stalin. Trotskizm mi, Leninizm mi? s. 193

(51) Engels. Aktaran Stalin, y.a.k., s. 191

(52) Stalin. Leninizmin keleri, s. 108

letaryanın, demokrasi temelindeki merkezîyetçiliği değil; aşırı demokrasidir. Bu anlayış ÇKP içinde her türlü anti-Marksist görüşün yayılmasına zemin hazırlamıştır. ÇKP'de görülen, iradî çabalarla, parti çizgisine karşı çizgilerin oluşmasını önleme değil, aksine daha da teşvik etmektir. Bu yüzden de, ÇKP içinde farklı guruplar, hizipler rahatça yaşama imkânına kavuşmuşlardır. Anti-Marksist çizgilerini billûrlaştırabilmiş, yayabilmişlerdir. Leninizmin öğrettiği gibi, partide anti-marksist çizgiler oluşturanlar, doğal olarak kendi örgütlenmelerini de yaratmışlardır. ÇKP'nin son yıllardaki pratiğinde de, bu öğreti tekrar doğrulanmıştır. ÇKP'nin sözü geçen pratiği, farklı hiziplerin, grupların çekişmesiyle doludur. Hatta bu hizipler kimi zaman kendi çizgilerini partiye hakim kılmayı da başarmışlardır. Uzun bir süre ÇKP tarafından savunulan, Lin Piao'nun troçkist, «Çağ anlayışı», bunun somut örneğidir. Partide iki çizginin varlığını meşru gören anlayış, karşı devrimci «üçdünya teorisi» nin billûrlaştırarak, partiye hakim olmasını da etkilemiştir. Mao Zedung bu «revizyonist» teoriyi bizzat kendisi savunamamasına rağmen, bu anlayışı nedeniyle, ona göz yummuştur. ÇKP içerisinde bu «teori»yi savunanlar ve reddedenler yıllarca birlikte kalabilmişlerdir. Stalin'in, oportünizmle birlikte kalmanın sonuçta oportünizme yaradığı, şeklindeki sözleri ÇKP'nin şimdiki duruma gelmesinin nedenini de açıklamaktadır. ÇKP'nin marksist çekirdeği, oportünizmle, uzun süre birarada yaşama sonucu etkinliğini yitirmiştir. Meydan farklı revizyonist kliklere, bunların çatışmalarına terk edilmiştir. ŞBKP'de, revizyonizme karşı ideolojik mücadelenin yetersizliği şeklinde beliren, hatalı anlayış; ÇKP'de, siyasi mücadelenin, hemen hemen bütünüyle, bir kenara atılması şeklinde kendini göstermiştir. Parti içindeki oportünistlere, revizyonistlere karşı mücadele ideolojik mücadele ile sınırlandırılmış; parti çerçevesinde oportünistler ve hainlerle olan çelişme, halk içerisindeki bir çelişme tipinde nizmi yenilgiye uğratmak (!) siyaseti benimsenmiştir. Partideki düşele alınarak, çözümlenmeye (!) çalışılmıştır.

ÇKP'de hata yapanlara karşı devrimci adalet ve sertliğin izlenmesi söz konusu değildir. Hata yapanlara karşı apayrı bir uygulama vardır. Zaten, Mao Zedung da bunu, bir başka vesileyle, «hata yapanlara karşı bizim davrandığımız gibi davranan pek az ülke vardır, hatta hiç bir ülke yoktur denebilir.» (53) sözleriyle kendisinde belirtmektedir. ÇKP'de, parti saflarının arındırılması, yozlaşmış, bürokratlaşmış unsurların temizlenmesi, bildiğimiz kadarıyla, geçerli değildir. Kültür devrimi sırasında, Liu Şao Çi aynı konumda değerlendirilen Deng

(53) Mao Zedung, S. E. C. V., s. 368

Siao Ping dahi partiden atılmamıştır. Lenin'in Komünist Enternasyonale yaptığı «Daha az, ama daha iyi» şeklindeki vasiyeti, Ç'K'P'de «Daha Çok, Ama Daha Kötü» biçiminde uygulanmıştır.

İşte Ç'K'P'yi şimdiki karşı devrimci konumuna getiren esas neden, Leninist parti öğretisinin yanlış uygulanması, iki çizgi mücadelesi adına oportünizm ile barış içinde birarada yaşanmasıdır. SBKP'nin olumsuz deneyinin tersine, ÇKP'de kapitalist yolcular, başından itibaren anti-marksist çizgilerini billurlaştırabilmiş, parti içinde rahatlıkla yayabilmiş ve sonuçta partiye hakim kılarak, şimdiki anti-komünist Ç'K'P'ye dönüştürmüşlerdir.

(DEVAM EDECEK)

NOT : Gelecek sayıda; AEP'nin parti hayatı ve «Aydınlık» revizyonistlerinin AEP'ye iftiralarına cevap!

SÖMÜRGEÇİLİK VE MİLLİ MESELE – 2

Geçen sayımızda, sömürgeçiliğin genel izahını, Osmanlılar öncesi Kürdistan'ın durumu ile birlikte, Osmanlıların feodal temelde sömürgeci olduğunu ele almıştık. Feodal sömürgeçiliğin Kürdistan üzerindeki etkilerini, sömürgeçiliğin gelişim evreleriyle birlikte ele almış ve açıklamıştık.

Bu sayımızda birincinin devamı olarak, ilkel birikim, rekabetçi dönem ve emperyalist dönemde ki sömürgeçiliğin, Kürdistan somutunda incelenmesi ele alınacaktır. Bu yazı dizisi, Türkiye ve Kürdistan ilişkilerini ele alarak devamla, milli meselenin somut konuluşunu, bu meselelerle ilgili hatalı görüşlerin eleştirisiyle birleştirecektir.

AVRUPADA İLKEL BİRİKİM DÖNEMİ VE OSMANLI FEODAL SÖMÜRGEÇİLİĞİN EVRİMİNE GENEL BİR BAKIŞ

Osmanlı devletinde değişim ekonomisinin gelişmesi, paranın toplumsal fonksiyonunun giderek artması, şehirlerin, ordunun ve feodal-lerin ihtiyaçlar kütlesinin, doğal sınırından sınırsızlaşması; bütün bunlar üretimi değişimin gerisine itti. Zaten Osmanlı devletinin, üretici güçler üzerindeki denetim ve baskısı, üretimin ihtiyaca cevap verecek bir kapasiteye ulaşmasını engellemiştir...

Osmanlı devletinin bu durumu yüzündendir ki, Avrupalı tüccar devreye girerek, altın ve gümüş karşılığı, Osmanlılara mal satmaya başlıyordu. Böylece Avrupalı tüccarın elinde para olarak sermaye birikirken, Osmanlılar artık, zenginliğin ölçüsü olan altın ve gümüşü dışarıya veriyordu. Bu durum Osmanlı değişim ekonomisini yönlendirmekte olan, altın ve gümüş kütlesinin azalmasını dolayısıyla de fiatların dalgalanmasını beraberinde getiriyordu. Nitekim akçenin alım gücünün düşmesiyle yeniçerilerin çığıklarının yükselmesi bu yüzdendi.

Osmanlılarda görülen mali bunalım, onun askeri niteliğine de darbe vuruyordu. Zaten Osmanlıların uzun süre ayakta kalması para ekonomisine olan yabancılığındandır. Ne zamanki para toprak mülkiyeti karşısında, yeni bir mülkiyet anlayışı ve zenginliğin kaynağı olmaya başladı, işte o zaman Osmanlı devletinde çöküş devri başlamış oldu. «Çünkü para burjuva sınıfını ister», «Her şeyin celladı haline» gelen paranın 18. yy. öncesi dönemlerinde vergi almada ve ödemelerde etkili olmaması eski üretim biçimini sağlıyordu. «Osmanlı imparatorluğunun ayakta kalmasının sırlarından birisi budur.» (Marks, Ka. Ön. Ek. Biç. s. 144). Ama bütün gerici direncine rağmen Osmanlı devleti, eninde sonunda paraya, mübadele, değişim ekonomisine teslim olunca, artık kendisini bu değişikliğe uydurmak zorunda kaldı, böylece altın ve gümüş bulma çabalarına girişti. Bütün aynı-rantı para-ranta dönüştürdü. Vergilerin ürün olarak alınmasının yasaklanması bu sebeptedir. Fakat buhranlar vergilerin yıllık gelirleriyle karşılanmayınca, vergi toplama hakkını belirli bir süre içinde müteahhitlere satıyordu. Böylece toplu para eline geçirebiliyordu. Açık artırmayla gelirini satma usulü getirilince, bu tüccar tefeci sermayesinin, devletin haklarını satın alma onu borçlandırma ve ardından bu güçlerin, devlete belli ölçülerde sahip çıkmasını birlikte getiriyordu. Tefeci tüccarın elinde dev servetler birikiyordu. İşte bu dönemde Kürdistan'da ki sömürgecilik yeni bir evreye giriyor, bundan böyle Kürdistan, sadece toprağı yağmalanan bir sömürge değil, aynı zamanda para olarak zenginliği yağlamanan -Avrupa'da ilkel birikim sömürgeciliğinin de olduğu gibi-, servet biriktirmek için soyup soğana çevrilen bir sömürge oluyordu. İkel birikim dönemindeki sömürgeciliktir bu..

Bu gelişmenin seyrini anlayabilmek için Avrupa'da ilkel birikim sömürgeciliğini ve Osmanlı sömürgeciliğini karşılaştırarak ele almamız gerekiyor.

AVRUPA VE OSMANLILARDA İLCEL BİRİKİM VE SÖMÜRGEÇİLİK :

«Tarih açısından sermaye, toprak mülkiyetinin aksine, her zaman başlangıçta para biçimini alıyor. Paradan oluşan servet, tüccar, ve tefeci sermayesi olarak ortaya çıkıyor.» (Marks, Kapital C. I, s. 169)

Değişim ekonomisinin gelişmesiyle beraber, yeni ihtiyaçların ortaya çıkması; altın ve gümüşün sürekli dışarıya akması, buna karşılık toplumsal para birimi olan sikkelerdeki altın ve gümüş miktarının düş-

mesi, paranın alım gücünün düşmesi, ordu ve devlet görevlilerinin ücretlerinin artması zorunluluğu, ticaret gelirlerinin azalması, tarım üretiminin düşmesi, kaçakçılığın artması, orduların donatım zorunluluğu, seferlerin çok pahalıya mal olması ve böylece savaş ganimetlerinin azalması vb. Osmanlı Devletinin para sıkıntısı çekmesinin başlıca sebepleridir. Bu sıkıntıları gidermek için bir taraftan yeni vergiler koyuyor, diğer taraftan varolan vergi miktarlarını artırıyordu. Bütün bunlara rağmen Osmanlı Devleti eskiden hor gördüğü parayı elinde tutan «aşâğılık işlerle uğraşan» tefeci-bezirgana başvurmak zorunda kalıyordu. Tefecilere borçlanan devlet gelir kaynaklarını onlara devrederken, bu durum toplumda en güçlü unsurlar olarak, Mültezimlerin doğmasına yol açtı. Bunlar toplum içinde tasvip görmeyen işlerle uğraşanlardı. Öncelisi toprak gelirleri dışındaki gelir kaynakları satılırdı. Çok kısa bir zaman sonra Mültezimler toprak gelirlerine de el koymaya başladılar. Daha önce askeri bir kaynak olan topraklar devletin mali kaynakları olmuş ve icar halinde tefeci-tüccara satılmıştı. Elinde yığılı servetleri bulunanlar, bu kârlı işi ele geçirmek için devlete borç vermekte yarışıyorlardı. Ve kendileri de açık artırma ile bu haklarını satışa çıkarıyorlardı. İkel birikim dönemini yaşamakta olan 18. ve 19. yy. Osmanlı toplumunda, yukarıda değindiğimiz devlet borçlandırması, servet birikiminin en güçlü yollarından biridir.

Kamusal borçlanmayla, ilkel birikim döneminde ki, Avrupa'nın durumunu Marks şöyle açıklıyordu :

«Kamusal borçlanma, ilkel birikimin en güçlü kaldırıcılarından birisi halini alır. Bir büyücü değneğinin dokunması gibi kısır paraya üreme gücünü kazandırır ve onu sermayeye çevirir. Ve bunu, sanayii de ve hatta tefecilikte kullandığında bile kaçınılmaz olan zahmet ve tehlikelerle karşı karşıya bırakmaksızın yapar. Devlet alacaklıları, aslında hiçbir şey vermemişlerdir. Çünkü borç verilen meblağ, ellerinde tapkı nakit para gibi iş görmeye devam eder... Böylece yaratılan ve yıllık gelirleriyle geçinen bir aylıklar sınıfı, hükümet ile halk arasında aracılık eden bankerlerin aniden biriken servetlerini ve gene her devlet istikrazının büyük bir parçasını kendilerine gökyüzünden inen bir sermaye hizmeti sağlayan, vergi mültezimlerinin, tacirlerin ve özel manifaktürcülerin zenginliklerini bir yana bırakalım; devlet borçlanması birde anenim şirketlerin, her türlü menkul hizmetler üzerinde yapılan işlemleri borsa oyunları ile bürokrasinin doğmasına yol açmıştır.» (Marks, Kapital C. I. s. 720)

Marks'ın belirttiği bu durum Osmanlı Devletinde 19. yy. da görülmüş, vergi mültezimleri ve devlet müteahhitlerinin elinde biriken servetler, borç halinde devlete giderken, karşılığında devletten birçok imtiyazlar alınmış, böylece sınıf olarak Saraflar doğmuştur. (Saraf kelime anlamı itibariyle, ilkel bankacı demektir.) Ve daha sonra Osmanlı Devletinde İlk Bankacılık ve İlk İşletme imtiyazlıları bu devlet alacaklılarından oluşmuştur. (Kürdistan'da bunlara ne gibi imtiyazlar verildiğini ilerde açıklayacağız.) İlkel birikimin ilk evrelerinde devlet, önceleri imtiyaz karşılığı kendi vergi haklarının veya topraklarının mülkiyetini devrediyordu.

Böylece Kürdistan'da Osmanlı Devletinin sahip olduğu hakların yanında mültezim, saraf, tefeci - tüccar kesiminin hakları da oluşuyor ve onlar para biriktirmenin verdiği, sınırsız hırsla devletin elinden aldıkları gelir «haklarını» en iğrenç ve kanlı bir biçimde kullanıyorlardı. Onlar daha önceki vergileri artırıyor ve yeni vergiler koyuyorlardı. Bu durumu merkezi iktidarda destekliyordu. Çünkü icarı olan devlet alacaklısı tefeci, vergileri artırır. Ve çok gelir elde edebilirse, icar süresi sonunda devlet, bu artırılan gelir kaynağını açık arttırmada «şu kadar gelir getiren toprağın icar bedeli» olarak yeni mültezim'e daha pahalıya satabilecekti. Servet birikiminin kendisine has soygun metodları, Avrupa'nın kendi sömürgelerinde kullandıkları yağma metodları, Osmanlılarca da kullanılıyordu. Feodal Osmanlı sömürgecileri sadece, mahalli kaynaklarını değil aynı zamanda, idari ve adli haklarını da satıyorlardı. Sancak beyliği, subaşılık, kadılık gibi görevlerde görev karşılığı olarak toplanacak vergiler belirleniyor ve açık arttırma ile en fazla parayı veren bu göreve atanıyordu. Sözü geçen memurlar da bir an önce kâra geçmek için köylünün varına yoğuna el koyuyorlardı.

Artık Osmanlı Devletini, köylünün toprağa bağlı olması ilgilendirmiyordu. Onun sadece daha fazla para elde etme amacı vardı. Zaten bu dönemde köylü üzerindeki mülkiyet de anlamsızdı. Fazla «kul» sahibi olmak, onları beslemek lüzumsuz bir israf kaynağı idi. Diğer taraftan ağır sömürü ve zorbalık köylünün dayanamayacağı bir haldeydi. Bu nedenle köylü toprağını terk ederek, ya şehirlere ya da ıssız yerlere göç etmek zorunda kalıyordu. Bu dönemde askeri niteliği çökmüş, akıncılar örgütü lağvedilmiş olan Osmanlı Devleti, eskiden olduğu gibi, şehire göç edenleri sınır boylarına gönderemiyordu. Böylece serseri ve aylıklar sınıfı lümpen proletarya da doğmuş oluyordu. Devlet bunun karşılığında, şehir hayatını bozan hırsızlık, serserilik ve fuhuşu önlemek gibi bir çok konularda fermanlar çıkardı. Örneğin İstanbul'

da fuhuşu geliştirdiği gerekçesiyle «Çamaşır Dükkanları» kapatılmıştı. Bununla ilgili olarak İngiltere'deki gelişmeleri Marks şöyle anlatıyor :

«Aynı zamanda, feodalitenin silahlı maliyetinin yok olu-
şu ve kralların vasallarına karşı kullandıkları daha önce top-
lanmış olan ordulara yol verilmesi yüzünden ve gene tarımın
iyileşmesi ve geniş tarım arazisinin otlak haline çevrilmesi ne-
deniyle meydana gelen bir serserilik dönemi, manifaktürlerin
başlangıcına damgasını vurmuştur. Zaten bu olaylardan an-
laşıyor ki bu serserilik doğrudan doğruya feodal düzenin çö-
zülüp dağılmasına bağlıdır... ama serserilik ancak 15. yy. sonu
ile 16. yy. başlarında sürekli bir şekilde yerleşmiştir. Bu ser-
serilerin sayısı o kadar çoktu ki, İngiltere Kralı VIII. Henri ve
bir çok başka Krallar gibi 72.000'ini astı ve onları işe koşa-
bilmeyi başarmak için çok büyük bir yoksulluğun gelmesi ge-
rekti ve buda muazzam güçlükler pahasına ve uzun bir diren-
meden sonra oldu. Manifaktürün hızla gelişmesi özellikle İn-
giltere'de gitgide bu aylakları yuttu.» (Alman İdeolojisi s. 99)

Fakat daha sonra göreceğimiz gibi Osmanlı şehirleri bu aylakları
yutamadı. Diğer taraftan, hâlâ icar edilmeyen devlet gelirlerini top-
layan «Eminler» de aracı durumundan yararlanarak, devletin istediği
miktarın çok üstünde vergi toplamakta, kendi başına vergi koymakta,
böylece topladığı vergilerin çoğunu kendisine ayırmaktaydılar. Aynen
bunun gibi, Avrupa'da Krallar adına vergi toplayan aracılardan en büyük
payı kendilerine ayırıyorlardı. «Her yerde aslan payını aracılardan almak-
tadır» (Marks) Bütün bunların dışında beylerin, paşaların yeni «tü-
rü»ylede, «sermaye» sahiplerinin «yasa dışı» (!) zora dayanan talanla-
rı ile kaçakçılık, rüşvet vs. metodlarla dev servetler biriktirilmişdir.

Burada sorunun somut incelenmesine ara vererek kimilerinin üye-
rinde durduğu soruların cevaplarına gelelim. Bu çevrelerin soruları
şöyle sıralanabilir :

1 — Osmanlı devleti kapitalistmiydi?

2 — Avrupa, ilkel birikim döneminde sömürge edindi, buna kar-
şıklık Osmanlılarda ilkel birikim döneminde sömürgeci miydi? Eğer böy-
leyse Avrupa'daki sömürgeciler gibi Osmanlı Devleti neden kapitalist-
leşemedi?

3 — İkel birikim sömürgeciliği ne demektir?

Şimdi bu sorulara cevap vermeye çalışalım.

Bir toplumun kapitalistleşmesinin ön şartlarını şunlar oluşturur :

1 — Para olarak servetin (potansiyel sermayenin) varlığı, 2 — İst-
tediği zaman emeğini satan ve iş sahibi tarafından ücretle alınabilen,

bağımlılıktan kurtulmuş özgür emeğin varlığı, 3 — Üretilen malı eriten bir pazarın varlığı. Emperyalizm dönemini yaşamayan Marks kapitalizmin tarihini üç döneme ayırmaktadır. 1 - İlkel birikim dönemi (15. ile 17. yy.) 2 - Manifaktür dönemi (17 ile 19. yy.) 3 - Sanayi (serbest rekabetçi) dönemi.

Burada önemli olan her dönemin ayırıcı özelliğini ve kapitalizmin gelişimini kavramaktır. Birinci dönemin özellikleri, ticaretin zanaatçılıktan ayrılması, ticaretin yaygınlık, ve paranın evrensel bir nitelik kazanması, eski tecrit edilmiş şehirler arasında işbirliğinin kurulması ve köylülerin topraktan kopmaya başlaması, işte kapitalizmin tarihi ön koşulu olan, potansiyel olarak sermayenin oluşması ve sömürgele- rin ilk olarak yağmalanması bu dönemden itibaren başlar. Bu dönem sermayenin değil, onun ve kapitalistleşmenin ön şartı olan servet yığılma dönemidir. Avrupada ilkel birikim dönemini ilk yaşayan ülkeler Portekiz ve İspanya'dır. Bu nedenle başka halkları sömürgeleştirerek yağmalayan ve aynı zamanda var olan uluslararası ticareti elinde tutan ilk ülkeler olmalarına rağmen, ellerinde dev servetlerin birikmiş olmasına rağmen, kapitalistleşmede «beceriksiz» uluslardan olmalarının sırrı nedir?

Tefeci ve tüccar sermayesinin kapitalistleşmeye yol açması, tamamen iç yapıya bağlıdır ve bununla birlikte bu sermaye, ilkel birikim ile kapitalistleşmenin bir ön koşulunu oluşturur. İlkel birikim dönemi servetin, altın ve gümüşün birikimi dönemidir. Bu olguyu sermaye birikimi ile karıştırmamak gerekir. Böyle yapmak kapitalizmin tarihini ta başından birbirine karıştırmak olur; Çünkü «sermaye birikimi artı değer varlığını, artı değer kapitalist üretimi, kapitalist üretim ise meta üreticilerinin ellerinde daha önceden oldukça büyük bir sermaye ve iş gücü kütlesinin bulunmasını öngörür. Burada ki hareketin bütünü bu yüzden kısır döngü gibi görünür ve bundan ancak, kapitalist birikimden önce bu üretim biçiminin sonucu değil çıkış noktasını teşkil eden bir ilkel birikimin (Adam Smith'in değimiyle daha önceki birikimin) bulunduğunu kabul etmekle kurtulmak mümkündür. (Kapital, C. 1 s. 751 abç) İlkel birikimin kapitalist birikim olduğunu ve Osmanlı Devletinin ilkel birikim dönemini yaşamayı için kapitalist olması gerektiğini iddia edenler Marks'ın «kurtulamadığı» bu «kısır döngü» den nasıl kurtulurlar! **Kapitalist birikim sermaye birikimidir, ilkel birikim ise servet birikimidir.** Servet de, sermaye de esas olarak paradan oluşmasına rağmen, ayrı ayrı iktisadi kategorilerdir ve toplum üzerindeki fonksiyonları ayrı ayrıdır. İşte, onların anlamadığı şeyler, bunlardır.

«Ekonomi politikte bu ilkel birikim, aşığı yukarı teolo-
side ilk günahın rolünü oynar... Ne zararı var! Böylece ilk
tür insanlar servet biriktirmiş oldular, ikinci türdekilerin ise
ellerinden kendi postlarından başka satacak bir şey kalmadı.»
(age, 751)

«Üretim ve yaşam araçları kendiliklerinden sermaye ol-
madıkları gibi parayla metalarda sermaye değildirler. Bunlar
sermayeye dönüştürülme ihtiyacındadırlar... İkel birikim dö-
nemi denilen şey üreticiyi üretim araçlarından ayıran tarihi
süreçten başka bir şey değildir. Bunun ilkel biçimde görülme-
si sermaye ve buna uygun düşen üretim biçiminin (kapitaliz-
min vb.) tarih öncesi aşamasını teşkil etmesinden ileri gelir.»
(age, s. 752 - 753)

Görüldüğü gibi kapitalizm öncesi para sermaye, ölü sermaye ile te-
feci tüccar sermayesidir, ve kapitalist sermayeye dönüştürülmesi ge-
rekmemektedir. Kapitalizm öncesi ölü sermaye ile tefeci-tüccar sermaye-
si ilkel birikimdir. (Bu kapitalizm öncesi birikimin Osmanlılarda nasıl
büyük boyutlara ulaştığını açıklamıştık.) Servetin «potansiyel kuvve-
tinin» ortaya çıkmasıyla, bu servetin sermayeye dönüşmesi ayrı ayrı
şeylerdir. «Dahası kapitalistin emekçiyi işe koşabilmesi ve onu canlı
emek olarak çalışabilir durumda tutabilmesi için bir birikimin-emek-
ten önce gelen ve emeğin (özgür emeğin olması gerekir -KAVA) ürü-
nü olmayan bir birikim -yapmış olması gerektiği görülecektir.

«...Bu daha çok gerçek anlamda sermayeye, sanayi ser-
mayesine dönüşen ve tefecilikte özellikle toprak mülkiyeti
üzerindeki tefecilikte- biriktirilen para ve ticari kârlarla bi-
raktirilen taşınabilir servettir. (...) Görmüş olduğumuz gibi
sermaye kavramı, -sermayenin kökeni başlangıç olarak para-
yı ve dolayısıyla para biçiminde ki servetin varlığını imz eder.
Şu halde sermaye oluşumu... toprak mülkiyetinden... yada
loncadan değil ticari ve tefeci servetten doğar.» (Kap. Ön. Ek.
Biç. s. 55-56-57, abç)

Bu alıntılarda ilkel birikimin kapitalist birikim değil, servet biri-
kimi olduğu görülmektedir. Avrupa'nın bu dönemi 15-16. yy. arasında
yaşamalarına karşılık Osmanlılar da bu dönem, 18-19. yy. arasına teka-
bül eder. İkel birikimin sermayeye, kapitalist birikime yerini bırak-
ması için, ilerde değineceğimiz daha başka şartların da varlığını gerek-
tirir. Marks'ın şu sözlerinin de aktardığından sonra esas meseleye geleceğiz.

«Ama açığırtki -ve halen incelemekte olduğumuz tarihsel
evrenin daha yakından incelenmesinin de gösterdiği gibi- es-

ki üretim biçimlerinin ve emekçinin, emeğin nesnel koşullarıyla olan ilişkilerinin çözülme çağı, aynı zamanda (açM), bir yandan parasal servetin belirli bir ölçüde gelişmiş bulunduğu, öte yandan ise bu çözülmeyi hızlandıran koşulların (abç) yardımıyla hızla büyüdüğü ve genişlediği bir çağdır da. Nasıl ki kendisi bu çözülmenin bir ögesiye, bu çözülmede onun sermaye haline gelmesinin koşuludur. Ama salt parasal servetin varlığı, kendi payına bir tür supremacy (üstünlük) elde etmiş olsa bile bu çözülmenin sermaye ile sonuçlanması için yeterli değildir.» (Kap. Ön. Ek. Biç. s. 58, açM)

İlkel birikim dönemini yaşayan uluslardan bazıları, bu şartların yokluğu veya daha az elverişli olması yüzünden kapitalistleşemediler; bazıları ise gelişerek, kapitalist ülkeler oldular. Bazıları serveti sermayeye çevirecek zamanı bulamadılar ve başka ülkelere bağımlı hale gelerek yarı-sömürge oldular.

Yukardaki alıntılardan anlaşılacağı üzere, İkel birikim dönemi feodalizmin dağılıp parçalandığı dönemdir ve İkel birikim dönemi para yağmak şeklinde servet birikimi değildir. Eğer böyle olursa 1800 yaşayan Lidyahların yere gömdükleri «tünlerde» İkel birikim olarak görülürdü. İkel birikim dönemi köylülerin mülksizleştirilmesi pahasına olan bir servet birikimidir. Altının ve gümüşün kendisi de servettir. Henüz kapitalist üretim tarzının hakim olmadığı, yerine feodal krallıkların hüküm sürdüğü, 15. yy. Avrupa'sını Hindistan'a Amerika'ya, Afrika'ya iten dürtünün, sermaye elde etme amacı olduğu, iddia edilemez. Çünkü, buralardaki altın ve gümüşler, sermaye değil henüz servettirler. Coğrafi keşiflerle ele geçirilen sömürge zenginlikleri servettir ve bunlar İkel birikimin ta kendisidir. Bu servetler ticaret yoluyla ama esas olarak zorbalık, talan ve yağmayla elde ediliyordu. «İkel birikim yöntemleri saf ve sevimli olmaktan çok uzaktır.» (Kapital c. 1 s. 752) Hıristiyanlık konusunda uzman olan W. Howitt «Hıristiyan sömürgecilik sistemi» konusunda şöyle diyor :

«Hıristiyan denen bu soyun Dünyanın dört bir yanında boyundurukları altına alabildikleri halklara karşı gösterdikleri vahşet ve zulmün bir benzerine hiç bir çağda ne kadar vahşi, ne kadar kaba ve ne kadar merhametsiz ve ne kadar utanmazca olursa olsun başka hiç bir ulusta rastlanamaz. Halende sömürge yönetiminin tarihi... En görülmemiş türden ihanetlerin, rüşvetlerin, kırımaların tarihidir...» (Aktaran Marks, a.g.e. s. 792, abç)

Konumuz açısından vahşetler önemli değildir. Açıklamak istediğimiz İkel birikim döneminde sömürge yağması kapitalist üretim ilişkisi-

leri temelinde yani artı-değer yaratarak sömürü değil, veya sadece eşitsiz ticari ilişkiler sonucu sömürü de değil, çapula dayanan bir soygun olduğudur. Hindistan da «...Genel vali özel ticarete katılıyordu. Koruduğu kimseler öyle koşullarla sözleşme yapıyorlardı ki, sanayiciden daha kıymazcasına hiç yoktan altın elde ediyorlardı. Büyük servetler bir gün içinde mantar gibi yerden bitiyor, ilkel birikim tek kurus yatarılmaksızın sürüp gidiyordu.» (Kapital c. 1, s, 793)

Sömürgelerden elde edilen, zenginliğin kapitalist üretim ilişkileri sonucu olduğunu söyleyenlerle, alay ediyordu Marks. Çünkü sömürgelerde kapitalizmin ön şartları yoktu, kapitalizm sömürgelerin hayatına henüz girmemişti. İngiltere «den Avusturalya'nın Swan nehrine araç gereçleriyle beraber 3000 kişilik bir işçi sınıfı götürecek kadar ileri görüşlü idi. Bay Pel! Gideceği yere varınca Bay Pel'in yanında yatağına yapacak ya da nehirde su taşıyacak bir uşak bile kalmamıştı. Zavallı bay Pel herşeyi önceden düşünmüştü de İngiliz üretim biçimini Swan nehrine taşımayı akıl edememişti.» (a.g.e. s, 808) (Bu konu kapital c. 1, s. 806'dan itibaren Modern sömürgecilik başlığı altında genişçe incelenmektedir.) Sömürgelerde elde edilen yağmanın sermaye değil, servet olduğunu Engels'de şöyle açıklıyor :

«Portekizlerin, Afrika kıyılarında Hindistan'da, tüm uzak Doğu'da aradıkları şey altındı. İspanyalıların Amerikaya gitmek üzere Atlantik Okyanusunu aşmaya götüren şey büyümlü altın sözcüğüydü. Yeni bulunan kıyıya ayak basar basmaz, beyaz adamın ilk istediği şey altındı.» (Anti-Dühring. s. 598 - 599).

Sömürgelerin yağmasıyla elde edilen servetler, daha önce sıraladığımız kapitalizmin ön-şartlarından birincisi olan, para olarak servetin, yani ölü sermayenin birikmesine olumlu katkıları olmuştur. İkel birikim döneminde tefeci-tüccar servetin birikmesi, yağmacılık, köylü yığınların topraktan kopması, pazarların genişlemesi ve manüfaktür sanayisinin büyümesine sebep olmuştur. İkel birikim döneminin birinci evresinde sömürgelerde zenginliğin, yağma ile ele geçirildiği, servet biriktirme döneminde, sanayi, hâlâ lonca ve el sanayi niteliğindedir. İşgücünün meta haline gelmemesiyle beraber pazarlar hala sınırlıdır. Yani bu evrede kapitalist üretim tarzının ön-koşulları olan servet, para olarak sermaye oluşmuş, ama henüz diğer iki şart -ücretli özgür emek ile sınırsız pazarlar- oluşmamışlardır. Bu ikil şart ancak kapitalist gelişmenin ikinci döneminde ilkel birikimin ikinci evresinde denilebilir- oluşmuştur.

Şimdi, kapitalist gelişmenin ikinci evresini ve bu dönemin sömürgeciliğini incelemeye geçelim :

Bu dönem ilk kapitalist birikim, veya klasik deyimle kapitalist ilk birikim dönemidir. Bu dönemi ilkel birikim dönemiyle karıştırmamak gerekir. Bu dönemin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz : a) İlkel birikim birinci evresinde biriken paranın, potansiyel sermayesinin, başka bir deyişle servetin, sermayeye dönüşmesi. b) Loncaların ve kapalı ev sanayisinin yerini manüfaktüre bırakması ve manüfaktürün hızla gelişmesi ve himaye sisteminin uygulanması. c) Toprağa bağlı köylünün giderek daha çok özgürleşmesi, şehirlere akınların büyümesi, böylece şehirlerin çoğalması ve büyümesi. d) Emegın meta haline gelmesi ve özgürleşmesi. e) Pazarların sınırlı olmaktan çıkması, üretimin bilinmiyen pazarlar için yapılması, ulusal pazarların doğması, f) ticaretin dünya ticareti haline gelmesi, deniz aşırı ticareti ele geçirme mücadelesinin başlaması, denizciliğin önem kazanması. g) İlkel birikimin ilk evresindeki sömürgelerin zenginliklerinin vahşete, yağmaya dayanan sömürüsünün bu dönemde devam etmesi, fakat aynı zamanda sömürgelerin eşit olmayan ticari ilişkiler temelinde sömürülmeye başlanmasıdır. (Konumuz açısından son şık önemlidir.)

Bu özellikler, bir bütünü parçasını oluştururlar ve birbirine bağlı, birbirini yaratan özelliklerdir. Örneğin : paranın sermaye haline alması, manüfaktürün varlığı ve emegın özgürleşmesi, emegın ücretli emeğe dönüşmesi şartına bağlı olması gibi...

Osmanlı sömürgeciliği, yukarıda izah ettiğimiz gibi, Kürdistan'ın zenginliklerini yağma ederek, böylece Kürt toplumunu kapitalizme götürecek ön-şartların yaratılmasını engellemişlerdir. 18 ve 19. yy. lar da ise zenginliğin, artık para ile ifade edilebilir hale gelmesi, yani taşınır servet durumuna gelmesiyle birlikte, Kürt toplumunun yarattığı zenginlik daha çok dışarıya akmaya başladı. Böylece kürt halkının yarattığı zenginlik sömürgecilerin elinde servet halinde birikirken, kapitalizmin ön koşulu olan potansiyel sermaye birikimi önlenmiş oluyordu. (Ücretli emegın doğmasına, şehirlerin gelişmesine, ticaretin ve pazarın oluşmasına nasıl engel olduklarını daha önce açıklamıştık)

Ayrıca 18. ve 19. yy. lar da Kürdistan'ı Osmanlı sömürgecilerince ilkel birikimin yağma politikasıyla, kapitalizmin ön-şartlarının doğuşunun önlendiğini belirtmek gerekir. Yalnız bu dönemlerde Türkler her alanda yönetici değillerdir. Fakat daha sonraları Türklerin hakim sınıfları yönetici duruma geçtiler. (Bunun da nasıl gerçekleştiğini ileride göreceğiz.)

Yeniden belirtelim ki, sömürgecilik ilişkilerine damgasını vuran, sömürge ve sömürge ülkenin içinde buldukları üretici güçlerin ge-

lişme düzeyi ile üretim ilişkileridir. Bunun için eğer Osmanlı devleti kapitalist bir ülke haline gelseydi, Kürdistan'daki gelişmelerde buna uygunluk içinde olur ve sömürgecilik ilişkileri de 19 ve 20. yy. larda farklı olurdu. Yani bu gün Kürdistan komprador kapitalizmin hakim olduğu yarı-sömürge Türkiye'nin değil, ileri kapitalist bir ülke olan Türkiye'nin sömürgesi olurdu, veya Kürdistan'da da kapitalizmin gelişmesi sonucu ulusal hareketler toplumu, daha derinden etkilerdi ve böylece Kürdistan bir sömürge olmayabilirdi...

Bu yüz yıllarda da feodal Osmanlı sömürgeciliği Kürdistan toplumunun gelişmesi önünde engel teşkil ediyordu. Bu yüz yıllarda sömürgecilik kendi içinde evrimleşti, fakat kapitalist sömürgecilğe dönüşmedi. Bunun sebebi; Osmanlı devletinin, kendi iç üretici güçlerinin gelişemeyişine bağlı olarak, kapitalist bir ülke haline gelemeyişidir. Oysa Avrupa da bir çok ülke, ilkel birikim döneminde sömürge elde ettiği gibi, ikinci evreye geçebilmiş ve daha sonrada sanayi devrimini gerçekleştirebilmiştir. Bu dönemlerde sömürgeler sömürgeci ülkelerin ihtiyaçlarına göre şekillenmiştir.. Avrupa için sömürgeler, ilkel birikimin birinci evresinde altın ve gümüş elde ederek servet biriktirmek için yağma alanlarıydı. İkinci evresinde, yağmanın yanında, manüfaktürün ürettiği metaların tüketim alanları haline getirildi. Daha sonra tüketim alanları olmalarının yanında, büyüyen sanayi için, ham madde sağlıyan alanlar, haline getirildiler. Ve nihayet bunlarla beraber sermaye ihraç alanları haline getirildiler. Görüldüğü gibi sömürgecilikte bu evrimleşme, sömürgeci ülkenin evrimleşmesine tamamen uygun düşmektedir.

Ama Osmanlı sömürgecileri ilkel birikim aşamasını yaşamalarına rağmen gelişmiş bir manüfaktür dönemine giremedi. Böylece elindeki sömürgeleri bir tüketim alanları haline getiremedi, sömürgeler onlar için, yalnızca para olarak zenginlikleri yağmalanan alanlar olarak kaldılar. Bunun sebebini Osmanlı toplum yapısında aramak gerekir. Avrupa gelişmenin ikinci aşamasına geçti de, Osmanlılar neden geçemediler?

İlkel birikim döneminden manüfaktür aşamasına geçişde en belirgin özellik servetin sermayeye dönüşmüş olmasıdır. Ancak bundan sonra kapitalist birikim söz konusu olmaktadır. Manüfaktür döneminde elde edilen birikim artı-değer kütlesine eşittir ve kapitalist bir niteliktedir. Marks manüfaktür dönemini Avrupa için 17. ve 19. yy. lar arası olarak almaktadır.

Daha önce ilkel birikim döneminde, servet sermayeye dönüşüyor, kapitalizmi ve pazar ekonomisini geliştiriyordu. Servetin sermayeye

dönüşmesi, onun ancak özgür emekle birleşerek üretim sürecine girmesiyle olur. Servetin sermayeye dönüşmesi için, onun özgürleşen emeği ve üretimi için gerekli ham maddeyi satın alacak bir duruma gelmesi gerekir.

«Paranın sermayeye çevrilmesi için, para sahibinin özgür emekçi ile karşı karşıya gelmesi gerekir; bu emekçinin iki anlamda özgür olması demektir. Hem kendi işgücünü öz meta gibi satabilecek durumda özgür bir insan olması, hem de satmak için elinde bir metanın olmaması, işgücünün gerçekleştirilmesi için gerekli herşeyden yoksun olması gerekir.» (Kapital, c. 1, s. 193)

Servetin sermayeye dönüşmesi süreci, aynı zamanda emeğin özgürleşmesi sürecidir. Sadece bu da değil, aynı zamanda üretimin eski nesnel koşulları yok olurken, doğmakta olan yeni nesnel koşullar ile emeğin özgürce satın alınma yoluyla bir araya getirilmesi sürecidir. Ancak böylece kapitalist temelde üretim mümkün olur ve artı-değer yaratılmış olur. Artık bundan sonra kapitalist birikim sözü konusudur.

«Sermayenin ilk oluşumu, salt eski bir üretim biçiminin çözülüşünün tarihsel sürecinin parasal servet biçiminde varolan değere, bir yandan emeğin nesnel koşullarını satın almak, öte yandan da, artık özgür olan emekçilerin canlı emeğini para karşılığında değişme olanağını sağlamasıyla gerçekleşir. Bütün bu ögeler zaten mevcutturlar. Bunları ayrıştıran tarihsel süreç, bir çözülme sürecidir ve paranın sermaye haline gelmesini sağlayan da budur.» (Kapitalizm öncesi Ekonomi bilimleri s. 59, açM)

«Tarihsel bakımdan paranın sermaye haline gelmesi, çok basit ve açık yollardan olmaktadır; Örneğin tüccar, iplikçiliği ve dokumacılığı tarıma ek bir uğraş olarak yapılmış olan iplikçiyi ve dokumacıyı, kendi hesabına çalıştırır ve onların bu yan uğraşını baş uğraşları haline getirir; ama bundan böyle de onları kendi denetimine alıp ve ücretli emekçiler olarak kendi egemenliğine sokar.» (a.g.e 64)

Paranın sermayeye dönüşmesi ve üreticiler üzerinde egemenlik kurarak onları, manüfaktür içinde toplaması kapitalizmin başlangıcıdır. Kullanım değeri üretimi yerini, değişim değeri üretimine terketmesi, ürün üretiminin yerini, emtia üretimine terketmesi, sınırlı pazar için üretimin yerini bilinmiyen sınırsız pazar için üretime terketmesi, kapitalizmin tarihinin başlamasıdır. Servetin sermayeye dönüşmesinin ilk şekli, manüfaktür sermayesi şeklindedir.

«Sermayenin ilkin şurada burada ya da yerel olarak, eski üretim biçimleriyle yan yana ortaya çıktığı, ama giderek bunları parçaladığı ilk tarihsel biçim, sözcüğün gerçek anlamıyla manüfaktürdür. (Henüz fabrika değil.) Bu ihracata yönelik yığınsal üretimin olduğu yerlerde ortaya çıkar.» (a.g.e. s. 65. açM)

Manüfaktürün gelişmesinde, sömürgelerde elde edilen servetlerin büyük etkisi olmuştur. Ancak bu manüfaktürün gelişmesinde bir şart değildir. Manüfaktürün doğuşu ve gelişmesini, sömürgelerden veya içerdeki yağma ve sömürüden olsun, elde edilen servetlere bağlamak doğru değildir. Servet sermayeye dönüşmedikçe, manüfaktürün doğuşu ve gelişmesi üzerindeki etkisi sınırlı kalacaktır.

İlkel birikim döneminde elde edilen servet, kapitalistleşmek için yeterli şart olsaydı, Portekiz ve İspanya'nın bu alanda en önde giden ülkeler olması gerekirdi. «İstersek gemilerin direklerini altından, yelkenlerini atlardan, halatlarını ibrişimden yaparız» diyen Osmanlı devleti de kapitalist bir ülke olurdu. Oysa bu ülkeler kapitalistleşmede en «beceriksiz» ülkelerden biri oldular. Bu ticari servetin kapitalist üretim için yeterli şart olmadığındandır.

«... Ticaretin eski üretim biçimi üzerinde ne ölçüde bir çözülme ve dağılmaya neden olacağı, herşeyden önce bunun sağlambına iç yapısına bağlıdır. Ve bu çözülme sürecinin nereye varıp neyle sonuçlandığı yani eskinin yerini hangi üretim biçiminin alacağı, ticaretin değil bu üretim biçiminin kendi kaderine bağlıdır. Antik dünyada ticaretin etkisi ve tüccar sermayesinin gelişmesi, daima köle ekonomisiyle sonuçlanır, buna karşılık aynı etki ve gelişme modern dünyada kapitalist üretim biçimiyle noktalanır. Burada anlaşılıyor ki bu sonuçlar bizzatıhi ticaret sermayesinin gelişmesinden çok daha başka koşullarda doğmuşlardır.» (Kapital C. 3, Kitap 1, s. 503, Odak Yayınları)

İlkel birikim döneminde sömürgecilikte önde giden İspanya ve Portekiz Manifaktür dönemine İngiltere, Hollanda ve Fransa'dan çok daha sonraları girdiler. Osmanlı Devleti ise ilkel birikimden sonraki aşamaya giremedi ve kapitalist ilk birikim dönemi olan («ihracata yönelik yığınsal üretim olan») manifaktür Osmanlı toplumunu belirleyen bir aşamaya ulaşamadı. Çünkü Osmanlı Devletinde ilkel birikim döneminin elde edilen servetleri, sermayeye dönüştürüleliyordu. Bu servetler kapitalist ve proletarya yaratacağı yerde, Avrupa'da olduğu-

nun aksine yeni toprak ağası, yani toprak aristokrasisini yarattı. Bununla beraber Avrupa'da ticaret ve şehir ekonomisini merkezi iktidarlarca desteklenirken, bunun aksine Osmanlılarda ticaret ve şehir ekonomisi üzerinde ağır bir denetim kurulmuş, sınırsız pazarların açılması önlenmiş, bir yandan köylünün özgürleşmesi önlenirken diğer taraftan özgürleşebilen köylünün emeğini satın alabilecek, onları bünyesinde eritebilecek, emeğin meta haline gelerek emek pazarının doğmasının şartı olan sanayi dallarının yokluğu; bütün bunlar Osmanlıların kapitalist ilk birikim olan manifaktür evresine geçmesi önündeki engellerdir. Diğer taraftan ticaret ve tüccar üzerindeki denetim ve ağır vergiler, ticareti kârlı bir iş olmaktan çıkardığı için, bu güçlerde zanaatçıları birleştirmek suretiyle manifaktürün doğmasına teşebbüs edemiyordu.

Dünya çapında manifaktürün zafer kazandığı ülkeler -manifaktürde önde gidenleri- sömürge politikasında da öne atıldılar. Bu dönemde sömürgeler, şiddete dayanan yağmanın yanında, ticarî alanda da sömürülmeye başlandı. Bu dönemde (17 ile 19. yy.) Avrupa'da denizcilik alanındaki gelişmeler manifaktür alanındaki gelişmelerden daha hızlı oldu. Ticaret ulusal pazarları aşap deniz aşırı alanlara yayıldığı için, denizcilikte üstün olanlar ticaret üstünlüğünde ele geçirmekteydiler. Yavaş yavaş oluşmakta olan dünya pazarını ele geçirmek için ilk sömürgeciler olan Portekiz, İspanya ile yeni sömürgeciler olan Hollanda, İngiltere ve Fransa arasında kızgın savaşlar oldu; Bu savaşlar sonucunda Hollanda, Portekiz ile İspanya'yı geri plana attı. Portekiz İngiltere'nin himayesinde olan bir ülke durumuna geldi.

Fakat bu onun sömürgeci niteliğini yitirdiği ve sömürgeleştirme politikasını terk ettiği anlamına gelmemektedir.

Bu dönemdeki sömürgeler ticarî sömürgelerdi. Sömürge pazarlarına ancak bir ulus girebilir ve bu pazarlar, rekabeti önleyen — daha sonraki dönem olan serbest rekabetin şartlarını yaratan — sömürge tekelleri ile ilgili yasalar ile garanti altına almırdı. Sömürgeler dünya pazarının bir parçası durumuna geldi ve ayrı ayrı kesimler halinde parcellenerek, herbiri bir ulusun burjuvalarınca sömürüldü. Sömürge-lerde, burjuvazi, ticarî imtiyazlar elde ediyor ve bu imtiyazları bilhas- sa devlet himaye ediyordu. Dönemin belirgin özelliklerinden olan rekabeti kaldıran himaye sistemini herkesten çok tüccarlar istiyordu. Oysa diğer tarafta, loncalardan sadece nicel bir farklılık gösteren ve rekabete dayanacak bir yapısı olmayan manifaktürde himaye istiyordu. Bu uluslar manifaktür sanayiini himaye ettikleri gibi, bunu da

yüksek gümrük vergileri ile de dış etkilere karşı koruyordu. Ama Osmanlılarda kapitilasyonlarla gümrük kapıları dış metalara açık tutulmuş olduğu için, manifaktürün doğması engellenmiştir. Kapitalist ilk birikim olan manifaktür sermayesinin, olan birikimi de gerçekleşmiyor ve ticaret ilk dönemlerde üretimden bağımsız, daha sonraları ise Avrupa sanayi sermayesinin işbirlikçisi durumuna geliyordu.

Osmanlı devleti denizcilikte de bir hayli ilerledi, öyle ki deniz filosunun 18. yy. ortalarına kadar Avrupa'dan daha üstün olduğunu söyleyebiliriz. Fakat, Osmanlı Devletinin askeri niteliğine uygun olarak, denizcilikte de askeri bir nitelik alıyordu. Deniz filosu ticaretiyle ekonominin emrinde değil, aksine askeri feodal örgütlenmenin denizlerdeki bir gücü durumundaydı. Osmanlılar daha Hindistan yolunun Portekizlerce keşfedilmesiyle beraber denizyollarının ele geçirilmesinde Hint Okyanusunda bu ülkeyle rekabet halindeydi. Hatta Portekizlilerle birlikte, denizyoluyla Hindistan'a vardılar.

Henüz ilkel birikim dönemine giremeyen Osmanlılar için Hindistan'ın taşınır zenginlikleri bir anlam ifade etmiyordu. Osmanlı devletine toprak ve toprak kölesi gerekli idi. Oysa Portekizliler için Hindistan'ın zenginliği herşeydi, bunun için de bu zenginlikler gemilerle Portekiz'e taşındı. Yukarıdaki nedenden ötürü Osmanlı güçleri Hindistan'da bir müddet kaldıktan sonra, burayı Portekizlilere terk ederek geri döndüler. Burada anlaşılması gereken manifaktür ve ticaret üstünlüğü ile birlikte, denizcilikteki üstünlük de kapitalistleşmede önemli bir rol oynar, fakat salt denizcilik alanında üstün olmak kapitalistleşmek için yeterli bir şart değildir.

Parasal zenginliğin toprak mülkiyetine zaferi, İspanya ve Portekiz'i öne çıkardı. 17. yy.'dan itibaren manifaktürün gelişmesi, denizciliğin önem kazanması ve servetin sermayeye dönüşmesi ile birlikte ticarî sermayenin üretime hakimiyeti Hollanda'nın, İspanya ile Portekiz'e üstünlüğünü getirdi. Ticaret sermayesinin sanayi sermayesinin emrine girmesiyle yani sanayi devrimi ile birlikte İngiltere dünya pazarlarına hakim duruma geldi. Sanayi devrimi ile birlikte Osmanlı Devletinin yarı-sömürge ve Kürdistan'ın kapitalizmin ihtiyaçlarına cevap veren bir sömürge oluş süreci başlamış oluyordu.

SERBEST REKABETÇİ DÖNEM VE SÖMÜRGEÇİLİK

17. yy.'dan itibaren oluşmaya başlayan dünya pazarının meta talebi, manifaktür üretimi ile karşılanamıyordu, manifaktür üretimi yerini giderek büyük çaplı üretime, fabrika üretimine bırakıyordu. Bu

dönemde büyük çaplı fabrika üretimine geçen Avrupa ülkeleri, kapitalist dünya ekonomisinin yönlendirici merkezleri durumuna geldi. Bu ülkelerde kapitalizmin gelişmesi kaçınılmaz olarak siyasi ve ekonomik bakımdan eski dünyaya, feodal sisteme darbe vuruyordu. Dünya kapitalist ekonominin girdabına doğru çekildikçe, bu ülkelerde üretim daha da geliyor, dünya üzerindeki etkinlikleri artıyor ve dünya pazarlarını denetim altına alma eğilimleri ve imkânları artıyordu. Bunlara bağlı olarak Avrupa'da teknoloji hızla gelişmekte ve üretimin emrine verilmekteydi. Bu da üretimin hızla gelişimini ve merkezleşmesini beraberinde getiriyordu. Dünya pazarlarının derinliğine gelişmesi oranında, dünyanın çeşitli yerlerindeki toplumlararası farklılıklar, ortadan kalkıyor ve sınıf çıkarları dünya ölçüsünde merkezleşiyordu.

«Genel olarak büyük sanayi, her yerde toplum sınıfları arasında aynı ilişkileri yarattı, ve bu nedenle, başka başka ulusların özel karakterlerini yoketti. Ve nihayet, her ulusum burjuvazisi hâlâ özel ulusal çıkarları muhafaza etmekteyse de, büyük sanayi, bütün uluslarda çıkarları aynı olan bir sınıf (Marks, A. İdeolojisi, s. 105) yarattı. Büyük sanayi, bütün dünyayı, ticareti evrenleştirerek, kapitalizmin girdabına çekti. Böylece dünyanın herhangi bir yerindeki, küçük sanayi üzerinde de etkisini gösterdi. Sanayi burjuvazi ortak topluma hakim olmuştu. Bu dönemde sanayi burjuvazisinin en fazla hâkimiyetini sürdürdüğü yerler İngiltere ve Fransa'ydı.

Dünyanın «atölyesi durumuna» gelen İngiltere ve Fransa'ya karşı, hakimiyetini sürdürmeye çalışan Hollanda ve diğer yanda durumlarını korumaya çalışan Portekiz . İspanya gibi ülkeler bunlar karşısında «hüsrana» uğradılar. Portekiz ve İspanya gibi ülkeler ticarî kapitalizmin hakim olduğu ülkelerdi; fakat bu ülkeler sanayi sermayesinin hakim olduğu bir aşamaya geçemediler. Bu ülkeler sanayi kapitalizmine ve bunun temsilcileri olan İngiliz ve Fransızlara karşı, kendi küçük üretimlerini korumak için yeni gümrük önlemleri aldılar. Fakat bu önlemler sanayi kapitalizmine karşı etkisiz duruma geldi ve bu ülkelerin pazarlarına İngiliz ve Fransızlar hakim oldular.

Bu aşamadan sonra bu ülkelerde, toplumsal gelişme ve değişimlerde dış dinamikler daha etkin bir rol oynadı. Fakat dış dinamikler bu ülkelerde iç dinamiklerle uyum halinde kapitalizmin gelişmesinde olumlu bir rol oynuyordu. Çünkü kapitalizm hâlâ ilerici ve üretici güçleri geliştirici özelliklere sahipti. Bundan dolayıdır ki, İngiltere ve Fransa dışındaki Avrupa ülkelerinde, dış dinamikler toplumsal gelişim üzerinde etkin bir rol oynadılar. Ve bu ülkelerde sanayi kapitalizmi, İngiltere ve Fransa'daki sanayi devriminden sonra, doğan yeni

şartların etkisiyle ve bu şartlara uygun olarak sıçramalı ve farklı bir temelde gelişti. Bunun en belirgin şeklini Almanya, Doğu Avrupa ve Rusya'da görürüz. Buralarda kapitalizmi biçimlendiren iç ve dış dinamikler ile kapitalizmin gelişme yolu farklı olmuştur. Ve dış dinamikler önceki aşamalara oranla, daha etkin bir rol oynamışlardır. Çünkü doğmakta olan tek dünya ekonomisi şartlarında, dış etkilere (dış dinamiklerden) kendilerini koruyamıyarak, onların rekabetine boyun eğerek, ama kapitalizmin gelişmesi oranında, rekabeti daha farklı koşullarda ve daha üst düzeyde sürdürmek amacıyla, kapitalizmi yeni şartlarda geliştirmek zorunda kaldılar. Marks'tan şu alıntılarını yaparak, bu dönemi daha iyi kavrayabiliriz :

«Ticaretin ve manifaktürün bir tek ülkede, İngiltere'de toplanması durumu, 17. yüzyılda, kesintiye uğramadan gelişen biçimiyle bu ülke için yavaş yavaş görece bir dünya pazarı yarattı ve bu nedenle, daha önceki üretici güçlerin artık karşılayamayacakları, bir İngiliz manifaktür ürünleri talebine yol açtı. Üretici güçlerin sınırlarını aşan bu talep, büyük sanayi yaratarak özel mülkiyetin ortaçağdan beri üçüncü dönemine yol açan etken oldu (...) Bizzat ulusun kendi içindeki rekabete gelince, bunu elde etmek için bir devrim her yerde zorunlu oldu. Rekabet kısa zaman sonra, tarihsel rolünü muhafaza etmek isteyen her ülkeyi, yeni gümrük önlemleri... ile kendi manifaktürlerini himaye etmeye zorladı ve az sonra himayeci tarifelerle birlikte büyük sanayi buyur etmek zorunda kaldılar. Bu himaye önlemlerine karşın, büyük sanayi rekabeti evrensel kıldı (büyük sanayi pratik ticaret özgürlüğünü temsil eder, himayeci gümrükler, onda, ancak geçici bir çare, ticaret özgürlüğü içerisinde (açM) bir savunma silâhıdır,) büyük sanayi, ulaşım araçlarını ve modern dünya pazarını kurdu, ticareti, sanayinin egemenliği altına soktu, her sermayeyi, sanayi sermayesi haline getirdi ve bununla da dolaşımı yarattı... ..ve sermayelerin hızla merkezileşmesine neden oldu.» (Alman ideolojisi, s. 104, abç).

Bütün bunlara bağlı olarak bu dönemde, meta ihracı önem kazanmakta, rekabet evrensel bir karaktere bürünmekte ve şehirlerin kırsal üzerindeki hakimiyeti sağlanmaktadır. Büyük sanayi bütün bireylerin yaklaşmasını getirdi, eski ideoloji, ahlak vb. değerleri yok etti. Büyük sanayi doğa bilimlerini sermayeye tabi kıldı ve bütün doğal ilişkileri para ilişkilerine dönüştürdü. Doğal bir biçimde doğmuş kentlerin yerine büyük ve modern kentlerin kurulması, sanayinin eski biçimlerinin yıkılması ve böylece kentin kırsal üzerindeki zaferini sağladı.

Öyle bir üretici güçler kitlesi yarattı ki, loncalar nasıl manifaktür için bir engel yaratıyorduydu, özel mülkiyette bu üretici güçler üzerinde bir köstek haline geldi.

Üretici güçlerin gelişmesinde en uygun çerçeve olan ulusal devletlerin kurularak yetkinleştiği bu dönemde, üretici güçlerin dev gelişimi, bütün küçük ülkeleri, dünya ekonomisinin merkezine doğru hızla çekti. Büyük sanayinin gelişimi dünya ticareti yoluyla, evrensel hale gelen rekabet mücadelesine, diğer ülkeleri de şu veya bu ölçüde çeker. Bu dönemde eski fonksiyonlarının yanında, esas olarak meta ihraç ve ucuz işgücü alanları olan sömürgeler, sanayinin gelişiminde ve dolaşısıyla, büyük sanayinin fonksiyonlarının güçlenmesinde önemli roller oynuyordu. Ticarî sermayenin hakimiyetinin son bularak, yerini sanayi sermayesinin hakimiyetinin aldığı bu dönemde, İngiltere, sanayi devrimiyle eski ticarî ulusların (Hollanda..) hakimiyetine son vererek, dünya hakimiyetinde öne çıktı. Aynı zamanda üretimden bağımsız olan ve özellikle Asya'da yaygınlaşan, kapitalizm öncesi ticarî sermayeyi de sanayi sermayesinin emrine koydu ve bu sermayeye kapitalist bir nitelik kazandırarak, Asya üzerindeki hakimiyetinin bir aleti durumuna getirdi.

Bu dönem sömürgeciliğine geçmeden önce, burada, bazı yanlış anlayışları karşılamak için de olsa şunlara değinmekte yarar vardır: Öncelikle şunu kavramak gerekiyor ki; dünya pazarı yaratıldıktan sonra, artık dünyanın herhangi bir yerinde kapitalizmin gelişimi belli gelişme evrelerini yaşayarak olmamaktadır. Fakat gelişme, içinde bulunduğu aşamaya uygun olarak yeni temeller üzerinde söz konusu olmaktadır. Böylece herhangi bir ülkede kapitalizmin doğuşu ve gelişiminde dış etkenler daha fazla rol oynamaya başlamaktadır. Ve salt iç dinamiklerle, bu anlamda bağımsız bir kapitalist gelişmenin yolu tıkanmış olmaktadır. Bu durum göz önüne alındığında sömürgecilik politikasının bağımsız kapitalist gelişmenin bir sonucu veya bağımsız kapitalist gelişmeyi sömürgeci politikanın bir ön şartı olarak görmeyi temelsizliği açıkça görülmektedir.

Bağımsız kapitalist gelişme, iç dinamiklerle sağlanmış olan gelişmedir. Oysa, 19. yy.'dan itibaren sömürgeci bir karakter kazanan ABD, Çarlık Rusya'sı, Portekiz, İspanya, Hollanda, Yeni Zelanda, Avusturya gibi ülkeler kendi iç evrimleri sonucu sanayi devrimine geçemediler.. Bu ülkeler İngiliz ve Fransız sanayi devriminden ve rekabetin evrensel bir nitelik kazanmasıyla birlikte, ortak koruyucu duvarlarını kaldırarak «büyük sanayii buyur etmek zorunda kaldılar.» Bunun için bu ülkelerde kapitalist gelişme, sanayi ülkeleriyle bağımlılık ilişkileri

içerisinde gelişti. Çünkü oluşan dünya pazarı, ülkelerin gelişmeleri dış etkilerden uzak ve tecrit edilmiş bir durumda kalmasını imkânsız kılmaktadır. Hatta bağımlılık ilişkisinin en uç noktasındaki ülkeler bile sonradan sömürgeci olabilmişlerdir. ABD, Yeni Zelanda, Avusturalya bunun örnekleridir. Bilindiği gibi bu ülkeler İngiltere'nin sömürgele-riydi. Ve bu ülkelerde, sömürge ilişkileri içinde gelişen kapitalizm söz konusuydu. Bu ülkelerin durumu bize, bağımsız kapitalist gelişmenin olmadığı ülkelerinde sömürgeci olabileceğini göstermektedir. Demek ki sömürgeci politika bağımsız kapitalist gelişmenin bir ürünü değildir. Bağımlılık ilişkileri içinde (Rusyada olduğu gibi) hattâ sömürgecilik ilişkileri içinde (yukarıda sayılan ülkeler) gelişen kapitalizm sonradan kendi,ekonomik ve siyasî örgütlenmesini gerçekleştirebilir. Bu duru-muyla, aynı ülkelerin sömürge edinme ihtiyacı gösterecekleri de açık bir şeydir.

Rusya'da sanayi kapitalizmi başlangıçta İngiliz ve Fransız kapita-lizmine bağımlı olarak gelişiyor ve Rusya fabrikaları bu ülkelerden it-hal ederek kurabiliyordu. Hatta Rusya iç pazarı Lenin'de belirttiği gi-bi, henüz iç pazar durumuna gelmeden önce İngiltere'nin dış pazarı durumundaydı. «Avrupa Rusyasında bu bölümü (uzak kuzey bölgesi), bu açıdan (Rusya için bir iç pazar olmaksızın, İngiltere için bir dış pazar olmuştu.» (R.K. Gelişmesi, s. 515). Bu durumuyla bile Rusya çev-re bölgeleri, kapitalizmin ihtiyaçlarına cevap veren sömürgeler duru-muna getirdi. (Türkistan, Moğolistan gibi...) Daha sonra bağımsız bir yapıya kavuşan Rusya, Lenin'in yukarıda bahsettiği, İngiltere'nin dış pazar durumunda olan Kuzey bölgesini kendi iç pazarına kattı.

Ayrıca burada şunları da belirtmek gerekiyor: Emperyalizm öncesi dönemde nüfus yerleştirme yoluyla sömürgeleştirilen yerlerde kapita-lizm gelişebiliyordu. Çünkü kapitalizm dünya ölçüsünde feodalizme karşı demokrasi mücadelesini sürdüren ilerici ve devrimci bir özelliğe sahipti. Bunun için daha sanayi devrimini yapamamış ülkelerde, kapi-palist gelişmeyi etkileyen dış etkenler olumlu bir role sahiptiler. Fa-kat günümüzde bu dinamikler üretici güçlerin köstekleyicisi bir özel-liğe dönüşmüşlerdir ve olumsuz bir rol oynamaktadırlar.

Bu dönem sömürgeciliğine gelince: Avrupa'da sanayi sermayesinin ticari sermayeye hakimiyeti dönemi olan serbest rekabet dönemi, sö-mürgecilik ilişkilerinde bir dizi farklılıkları birlikte getirdi. İlkel biri-kim döneminin vurgun ve talana dayanan sömürgecilik yöntemleri, bu dönemde ortadan kalkmadı; ama yeni yöntemler gelişti. Bundan böy-le sömürgeci, sanayi mallarının tüketim alanları olmanın yanısıra üretime hammadde ve ucuz işgünü sağlayan alanlar haline getirildi.

İlkel birikim döneminin özelliği olan ticari şirketlerin tekeli durumuna son verilerek, onun yerine «serbest değişim» geçirildi. Bu durum yukarıda anlatılan; sanayi sermayesinin ticari sermayeye hakimiyetinin sağlanmasına uygun düşüyordu. Aynı zamanda, «serbest değişim» büyük ölçekli üretimin ihtiyaçlarına ve sanayisi zayıf rakiplerin geride bırakılması ihtiyacına da karşılık veriyordu.

Bu dönemde işgücüne duyulan ihtiyaç artıyor ve sanayiciler en ucuz işgücünü elde etmek için toplumsal yapısı daha geri olan sömürgelere yönelmek zorunda kalıyorlardı. En ucuz işgücü de, sömürge insanlarının esir edilerek köleleştirilmesi yoluyla elde edilebileceğinden, bu dönemde köle ticareti de korkunç bir biçimde artmıştır. Sanayinin gelişmesine paralel olarak, ucuz işgücüne duyulan ihtiyacın artması ile sömürgelerin köle ticaretinin kaynağını oluşturması, aynı gelişme sürecinin sonuçlarıdır. Marks bunu şöyle ifade ediyor:

«Üretimleri, henüz köle emeği ve angarya vb. gibi aşağı şekiller içinde dönüp dolaşan halk, kapitalist üretim biçiminin ağır bastığı uluslararası piyasanın girdabına kapılıp da, ürünlerinin ihracata yönelmesi başlıca kayguları haline gelince, kölelik, serflik vb. gibi barbarca çalışma dehşetine bir de uygula çalışma dehşeti eklendi.» (Kapital, c. I, s. 161)

Kendi ulusundan işçi sınıfını zorla çalıştırma imkânını bulamayan sanayiciler, artı-emeğe duydukları ihtiyacı karşılamak için sömürgelerden her bakımdan yararlanmaya çalışıyordu. Afrikadan binlerce insanın esir edilerek Amerika'ya götürülmesi bunun içindi. Marks bunu da şöyle anlatıyor:

«Amerika Birleşik Devletlerinin Güney eyaletlerinde zenci emeği üretim, esas olarak, doğrudan doğruya yerel tüketime yöneldiği sürece, ataerkil özelliğini korumuştur. Ama pamuk ihracının bu eyaletlerin hayati çıkarları haline alması ölçüsünde, zencilerin aşırı çalıştırılması ve bazen hayatlarının yeni iş yılında tükenip gitmesi bu hesaplı kitaplı sistemin bir unsuru haline aldı. Artık sorun köleden belli miktarda faydalı ürün sağlanması değil, bizzat artı-emeğin üretilmesiydi.» (age, s. 259 ,abc).

Bu dönemde sömürgelerin geri, doğal ekonomisi yıkılıp gidiyor ve plantasyon tarımı giderek yaygınlaştırılıyordu. Ekonomik ilhak, sömürgeci ülkelerin, sömürgeleri, kendi ekonomik-siyasi yapısına göre biçimlendirilerek yapıyordu.

Serbest rekabetçi dönemde Avrupa'lı sömürgeciler, sömürgelerin yalnız kıyı bölgelerini ellerinde tutmakla yetinmediler; aynı zamanda sömürgelerin en ücra köşelerini meta dolaşımı alanına çekmek, iç bölgelerde ki maden yataklarına sahip olmak istiyorlardı. Bu nedenle ulaşımı sağlamak için yol ve demir yolları yapımına hız verildi; bununla sömürgeciler aynı zamanda, iç bölgeleri de askeri denetim altında tutmayı sağlıyorlardı.

Siyasi ilhak, bu ülkelerde ki askeri örgütlenmenin kaldırılması ve yerine sömürgeci askeri yapının konulması ile birlikte, ülke topraklarının birer eyalet durumuna getirilmesi yoluyla yapılıyordu. Bu ülkelerde sömürgeci yapının devamı için, bir yandan geri üretim biçimiyle, feodalizm ve feodal güçlerle ittifak kurulması, öte yandan meta üretiminin sağlanması ve sürdürülmesi için kapitalizm ve komprador burjuvazinin yaratılması gerekiyordu. Bu özellikler bu dönemle birlikte başlayarak, sömürgeleştirmenin hız kazandığı emperyalizm dönemine devredildi.

Bu dönemde Asya, Afrika ve L. Amerika ülkeleri tam bir çöküşe gidiyorlardı. Bu çöküş politik güçle desteklendiği oranda, hızlanmış, sömürgeci ülkenin çıkarlarına göre biçimlenişi süreci, o kadar güçlü olmuştur. Politik güçle doğrudan doğruya desteklenmeyen ekonomik saldırı, veya «serbest değişim» ülkenin ekonomisi üzerinde daha az etkili olmuştur. Avrupalıların ekonomik yayılması, özellikle bu dönemde siyasi ilhaklarla atbaşı gitmesi, henüz devasa boyutlara ulaşmayan ekonominin, emperyalist dönemden farklı olarak, politik gücün desteğine daha büyük ihtiyaç duyulmasındandır. Bu konuda Marks, Hindistanı örnek olarak almakta ve şöyle demektedir :

«İngilizler, Hindistan'da ülkenin egemenleri ve sahipleri olarak bu küçük ekonomik toplulukları bozup parçalamak için, doğrudan doğruya kendi politik ve ekonomik güçlerini kullanma konusunda hiç vakit kaybetmemişlerdir.(1) İngiliz ticareti, bu topluluklar üzerinde, köklü değişiklikler getirici bir etki yapmış ve düşük fiyatlı mallarıyla, bu sınayi ve tarım-

(1) Marks'ın ilgili dipnotunu buraya almakta yarar görüyoruz...

«Herhangi bir ulusun tarihi eğer, bir ekonomik değerler tarihi ise, İngiltere'nin Hindistan'daki tarihi, ard arda diziler, yararsız ve gerçekten saçma (uygulamada rezil) bir ekonomi deneyler tarihidir. Bengal'de, geniş İngiliz malikanelerinin bir karikatürünü yarattılar; güney-doğu Hindistan'da, küçük parçalara bölünmüş mülkiyetin bir karikatürünü; kuzey-batıda, ortak toprak mülkiyetine dayanan Hint ekonomik topluluğunu, kendi karikatürüne dönüştürmek için ellerinden geleni geri koymadılar.» (s. 171)

sal üretim birliğinin çok eski zamanlardan beri tamamlayıcı bir ögesi olan iplik ve dokuma sanayilerini yıkmaya ölçüsünde, bu birlikleri parçalayıp dağıtmıştır. Ve böyle olsa bile bu parçaların işi çok yavaş ilerlemektedir. Hele doğrudan doğruya politik güçle desteklenmedikleri. Çin'de bu parçalama daha da ağır gitmektedir.» (K. Önc. Eko. Biç. s. 171, abç)

Bu konuda Asya ve Afrika da karşılaştırılabilir... Afrika'da sömürgeleştirilmek istenen toplumların, politik otoriteleri daha çabuk kırıldı ve ekonomik çöküntüsü daha kolay oldu. Böylece burada ki sömürgeler, sömürgecilerin ihtiyaçlarına göre daha çabuk ayarlanırken, buranın tersine Asya'yı sömürgeleştirmek daha zor oldu. Burada şu iki sonucu çıkarabiliriz : **Birinci olarak**, siyasi ilhak ekonomik ilhakı kolaylaştırır. (Bu Lenin tarafından Kievski ile polemğinde yeterince açıklanmıştır. Bkn. Marksizmin Bir Karikatürü) **İkinci olarak**; devasa boyutlara varmayan, yani emperyalist aşamaya geçmiyen kapitalist ekonomik güçler başka halkların ekonomisini, ancak askeri gücünü kullanarak ilhak edebilir.

Bu durumlar sömürgeci ulus ile sömürge ulus arasında, ekonomik gelişme açısından, büyük olmayan farklılıkların bulunduğu durumda da geçerlidir. Bu sebeptendir ki, emperyalizm öncesi ve emperyalist olmayan ülkelerin sömürgeciliği talan ve vahşete, askeri ve politik yönetime dayanan bir sömürgeciliktir. Emperyalist olmayan küçük ülkeler, yeni-sömürgecilik politikasını izleyemezler, fakat klâsik sömürgeciliği uyguluyabilirler; bunda dayandıkları güç, siyasi ve militarist güçler olmaktadır. Günümüzde emperyalist olmayan küçük ülkelerin sömürgeciliği buna örnektir.

Bu dönemde dünyanın paylaşılmayan alanlarının paylaşımı hızlandı. Ve dönemin sonuna doğru tamamlanarak, emperyalizm ile birlikte, dünyada el atılmadık, tek bir karış toprak kalmadı. Kapitalist ülkelerde hoidingleşen kurumlar, sömürge ve yarı sömürge ülkelerde paravan şirketler kurarak diğer halkların ekonomik varlıklarını ele geçiriyorlardı. Bunun için serbest rekabet dönemine «kumpanyalar devri» de denilir. Bu kumpanyalar sömürgelerin en iç kısımlarına kadar ekonomik hayata egemen olmalarının yanında, siyasi iktidarı da ellerinde tutarlardı. Sömürge valileri, aynı zamanda ve genellikle, sömürgelerdeki paravan kumpanyaların da yöneticisiydiler.

Sömürgeciler sömürgelere elbette medeniyet ve refah değil aksine, vahşet, sefalet ve açlık götürdüler. Yerli halkları köleleştirerek madenlerde ve plantasyonlarda çalıştırdılar. Zanaatçıların ellerindeki aletleri tahrip edilerek veya iflas ettirilerek, «aylaklar takımına» katılmaya zorlandılar. Marks bunun en çarpıcı yanını şöyle anlatmaktadır :

«Hint tezgahını parçalayan ve çıkırgını yok eden, davetsiz gelen İngilizler olmuştur. İngiltere, Hint pamuklu kumaşlarını Avrupa pazarlarından yoksun bırakmakla başlamıştır işe; ardından Hindistan'a ipliği sokmuş ve sonunda pamuklu kumaşın anavatanını pamuklu kumaşa boğmuştur.» (Ka. Önc. Ek. Biç. s. 112, abç)

Lenin'de bir bütün olarak sömürge siyasetini şöyle açıklıyor :

«... bu siyaset/sömürge siyaseti/ ise ilkel halkların mutlak esaretine dayanan bir siyasetti. Burjuvazi sömürgelere fiilen esaret götürüyor, yerli halkları misilsiz saldırılar ve şiddet hareketleriyle eziyor, içkiyi ve frengiyi yaygın kılarak onları «medenileştiriyor» du.» (D.U.K. Hareketleri, s. 29)

SERBEST REKABETÇİ DÖNEMDE OSMANLI DEVLETİ VE KÜRDİSTAN

Daha önceki açıklamalarımızda, Osmanlı devletinde ilkel birikim döneminde servetlerin nasıl biriktiğini, servet sahibi olan sarrafaların, mültezim, tefeci ve tüccar tabakasının nasıl oluştuğunu açıklamıştık. Aşağı yukarı aynı dönemlerde Asya'nın diğer ülkelerinde de aynı gelişmeler olmuştu. Fakat bu servetler sermayeye dönüşme fırsatını bulamadan Avrupa'da sanayi devrimi patlak verdi ve tek bir dünya pazarının oluşması hızlandı. Dünya pazarının oluşması ve Avrupa kapitalizminin emrine girmesi artık tek tek ülkelerin, dünyadan tecrit edilmiş haliyle, kendi iç evrimini yaşamasına imkan bırakmıyordu.

Bu ülkelerin gümrük duvarlarını Avrupa metalleri zorlayarak yerle bir ediyordu. Sonunda bu ülkeler gümrük andlaşmalarıyla Avrupa'nın açık pazarları haline gelmek zorunda kalıyordu. Ve böylece bu ülkeler, dünya pazarının bir halkasını oluşturuyorlardı. İşte bu durum eski servet sahiplerinin kapitalist işbirlikçileri olmasını beraberinde getiriyordu. Çünkü Avrupa metallerinin dolaşımına aracılık etmek kârlı bir iş olmuştu. Servet sahipleri Avrupalı kapitalistlerle temasa geçerek, ellerinde ki servetleri ticari sermayeye dönüştürme, Avrupa sanayisinin kanatları altında ve onun emrinde palazlanma imkanları buluyordu.

Tüccar sermayesi bundan böyle, üretken sermayenin bir aracı ve genişletilmiş yeniden üretimin bir safhasını oluşturmakta pazarda acantacı fonksiyona sahip olmaktadır. Marks şöyle diyor :

«... kapitalist üretim dahilinde tüccar sermayesi kendisinin daha önceki bağımsız durumunu kaybeder ve genel olarak

sermaye yatırımının özel bir safhası durumuna indirgenir. Ve kâr oranının eşitlenişi, tüccar sermayesinin kâr oranını genel ortalamaya indirger. Tüccar sermayesi artık üretken sermayenin ancak bir aracı olarak iş görür.» (Kapital, c. 3, s. 495, abç)

Demekki daha önce elde biriken servetler, ticaret sermayesine dönüşmekle birlikte, Avrupa'da genişletilmiş yeniden üretimin dolaşım safhasını oluşturur. Böylece Avrupa'nın, sanayi sermayesini üretim safhasından çıkararak dolaşıma yatırması önlenmiş oluyordu. Çünkü yarı-sömürge sürecine giren bu ülkelerdeki, bu işbirlikçi sermaye olmasaydı, Avrupa'lı kapitalistler ürettiği metalleri pazarlara ulaştırıp eritmek için, sanayi sermayesinin bir kısmını üretimden çekip dolaşıma yatırmak zorunda kalacaklardı. Ki bu durum sanayinin gelişme hızında olumsuzluk yaratacaktı. Oysa işbirlikçi yani acenta sermaye Avrupa'daki üretime sırtını dayamış, pazarları Avrupa kapitalizminin emrine vermişti. Her kapitalist devlet böylece, kendine bağlı gruplar oluşturarak, onlar aracılığıyla politik gücünü artırmaya imtiyazlar koparmayı ayrıca iç pazarı her yönüyle kontrol etme, meta dolaşımını güven altına almak için düzenlemeler yapabilen, ulaşım imkanlarını sağlayabilen iktidarlara gereksinme duyuyordu. Öte yandan siyasi iktidarları ele geçirmek ve yönetmek için bürokratların yetişmesine kültürel ilhaki yapabilmek için, kendi kültürünün, dilini, ve alışkanlıklarını kazandırmak için, bu yöndeki faaliyetlerini de hızlandırmaları gerekiyordu. Ve bütün bunları ancak işbirlikçileri vasıtasıyla yapmak zorundaydılar.

Bütün bunlar yarı-sömürge ülkelerin gün geçtikçe siyasi bağımsızlıklarını kaybetmesi sonucunu doğuruyordu. Bu ülkelerin ekonomilerinin ilhak edilmesi emperyalizmle birlikte tamamlandı. Bir yandan halkların mücadelesinin emperyalistleri tehdit etmesi, öte yandan emperyalistlerin kendi aralarındaki çıkar zıtlıkları nedeniyle, siyasi bağımsızlıklarını sürdürmekte olan bu ülkeler için, Lenin «doğada ve toplumda rastlanan geçici şekillerin örneğini oluştururlar» demektedir ve bunları «yarı yolda olan tipik örnekler» olarak nitelemektedir.

Bir taraftan ekonomik, siyasi, askeri, kültürel ve her yönden ilhak edilmiş sömürgeler, diğer taraftan sömürgeleşme yolunda olan, fakat daha önceki siyasi örgütlenmesinden ötürü sömürgeleştirilmeye karşı, kısmide olsa direnç gösteren, bu direnç yüzünden yıkıntının daha yavaş olduğu yarı-sömürgeler, birlikte ezilen dünyayı oluşturmaktadırlar. Bu dünya içerisinde milli meseleler karmaşık bir durum arzietmekte, ezen-ezilen ulus ilişkileri ve ezilen milliyetler bu karmaşık özellikleriyle ele alınırken iktisadi ve tarihi şartların incelenmesi zorunlu olmak-

tadır. Oyleki bunun dışında yapılacak «değerlendirme»ler boş bir söz yığını olmaktan öteye geçemeyecektir.

Bu bakımdan Kürdistan'ın toplumsal yapısının değerlendirilmesinde, bu iktisadi ve tarihi şartların kesinlikle gözönüne alınması gerekmektedir. Tabii ki bu ele alış, Kürdistan ile ilgili ülkeleride (örneğin Osmanlılar) bir çok yönden ele almakla birleşmelidir. (Aksi bir durum bizi, kapitalizm öncesi dönemlerin sömürgeciliğini ve ilgili olarak Osmanlı sömürgeciliğini -veya sömürgeci olmadığını- ele almadan, bir takım «tabii»ler yapanların içine düşmüş oldukları subjektivizme götürür.) Biz bunları rekabetçi dönemin incelenmesine kadar vardırımsız bulunuyoruz. Şimdide bu dönemde, Osmanlıların ve Kürdistan'ın durumunu ele almak gerekiyor.

Avrupa kapitalizminin sömürgeleştirdiği ülkeler, kapitalist sömürünün girdabına, Asya'da siyasi bağımsızlığı olan, Osmanlı devleti, İran, Afganistan ve Çin gibi ülkelere önce kapıldılar. Çin pazarının 1830 Afyon savaşıyla Avrupa sanayisinin açık pazarı haline gelmesine karşılık, Osmanlı devleti 1838 ticaret anlaşmasıyla aynı duruma düştü..

İlkel birikim döneminde ellerinde servet birikenler, liman şehirlerine akın ettiler. Lövanten olarak adlandırılan, komprador nitelikteki bu burjuvazi (2) Türkiye, Kürdistan ve diğer pazarlar ile Avrupa sanayisi arasında acantacılık yapıyor, Avrupa'nın sanayi ürünlerini çarçiler vasıtasıyla iç kısımlara ulaştırıyor; aynı zamanda Avrupa sanayisinin ihtiyaç duyduğu hammaddeleri topluyordu. Böylece oluşan bu komprador sınıf, daha sonra emperyalizm döneminde (özellikle 1906'den sonra) iyice güçlenecek, feodalizmle uzlaşarak ve emperyalistlerin yardımlarıyla da iktidarı ele geçirecektir. Bu dönemde Türkiye ve Kürdistan pazarlarında ticareti elinde tutan Rum, Ermeni ve kısmende Yahudi burjuvazi idi. Bu komprador gruplar imparatorluk limanlarında ve limanların ticari havzalarını oluşturan iç pazarları, aralarında paylaşmışlardı. Kompradorlarda artık ulusal gelişime ve uyanışa uygun olarak guruplaşıyor ve her grup sırtını ya İngiliz, Fransız ve yada Alman burjuvazisine dayıyorlardı. Daha sonra Türk burjuvaziside, siyasi ve askeri gücü elinde bulundurmadan yararlanarak sahneye çıkınca, imparatorluk milliyetlerin savaş alanı haline geldi. (Bu durum aşağıda ele alınacaktır.)

1838 (yaklaşık olarak ve yukarda bahsedilen anlaşmayla ilgili olarak...) Türkiye'nin yarı-sömürge, Kürdistan'ında komprador kapitalizminin de sömürgesi olmanın başlangıç tarihidir. Türkiye'nin yarı-sömürge, Kürdistanın kapitalizmin de sömürgesi olması, bir sürecin

iki yönlü, bir madalyonun iki yüzüdür. Osmanlı feodal sömürgeciliği, kapitalist üretim ilişkileri içerisinde girince, bu ilişkilerinde de bir takım değişiklikler ve biçimlenmeler oldu. Daha önce mültezim, tefeci, sarraf ve tüccarların nasıl palazlandığını ve bununla birlikte devlet üzerinde ki etkinliklerinin arttığını açıklamıştık. Bu dönemle birlikte Avrupa kapitalizminin işbirlikçileri haline gelen bu tabakalar, devletin Avrupa kapitalizminin ihtiyaçlarına göre biçimlenmesinde önemli roller oynadılar. Komprador bir karakter taşıyan bu tabakalar, feodal eşliklerini de koruyarak, komprador burjuva sınıfını oluşturdular ve bu sınıf devlet üzerindeki etkinliğini dahada güçlendirdi.

Bütün bunlarla birlikte devlet eliyle Türkiye ve Kürdistan'da bazı düzenlemelere girildi. Bu düzenlemeler idari, adli, siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda yapıldı, fakat sonuçta bizzat bu düzenlemelerle Avrupa'ya bağımlılığın artması görüldü. 1839 Gülhane Hattı Hümayun, 1856 Tanzimat reformları ve bundan sonraki reformlar hep «batılılaşmak» için yapıyor, fakat bütün bunlar, Avrupanın pazar üstündeki hakimiyetinin artmasını beraberinde getiriyordu. Avrupa'lı kapitalistler ve işbirlikçileri iktidarı ve bu tür reformlar yapmaya zorluyordu. Böyle zamanlarda bu işbirlikçiler, genellikle Hristiyan olduğu için; bunlar, çıkarlarını tüm Hristiyan halkın çıkarıymış gibi gösterilir ve bu halkın durumunun düzeltileceği maske edililirdi.

Kürdistan bu dönemde bütünüyle ticari kapitalizmin sömürgeci miydi? Hayır, bu dönemde iki tür sömürgecilik iç içe bulunuyordu. Sömürgecilik, ilkel birikimin kendine has olan, sömürü ve egemenlik şekliyle; ticari sömürünün kendisine has olan, sömürü ve egemenlik şekli bir arada bulunuyordu. Birincisi Osmanlı egemenliğiyle ortaya çıkıyor, ikincisi yabancı kumpanyaların ve bunların işbirlikçilerinin egemenliği şeklinde ortaya çıkıyor ve bu ikisi birbirinin yanında ve birbirlerinin destekçisi olarak bir arada bulunuyordu. Ama Osmanlı egemenliği yerini giderek, kumpanyaların egemenliğine bıraktığı oranda, Kürdistan ticari kapitalizmin sömürgeci durumuna geliyordu. Osmanlı devletinin Avrupa'ya olan bağımlılığı Kürdistan ve diğer yerlerdeki imtiyazlarını Avrupa'lılara bırakmak zorunda kalıyordu.

Bu dönemde gerek Türkiye'nin ve gerekse Kürdistan'ın iç dinamiklerinin tahribi boyutlanmıştır. Var olan ekonomi tam bir çöküşe uğrarken Kürdistan pazarları Avrupa'lılara peşkeş çekilmiştir. Bu döneme kadar varlığını sürdüren Van ve Maraş dokuma zanaatçılığı, Er-

(2) Komprador burjuvazi deyimi «lövanterler»le eş anlamlı kullanılmıştır. Yoksa buradaki komprador burjuvazi, emperyalizm döneminde esas olarak sermaye ihracı temelinde oluşturulan komprador burjuvazi değildir.

inean bakır zanaatçılığı, bu dönemde varlığını sürdürememiş ve yok olup gitmiştir. Öte yandan aynı şeyler Türkiyede de oluyordu; Bursa pek zanaatçılığı, Isparta halıcılık ve dokumaacılığı, Avrupa'lı sanayiciler karşısında yok olup gitti.

Türkiye ve Kürdistan pazarları Avrupalı kapitalist gruplarca kazanılmış ve bunun üstünde kavgalar başlatılmıştı. 19. yy. sonlarına doğru her iki ülkede ki kapitalist gelişme henüz doğmadan ölüyordu. (3) Kapitalist gruplar arasından en büyük rekabet, liman ve demiryolları yapım ve işletme imtiyazları alanında oldu. Türkiye ve Kürdistan pazarlarını ele geçirmek için, bu alandaki mücadele, Avrupa'lı sanayicilerce büyük önem taşıyordu ve bunların üstündeki mücadele özellikle 1860 ve sonrası yıllarda kızıştı. Bu yıllar Avrupa'da tekellerin ekonomide önem kazandığı, sermaye ihtiyacının başladığı yıllardır. Fakat bilindiği gibi bu dönemde ne tekeller ve nede sermaye ihracı, ekonominin temel direkleri değildi ve belirleyici bir özellik taşıyordu. Yine bu yıllarda, özellikle 1871 Paris komünü deneyinden sonra, burjuvazi feodalizmle ittifakı gündeme getirmiş, buna bağlı olarak sömürge ve yarı-sömürgelerde ki feodal örgütlenmeleri ve güçleri kendi, dayanağı durumuna getirmeye başlamıştır.

Türkiye ve Kürdistan'da yabancı kumpanyalar ve paravan şirketler Avrupa burjuvazisinin birer uzantılarıydı ve bunların kuruluşu gittikçe hızlanıyordu. Bu şirketler Basra, Mersin, Beyrut, İstanbul, İzmir, Trabzon vb. liman şehirlerinde kurulmuş, ticari nitelikte, Türkiye, Kürdistan, Filistin, Irak ve Suriye'de araçlar vasıtasıyla aynı zamanda malların pazarlanmasını da yapan acenta niteliğindeki şirketlerdi.

Türkiye ve Kürdistan'a ilk yabancı sermaye Kırım savaşıyla birlikte girer. Osmanlılardan Türkiye ve Kürdistan da telgraf şebekesi yapma imtiyazı alan Fransızlar yabancı sermayeyide Türkiye'ye sokuyordu. Fakat Türkiye ve Kürdistan'a yabancı sermayenin girişi esas olarak, demiryolu yapım ve işletme imtiyazlarının verilmesiyle başlar. İlk

(3) Her iki ülkede oluz da olsa gelişmekte olan kapitalizmin, bu gelişmesi önünde Avrupa'lılar engel teşkil ettiler. Bu engellerin yanısıra kendi aralarında kıyasıya bir mücadeleye de girişiyorlardı... Kürdistan'ın güneyinde ve Bursa'daki ipek sanayisi Fransız «ipek kurullarının» eline geçti. Halı üretimi üzerindeki rekabette İngilizler zafer kazandı. Pamuk dokuma alanında yine İngiliz şirketleri denetim kurdular, İngilizler Adana ve çevresindeki pamuk üretimini geliştirerek, dokuma sanayisinin ihtiyacı olan hammaddeyi taşıyıp götürüyorlardı. Madenler de çeşitli imtiyazlı gruplar tarafından işletiliyor, bunlar aynı zamanda büyük şehirlerdeki havagazı - aydınlatma, tramvay - trolleybüs gibi belediye hizmetlerini de ele geçirmişlerdi. Kısacası burada saymakta yarar görmediğimiz üretim ve ticaretin bir çok dalı yabancılara eline geçmişti.

demir yolu yapımı için İngilizler ve Fransızlar yenilemeye birer imtiyaz almaya razı oluyorlar. 1856 yılında İzmir'i biri kuzeyden diğeri güneyden Ege'yi geçen ilk demir yolu yapımı başlıyor. Sonra İstanbul'dan uzanan bir hat ile Adana'nın verimli ovasını, İngiliz sanayisine pamuk yetiştiren bu alanları Mersin limanına bağlayan hattı İngilizler aldılar. Almanların güçlü bir biçimde Türkiye ve Kürdistan'a girişi ise 1886 yıllarından sonra oldu. İngiliz ve Fransızlara yetişmek için «nefes nefese» kalan bu genç kapitalizm, kısa zamanda rakiplerini geriletmede başarı kazandı. Türkiye ve Kürdistan'ı baştan başa geçen Haydarpaşa demir yolunun Almanlar'a verilmesi Avrupa'ya karıştırdı. Çünkü bu yağlı bir imtiyazdı ve bununla, «Türkiye» Kürdistan'ı ve Irak Alman burjuva gruplarının denetimine giriyordu.

İngiliz ve Fransızların savaş açma tehditlerine rağmen Almanlar bu hattın yapım işine başladılar. Bu demir yolunun yapımı özellikle İngilizlerin çıkarlarını tehlikeye sokuyordu. Çünkü Güney Kürdistan ve Irak ulaşımı, İngiliz «lynch» şirketlerinin elindeydi ve bu şirket İngiliz «doğu-Hint şirketinin» bir yavrusuydu. Güney Kürdistan'da ve Irak'ta birçok imtiyazlar koparan bu şirket, aynı zamanda Basra limanını işletme imtiyazını, Fırat ve Dicle nehir ulaşımını elinde tutuyordu. Almanların demir yolunu Güney Kürdistan ve Irak'a kadar uzatmaları İngilizlerin buralarda ki pazarlardan atılması demektir. Bu durum İngiliz parlamentosunu karıştırdı ve savaş çıgıklarının yükselmesine neden oldu. Fakat Almanlar bununlada kalmadı ve İngilizleri Çukurova'daki pamuk ekiminde ve Adana-Mersin demiryolundaki rekabette de geride bıraktı. İngiliz kumpanyaları bu durum karşısında savaş filolarını çağırarak zorunda kaldılar. Kukla Sultan İngilizleri yatıştırmak için, onları Şam-Hicaz arasındaki demir yolu yapımını verdi.

Alman, İngiliz ve Fransız kapitalist grupları arasında süren rekabet çeşitli görüşmelere rağmen anlaşmayla sonuçlanamadı. Ancak Fransa'nın Fas'ı almışına göz yummuş Almanlar, buna karşılık Türkiye ve Kürdistan'daki çıkarlarının tanınacağına dair onlarla bir anlaşma yaptılar. Fakat bu anlaşmada İngilizlerin müdahalesiyle kağıt üzerinde kaldı. Bu arada Almanlar «şark demir yolunu»da ele geçirdi. Öte yandan Avusturya'nın bu hat üzerindeki hisse senetlerini de ele geçiren Almanya bu rekabetten, Türkiye ve Kürdistan pazarlarının büyük bölümünü ele geçirerek çıkıyordu. Bilindiği gibi emperyalist aşamada, Almanların bu durumu güçlenerek devam edecek ve öyleki, 1. paylaşım savaşında kukla Sultan bunlarla birlikte savaşa girecektir.

Bu dönemde demir yolları pazarların ele geçirilmesinde en etkin araçtı. Demir yolu yapma imtiyazı ele geçiren guruplar, yapım için ge-

rekli olan malzemeyi (kereste gibi.) karşılıksız elde ediyor, demir yolu boyunca, sağındaki ve solundaki 20 km.lik alanda; her türlü imtiyazı, petrol ve maden arama haklarını kazanıyordu. Bu çalışmalarda binlerce Kürt, Türk, Arap ve Ermeni angarya ile çalıştırıldı. Örneğin sadece Hicaz demir yolu yapımı sırasında 70 000 köylü Arabistan çölünün kızgın güneşi altında, angaryayla çalıştırılmıştı...

Bu arada kapitalistler ve feodal sultanın adamları, bu uğurda ölenlerin «cennet»e gideceği propagandasını yaparak, kutsal topraklara uzanan bu «medeniyet» canavarına kurbanlar yetiştirmişlerdir. İşte böylece «barbar çalışma vahşetine» «uygar çalışma vahşeti» eklenmişti. Demir yollarının uzandığı yerlerde halk sefalet içine düşüyor ve ondan uzaklara kaçıyordu. Lenin demiryollarının halkı ezmede bir araç olduğunu belirtiyor ve şöyle diyor : «demir yollarının gelişmesi en hızlı ölçüde sömürgelerde ve Asya, Amerika'daki bağımsız (yada yarı-bağımsız) ülkelerde olmuştur» (Emp. s. 117, abç) Rosa Luxemburg ise bu konuda şöyle diyor :

«Bu büyük «barışçı kültür eserlerinin» ardından Küçük Asya köylülüğünün «barışçı» yoldan tümüyle harap edilmesi yatmaktadır. Bu büyük girişimlerin maliyetleri doğal olarak çok dallanmış karmaşık bir devlet borçları sistemi kanalıyla, Deutsche Bank tarafından sağlanıyordu. Osmanlı devleti sonsuza dek Siemensin, Gwinner'in, Helfferich'in vb. borçlusu olacaktı, tıpkı daha önceden İngiliz, Fransız, Avusturya sermayesine borçlandığı gibi. Bu borçlu bundan böyle, yalnızca istikrazların faizlerini ödemek için devlet gelirlerinden sürekli büyük meblağlar aktarmak zorunda kalmayaçak, bu yolla kurulan demiryollarını safi kazançları içinde teminat vermek zorunda olacaktır. Burda (Türkiye'de) en modern tesisler ve ulaştırma araçları, son derece geri, büyük bölümü doğal ekonomik koşullar içinde bulunan, en ilkel bir köylü ekonomisini aşamıyordu. Doğru istibdatı tarafından yüzyıllardan beri acımasızca sömürülen köylülerin elinde devlete verilen miktardan sonra kendi geçimleri için hemen hemen yalnızca bir kaç ekin sapı bırakılan bir köy ekonomisinin kurak topraklarında, demir yolları için gerekli ulaşım ve kâr düzeyine sağlamak doğal olarak mümkün değildi. Ülkenin ekonomik ve kültürel yapısına ilişkin olarak, meta alış verişi ve insan ulaştırması son derece gelişmemiş bir düzeydeydi, ve bu düzey çok sınırlı bir ölçüde yükseltilebilirdi. Beklenen kapitalist kârın oluşması için kapanması gereken açık, Osmanlı hükümeti tarafın-

dan «kilo metre teminatı» adı altında, demir yolu şirketine her yıl düzenli olarak ödeniyordu... Bu ek tahsisatın teminat ve karşılığı olarak Osmanlı hükümeti, Avrupa sermayesinin temsilciliğine, yani Duyun-i Umumiye idaresine, Türkiye'deki devlet gelirlerinin ana kaynağından bir dizi vilayetin aşırıya devretti. 1893 ile 1910 yılları arasında Osmanlı hükümeti, örneğin Ankara demiryolu, Eskişehir, Konya hattı için 90 milyon frank tahsis etti. Osmanlı hükümetince Avrupalı alacaklılara sürekli rehin edilen 'aşar' çok eski dönemlerden beri köylülerin doğrudan buğday, koyun, ipek, vb. gibi ürünleri teslim etmesine dayanıyordu.» (Alman Emperyalizminin Türkiye'ye Girişi, s. 148 - 149)

Görüldüğü gibi özellikle demiryollarının yapım imtiyazlarıyla, Alman kapitalizmi, Osmanlı sultanı vasıtasıyla Türkiye'ye ve dolayısıyla Kürdistan'a girmiş ve bura halklarını acımasızca sömürmüştür. Kürdistan'da daha önceden devletin ve devlet üzerinde güçlü bir etkisi olan mültezim, sarraf, tüccar vb.lerin sömürü alanları, bunlar vasıtasıyla Alman ve diğer kapitalistlere ya devredilmiş, yada birlikte sömürülmüştür. Demiryolları ve diğer işletmelerle Kürdistan'da işçi sınıfının oluşma süreci de hızlanmıştır. Bu dönemde Kürdistan'ı yalnız başına ve ticari kapitalist temelde sömürme gücünden yoksun olan Osmanlı devleti, Kürdistan üzerinde hakimiyetini sürdürmesine rağmen, ekonomik olarak sömürülmesinde Avrupalı kapitalistlerle birlikte hareket etmek zorunda kalmıştır.

Pazarlara en etkin bir şekilde girmenin diğer bir yoluda, pazarlara açık kapı durumunda olan limanları ele geçirmektir. Bu bakımdan 19. yy.'ın ikinci yarısında Kürdistan'a açılan dört kapı bulunmaktadır. Bunlar Mersin, Beyrut, Basra ve Trabzon limanlarıydı ve bu limanların iç kısımlarla, kara ve demir yollarıyla bağlanması oranında, bir ticari pazar havzasına sahiptiler. Böylece limanları ele geçirmek önem kazanıyordu; çünkü limanları ele geçirenler gerisindeki pazarlarada sahip oluyordu. Bu nedenle limanlar üzerinde kapitalist grupların mücadelesi hırslı bir biçimde sürdü. İlk anda Trabzon, Mersin ve Basra limanları İngilizlerin eline geçti. Beyrut Fransız şirketlerine kaldı. Marks Trabzon limanının önemine şöyle değiniyor :

«Bir başka ticari faaliyet üzerinde de durmak gerekir. Asya Türkiye'sinde İstanbul özellikle Trabzon, Asya'nın iç bölgelerine, Dicle ve Fırat vadilerine İran ve Türkistan'a yönelen kervanların kalktığı belli başlı pazarlardır. Ticaret hızla gelişmektedir. Bu iki şehirde yerleşmiş olan Rum ve Ermeni tacir-

ler İngiliz mamul ürünlerini büyük miktarda ithal etmekte ve bu mamul eşyanın ucuza satılması Asyaî (asistique) kapalı hayatın ev sanayiini kısa zamanda ortadan kaldırmaktadır. Trabzon bulunduğu durum bakımından, bu ticarete öteki şehirlerden daha elverişlidir. Arka tarafından Suriye çölü kadar geçit vermez Ermenistan dağları bulunmaktadır. Öte yandan, bu şehir Bağdat'a, Şiraz'a ve Tahran'a aynı uzaklıkta bulunmaktadır. Tahran, Khiva'dan ve Buhara'dan gelen kervanları için aracılık görevini yerine getiren bir pazardır. Bu ticaretin genel olarak Karadeniz ticaretinin ne kadar gelişmekte olduğunu Manchesther borsasında gözlemlemek mümkündür.» (Şark Meselesi, s. 27)

Kürdistan, üzerinden geçen bu ticaret yoluyla, meta sürüm alanı haline de getirilmiştir. Fakat burada da ticaret hızla gelişmiş ve dolaşısıyla ulusal uyanışın hızlanmasında birlikte olmuştur. Kapalı ekonominin yıkılma sürecinin hızlandığı bu dönemde, Kürdistan, Türkiye ile birlikte kapitalist grupların rekabet alanı olmuştur ve daha sonra da göreceğimiz gibi, buralar emperyalist dönemde Alman emperyalizminin nüfuz bölgelerini oluşturacaktır. Yani yarı sömürgesi durumunda olan Osmanlılar vasıtasıyla Kuzey Kürdistan'ında Alman'lar, büyük ölçüde sömüreceklerdir. Öte yandan İngilizler Irak ve Güney Kürdistan'ı, Fransızlar Suriye ve Günay-Batı Kürdistan'ı uzun bir dönem sömürge bağımlılığı altında tutacaktır. 1850 lerden beri İngiliz Hakimiyeti altında olan İran'ın ve Doğu Kürdistan'ın durumunda, bu çerçevede, Osmanlı-K. Kürdistan ilişkilerine benzerlik göstermektedir. Sadece efendi değişikliği vardır. (Daha sonra bunlara bağlı olarak Kürdistan'daki değişimleri ve ulusal hareketler ele alınacaktır.)

Limanların da kapitalistlerin rekabet alanlarını oluşturmasıyla, kapitalistlerin aralarındaki rekabet kızıştı, emperyalist aşamaya girilmesiyle, bu durum 1. paylaşım savaşının patlak vermesinde önemli bir rol oynadı. Lenin bununla ilgili olarak şunları söylüyor :

«Deniz ticaretinde de, korkunç ölçüde gelişen yoğunlaşma, dünyanın paylaşılması olayına gelip dayanmıştı. Bu konuda, Almanya'da, iki kuvvetli şirketin birinci plana çıktığı görülüyor Hamburg-Amerika ve Kuzey Deutsche Lloyd. (...) Öte yandan, ...Amerika'da Morgan tröstü diye anılan Uluslararası Dış Ticaret Şirketi kuruldu; ...1903 den sonra, Alman devletleriyle bu İngiliz-Amerikan tröstü kârları paylaşmak için, dünyayı aralarında paylaşmak için bir anlaşma yaptılar. Buna göre, Alman şirketleri, İngiltere ile Amerika arasındaki deniz

ulaştırma işlerinde, bu tröstle rekabet etmekten vazgeçiyorlardı. Hangi limanların hangi tarafa «tahsis» edildiği, açık ve tam olarak belirtilmişti; ortak bir denetim komitesi kurulmuştu vb...» (Emp. s. 94 - 95)

Lenin'in sözünü ettiği anlaşma sadece kağıt üzerinde kaldı. Kürdistan ve Orta-Doğu'nun iç kısımlarına kadar nüfuz eden Basra, Beyrut, limanlarıyla, Türkiye'ye açılan İstanbul ile İzmir limanlarına Almanların müdahale edip etmemesi, bu anlaşmanın sınırları dahilindedi. Fakat Almanlar bu anlaşmayı rafa kaldırarak 1906'da Beyrut ve İzmir'e sefer açtıklarını ilan ettiler. Bu rekabet paylaşım savaşına kadar sürüp gitti, fakat Beyrut limanı Fransızların elinde kalmaya devam etti. Böylece Güney ve Batı Kürdistan'ı etkileyen Beyrut ve Basra limanları Fransız ve İngilizlerin elinde kaldı. Emperyalizm döneminde nüfus alanları belirlenirken Küçük Asya (Türkiye) ile K. Kürdistan Alman emperyalizminin nüfus alanları haline gelecektir.

Bu dönemde Kürdistan'da Hakkari, Muş ve Erzurum'da yetişen tütün üzerinde de kapitalist kumpanyaların rekabeti de söz konusudur. 1884 yılında kısaca «Reji» olarak bilinen bir Fransız şirketi tütün imtiyazını, Osmanlılardan aldı. Daha önce tütün alım-satımı ile uğraşanları saf dışı etti ve ekim alanlarını sınırladı. Bu şirket tütün üreten ve işleyen atölyeleri ortadan kaldırdı. Tütünü üreticinin elinden çok ucuz bir fiyata kapatan bu şirket, tütün ekimini kendi iznine bağlamıştı. Köylü Reji'nin almadığı tütünü başkalarına satamazdı. Böyle olduğu içinde, kendi ülkesinde «kaçak bir piyasa» oluşturuyor, buda Reji'nin silahlı adamlarıyla çatışmalara neden oluyordu. Reji'nin «kolcu» denilen ve bir ordu kadar güçlü adamlarıyla, Kürt köylüleri arasında çıkan çatışmalarda binlerce kişi öldürülmüştür. («Belgelerle Türk Tarih» dergisinde bu konuda yeterince bilgi edinilebilir...)

Bu arada daha önceki dönemden ellerinde servet birikenler, yalnız kapitalistlerle ticari alanda işbirliği yapmakla kalmadılar, fakat aynı zamanda bankacılık alanında da işbirliğine girdiler. Bu alanda yabancılarla işbirliği yapanlar sarraf tabakasıydı. Fransızlarla yapılan işbirliği sonunda Osmanlı bankası kuruldu ve böylece bu alanda ki rekabette Fransızlar güçlü oldular. Sermaye ihracı bununla birlikte hızlandı. Ayrıca Duyun-i Umumiye denilen ve yabancı kumpanyaların Türkiye ve Kürdistan'daki çıkarlarını koruyan kuruluş, devletin bütün gelir kaynaklarını eline geçirdi. Bu arada Kürdistan'da da devlete ödenen vergilerin büyük bölümünün bu kuruluşu verildiğini de belirtelim. Geçmişte mültezimlerin yüklendiği bu görev artık bu kuruluş tarafından üstlenildi

İşte bu dönemde Kürdistan'ın ekonomik ilhak edilmişliği kendisini, Avrupa kapitalizmi ve işbirlikçi sınıflarca, ilhak edilmişlikte gösteriyordu. Osmanlılar feodal temelde sömürgeleştirerek elinde tuttuğu Kürdistan'daki hakimiyetini, bu dönemde de sürdürdü. Ancak bu hakimiyet kapitalist temelde ekonomik olarak ilhak edilmişlikle birleşmede güçsüz kaldı. Bu Osmanlıların kendi iç yapılarıyla ilgiliydi. Avrupa kapitalizminin yarı-sömürgesi olan bu devlet, doğal olarak Kürdistan'daki sömürden de onlara pay vermek zorundaydı. Fakat gerek onlar arasındaki rekabetin keskinliği ve gerekse, Osmanlı-Kürdistan ilişkilerinin bu biçimiyle çıkarlarına zarar vermemesinin doğurduğu şartlar, Osmanlı devletinin Kürdistan'ı elinde tutmasına imkan veriyordu.

Kürdistan'ın bu dönemdeki ilhak edilmişliği, onun artık kapitalizmin ihtiyaçlarına cevap veren ve buna göre biçimlenen bir sömürge olduğunda göstermektedir. Yani bundan sonra Kürdistan yalnız vergi angarya talan ve vurguna dayanarak sömürülmeyecek; fakat aynı zamanda meta sürüm ve ucuz işgücü alanı olarakta sömürülecektir.

Bu dönemde ki siyasi ve ekonomik ilhak edilmişlik, kültürel ilhakkında biçim ve kapsamına etki ediyordu. Mao Zedung'un «üstelik emperyalist güçler Çin halkının kafalarını zehirleme çabalarını hiç bir zaman gevşetmemişlerdir. Bu onların kültürel saldırı siyasetleridir. Ve misyoner faaliyetleri ile hastane ve okullar açarak, gazeteler yayınlayarak ve Çin'li öğrencileri dışarda eğitim teşvik ederek yürütmektedir. Amaçları kendi çıkarlarına hizmet eden aydınlar yetiştirmektir.» (Yeni Demokrasi) sözleri bunu anlamamıza ışık tutuyor.

Bu dönemde Osmanlılar kendi yoz ve feodal kültürlerini Kürdistan'da yayma, Kürt dili yerine, bir çok dilin karışımı olan Osmanlıca'yı yerleştirme çabaları, bu alanlarda Avrupalıların yaptıklarıyla birleşiyordu. Osmanlıların «batıllaşma» çabalarında bunu güçlendiren bir etken oluyordu.

İngilizlerin daha 1840 ta Çinde bu alanda yaptıkları, Kürdistan'da da tekrarlandı. Avrupalılar misyoner çalışmalarına hız vererek, bu alandada rekabetlerini sürdürdüler. İngiltere Türkiye ve Kürdistan'daki; 17 dini kurum, 8 hayır kurumu, 12 gazete ve binlerce gezginci propagandacısıyla; Almanlar yüksek okul, gezginci propagandacı ve dini kurumlarıyla ve Amerika 435 adet aynı nitelikteki kurumlarıyla faaliyet gösteriyorlardı. Özellikle İngilizlerin bu alandaki çabaları, diğerlerinden daha yoğundu.

Rekabetçi dönemde Kürdistan ve Türkiye'nin durumunu koymuş bulunuyoruz. İki ülkenin bu dönemde ki ilişkileri ve ayırıcı özellikleri

bu dönemde şekillenerek emperyalizm dönemine kadar sürdü. Türkiye daha sonra Lenin'inde belirttiği gibi «yüzde doksanı sömürgeleşecek» olan bir ülke, Kürdistan ise kapitalizmin ihtiyaçlarına cevap veren ve siyasi olarak üç nüfus bölgesine ayrılan bir sömürge durumuna, işte böyle geldi. Bu iki olgu bir sürecin iki yönüdür ve 1920 lere kadar sürdü. Bundan sonra dağılma süreci içine giren Osmanlı devleti ile birlikte iki ülkenin de çehresi değişmelere uğradı. I. paylaşım savaşında Alman emperyalizmiyle birlikte savaşa katılan Osmanlıların savaştan mağlup çıkmaları sonucu, imparatorluğun hakimiyeti altında ki ülkeler, emperyalist devletlerce paylaşıldı. Ülkemizin, Güney ve Güney-Batı (şimdiki 'Irak' ve 'Suriye' Kürdistan'ı) sırasıyla İngiliz ve Fransız emperyalistlerince işgal edildi ve sömürgeleştirildi.

1908 devrimiyle iktidar üzerinde etkinliği artan burjuvazi, Ermeni ve Rum milliyetinin mallarına el koyması ve emperyalizmle gelişen işbirliği yüzünden palazlandı. Bununla beraber işbirlikçi olmayan ticaret burjuvazisinde gelişti. Daha sonra Osmanlıların yenik çıktığı savaştan sonra, ülkenin emperyalistlerce sömürgeleştirilmesine karşı bir milli hareket gelişti. Bu harekete milli ticaret burjuvazisinin üst kesimi önderlik ediyordu ve bu hareket genç Türk devletinin doğmasını sağladı. İşte bu devlet Kuzey Kürdistan'ın emperyalistler tarafından ilhak edilmesini engelledi. Ve Osmanlıların sürdürdüğü bu sömürgeciliği devralarak, K. Kürdistan'daki hakimiyeti, yeni iç ve dış şartlara göre ayarlıyan, Kemalist burjuvazi oldu. Öte yandan İran sömürgecileri de eskiden beri sürdürdükleri sömürgeciliği, yeni şartlarda devam ettiriyorlardı.

Türk sömürgecileri savaş içinde, emperyalistlerle girdiği ilişkileri dahada geliştirerek kompradorlaştı ve dünya karşı-devrim cephesi içinde yerini aldı. Sürdürdüğü sömürgeci ilişkilerde böylece, dünyanın emperyalistlerce paylaşım tablosunun tamamlayıcı bir parçası durumuna geldi. Ve dün olduğu gibi bu günde, bu ilişkiler, emperyalizmle çelişmemekte, aksine onların çıkarlarıyla uyum içinde olmaktadır.

Şimdi bu gelişmeleri daha geniş bir biçimde ele almak için, emperyalist dönem ve bu dönemin sömürgecilik ilişkilerini ele almak gerekmektedir.

EMPERYALİZM VE SÖMÜRGEÇİLİK

Emperyalizmin temel özellikleri, emperyalizm öncesi dönemde ortaya çıkmış ve süreç içerisinde iyice belirginleşerek, toplumsal hayatın bütün alanlarına damgasını vurur hale gelmiştir. Tekel olgusu emperyalizmin özünü oluşturur. Lenin tekellerin oluşumunu şu evrelere ayırarak izah ediyor :

«Böylece tekellerin tarihindeki başlıca evreler şöyle belirleniyor : (1) serbest rekabetin gelişmesinin en yüksek noktaya eriştiği 1860 - 1880 yılları. Tekeller ancak farkedilir tohumlar halindedir. (2) 1873 bunalımından sonra, kartellerin önemli gelişme dönemi; böyle olmakla birlikte, bunlar, henüz istisna halindedir. Oturmuş bir durumları yoktur. Henüz geçici bir niteliktedirler. (3) 19. yüzyılın sonundaki ilerleyiş ve 1900 - 1903 bunalımı : bu dönemde, karteller baştanbaşa iktisadi yaşamın temellerinden biri haline geliyor. Kapitalizm emperyalizme dönüşmüştür.» (Emp. s. 29, abç)

Emperyalizmin sadece tekeli özelliği değil, diğer bir çok özelliği de bir önceki dönemin sonlarına doğru oluşmaya başlamıştı. Örneğin, Lenin «sermaye ihracının 19. yüzyılın başlarında büyük gelişme kazandığı» (Emp. s. 82) nı belirtmektedir. Mali sermayenin oluşması, 1900 yıllarından önceki döneme tekabül eder; keza dünyanın paylaşımı ve sömürgeleştirme faaliyetlerinin hızlanması 1900 lerden önce olmuştur. Ancak 1901-1903 bunalımı, gelişip-değişmekte olan kapitalizmin tarihinde bir dönüm noktası olmaktadır. Bu tarih, kapitalizmin son aşaması olan emperyalizmin başlangıcı olarak kabul edilebilir. Burada asıl kavranması gereken, toplumsal değişimlere yol açan olguların birden bire ortaya çıkmadığı, bir önceki dönemde doğup geliştiği ve ancak belirli bir aşamada değişikliklere yol açtığıdır. Emperyalizm ve emperyalizmin sömürge politikası «kesin olarak şu yıllardan başlar» demek anti-diyalektiktir ve bizi ileriye götürmez. Nitekim Lenin'in

şu sözleride bize **tastamam** bunu anlatmaktadır : «doğudaki ve toplumdaki bütün sınır çizgilerinin klasik ve değişebilir olduğunu söylemek kuşkusuz gereksiz. Şöyleki emperyalizmin de «kesin» olarak işlerlik kazandığı yılı veya on yıllık dönemi tartışmak saçmalık olacaktır.» (Emp. 7. bölüm.)

Sömürge politikasıyla emperyalizm arasında sıkı bir bağ olmasına rağmen, bunlar birbirinin ön şartını teşkil etmiyorlar. Ancak emperyalizm sömürgecilik politikasına yeni boyutlar kazandırdı. Bu dönemdeki sömürge politikası, kapitalizmin içindeki nitel değişikliklere uygun olarak nitel değişikliklere uğradı. Emperyalizmin bir çok özellikleri, kapitalizmin sömürge politikası sonucu ortaya çıkmıştır; ama bir kez bu değişiklikler ortaya çıkınca, kendisini doğuran şartları da ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye yönelmektedir. Bu anlamda, emperyalizmin ayırmedici özellikleri kapitalizmin sömürge politikasından etkilenerek ortaya çıksada, yine bu politika üzerinde etkili olup, niteliksel değişikliklere uğratur. Tıpkı serbest rekabetten doğan tekellerin, serbest rekabeti daha üst bir düzeye çıkarması gibi fakat tekeller, sömürge politikası şartlarında, daha kolay doğup büyüme imkanları bulmasına rağmen, bu imkanın sağlanamadığı alnlarda da tekelleşme mümkündür.

«Hammadde kaynaklarının tamamı ya da büyük kısmını ele geçirmek mümkün olduğu zaman, kartellerin oluşumu ve tekellerin kuruluşu da çok kolay olmaktadır. Ancak, hammadde kaynaklarını bir elde toplamanın mümkün olmadığı başka sanayilerde, tekellerin ortaya çıkmayacağını düşünmek te yanlışır. Sözelimi çimento sanayii, gerekli hammaddeyi her yerde bulabilir. Ama bu sanayide Almanya'da kartelleşmiştir.» (Lenin, Emp. s. 36).

Sömürgeciliğin, kapitalizmin emperyalist aşamaya varması için yarattığı olumlu şartlar ve oynadığı rolü ile emperyalizmin sömürge politikasında yarattığı değişiklikleri, bir bütünü kendi içindeki karşılıklı etkileşimi şeklinde ele almak gerekir. Bununla beraber, bu dönemdeki sömürge politikasını anlamak için, kapitalizmin kendi içindeki gelişmelerin yol açtığı, emperyalizmin temel özelliklerini kavramak gerekir...

Emperyalizmin ilk göze çarpan özelliği, onun tekeli niteliğidir... Serbest rekabet şartlarında, bilim, teknoloji üretimin emrine verildi. böylece üretici güçlerin hızla gelişmesi sağlandı. Ulusal ve uluslararası mücadelenin hızla geliştiği, üretim gruplarının ve dallarının, çeşit-

li ülkelerin eşit olmayan gelişimi, kapitalizmin belli bir evresinden sonra önemli sonuçlar doğurmaya başladı. Lenin bu konuda şöyle diyor :

«...kapitalizm, kapitalist emperyalizm haline, ancak gelişmesinin belirli ve çok yüksek bir düzeyinde, kapitalizmin esas özelliklerinden bazıları kendi karşıtlarına dönüşmeye başladığı zaman; kapitalizmin yüksek bir iktisadî ve toplumsal yapıya geçiş döneminin bazı unsurları bütün gelişme çizgisi boyunca biçimlenip belirlediği zaman gelebilmiştir. Bu süreç içinde, iktisadî yönden önemli olay, kapitalist serbest rekabetin yerine kapitalist tekellerin geçmesidir. Serbest rekabet, kapitalizmin ve genel olarak meta üretiminin temel niteliğidir; tekel ise serbest rekabetin tam karşıtı oluyor;... tekeller kendisinden çıkmış oldukları serbest rekabeti yok etmiyor; onun üstünde ve yanında var oluyor; böylece de iyice keskin, şiddetli sürtüşmelere, çatışmalara yol açıyor. Tekel kapitalizmin daha yüksek bir düzeye geçiş evresidir.» (Emp. s. 114. abç).

Tekeller bir kere doğup hakimiyetini perçinledikten sonra, artan toplumun ekonomik ve sosyal yapısı üzerinde yönlendirici bir role sahip olurlar. Tekellerin oluşmasıyla kapitalizmin emperyalist aşamasında «üretim toplumsal oluyor, ama mülk edinme, özel kalmakta devam ediyor. Toplumsal üretim araçları, küçük bir azınlığın mülkiyetinde kalıyor. Şeklen kabul edilen serbest rekabetin genel kadrosu sürüp gitmekte, ve bir avuç tekelinin, halkın geri kalan kısmı üzerindeki boyunduruğu yüz kere daha ağır, daha duyulur, daha göz yumulmaz hale gelmektedir.» (Emp. s. 33).

Tekelcilik kapitalizmin sömürge politikasında da önemli değişiklikler yarattı... Tekel, tekeli ilkelerini en kolay şekliyle sömürge şartlarında uygulayabilir ve yine bu şartlarda, dünya pazarları üzerinde rakiplerini en kolay şekilde saf dışı bırakabilir; böylece dünya pazarları üzerinde hakimiyet kurabilir. Sömürgecilik ile tekelcilik ve sömürge tekeli arasındaki ilişki hakkında Lenin şöyle demektedir:

«Dördüncü olarak, tekeller, sömürgecilik siyasetinden doğmuştur. Mali sermaye, sömürge siyasetinin bir sürü «eskik» güdüsünü, hammadde kaynakları, sermaye ihracı için, «nüfus bölgeleri» için - yani kârli işlemler, imtiyazlar, tekel kârları v.b. bölgeleri için, nihayet, genellikle, iktisadî önem taşıyan topraklar için, mücadeleyi de eklemiştir. Avrupalı güçlerin sömürgeleri, 1876'da olduğu gibi, Afrika kıtasının onda birini geçmediği sıralarda, sömürge siyasetinde tekelciliğin di-

şında ve bir çeşit «ilk işgal» hakkının çevresinde gelişebiliyordu. Ama Afrika'nın onda-dokuzu ele geçirildiği (1900'de) ve dünyanın paylaşılması gerçekleştiği zaman, kaçınılmaz olarak bir sömürge tekeli çağı açılmış, bunun sonucu olarak da dünyanın bölüşülmesi ve tekrar bölüşülmesi yolunda son derece şiddetli bir mücadele başlamıştı.» (Emp. s. 160-161, abç).

Tekelleşme, yaratılan dünya pazarları üzerinde mücadeleyle, dünyanın sömürgeleştirilmesiyle atbaşı gitmektedir. Tekeller iç pazarda rakiplerini saf dışı bırakıp, tekel hakimiyetini kurunca, zorunlu olarak, dış pazara yönelmekte, rakipleriyle anlaşarak ve mücadele ederek, uluslararası tekelleri yaratmakta ve böylece dünya pazarları üzerinde nüfus bölgeleri oluşturmaktadır. Tekellerin bu hakimiyeti, devletler arasında sömürge edinme yarışını birlikte getirmekte, öte yandan devletlerin siyasi hakimiyeti, tekellerin ekonomik gücüyle birleşmektedir. Emperyalizmin sömürge politikasının bu alanı hakkında Lenin şunları söylüyor:

«Bugünkü kapitalizmi belirleyen temel özellik, en büyük girişimcilerle kurulmuş tekel birliklerinin egemenliğidir. Bu tekeller, özellikle, bütün hammadde kaynaklarını ellerine geçirdikleri zaman daha sağlam bir manzara gösterirler. Uluslararası kapitalist birliklerin, rakiplerinin her türlü rekabet olanaklarını yok etmek, onları sözgelimi demir cevherinden, petrol kaynaklarından v.b. yoksun bırakmak için nasıl büyük bir cabayla çalıştıklarını, daha önce görmüştük. Sadece sömürgelelere sahip bulunmak durumu, tekellere, rakipleriyle giriştikleri mücadelede çıkabilecek her türlü rastlantıya karşı tam bir başarı garantisini vermektedir; hatta karşı taraf, bir devlet tekeline başvurarak kendini savunmaya geçtiği zaman da durum aynıdır. Kapitalizm geliştikçe, hammadde eksikliği de kendini o kadar duyurmaktadır; rekabetin koşulları o kadar sertleşmekte, bütün yeryüzünde hammadde kaynakları arama çabaları o kadar alevlenmekte, sömürgelelere sahip olma mücadelesi o kadar amansız olmaktadır.» (Emp. s. 107).

Bu yüzden dünya pazarlarının paylaşımının tamamlanması olgusu, tekel olgusunun hakimiyetinin bir sonucu olmaktadır. Bir taraftan eskiden sahip olunan ülkelere rakiplerin sokulmaması, bu pazarlar üzerinde «tekel» kurulması, diğer taraftan rakiplerin hakimiyet alanlarına sızmak, onları pazarlardan ve hammaddelerden yoksun bırakmak için, hakimiyet alanları üzerinde, askerî, idarî ilhak ve denetimi birlikte getirmektedir. Onun için dünyanın paylaşılmasının tamamlandığı, emperyalizm çağında, sömürge mülkiyeti çağı da açılmıştır.

Emperyalizmin bir diğer belirleyici özelliği, sermaye ihracıdır. Bu, dolayısıyla sömürge politikası üzerinde de aynı önemi taşımaktadır... Tekelleşme ve sermaye yoğunlaşması, büyük kapitalistlerin elinde bir sermaye fazlası meydana getirir. Bu fazlalık kâr getirmiyen alanlara değil, daha fazla kâr getirebilecek alanlara yatırılması gerekir. Nitekim dünya pazarlarının kurulmuş olması ve dünyanın paylaşılması üzerindeki mücadeleyle, sömürgeler sermaye ihraç alanları haline gelmiştir. Dünya hakimiyetinde sermaye ihraç eden ülkeler, hemen her zaman bir takım avantajlar elde etme imkânına sahiptirler. Politik varlığa sahip diğer ülkelerden elde edilen bu avantajlarla, sömürge edinme imkânları artmaktadır. Sermaye ihracı dünyada kapitalizmin gelişmesinde de rol oynar. Lenin bunu şöyle ifade ediyordu:

«İhraç edilmiş sermaye ihraç edildiği ülkelerde, kapitalizmin gelişmesini etkiler, hızlandırır. Böylece, sermaye ihracı, ihraççı ülkelerdeki gelişmeyi bir parça durdurma eğilimi taşısa da, bunun, bütün dünyadaki kapitalizmi derinlemesine ve genişlemesine geliştirmek pahasına olduğunu unutmamalı.» (Emp. s. 84, abç).

Sermaye ihracının, sömürgelerin varlığına bağlı olduğunu da Lenin şöyle ifade etmektedir:

«Sermaye ihracı olanağı, bir kısım geri kalmış ülkenin öteden beri dünya kapitalist çarkına kapılmış olmasından ileri gelmektedir; bu ülkelerde deniryolları yapılmıştır, ya da yapılmak üzeredir, sınıai-geliştiği dönemde esas olan meta ihracı yerine, bu dönemde, sermaye ihracı zorunluluğu, (tarımın geri kalmış olması ve yığınların yoksulluğu nedeniyle) sermayenin «kârlı» yatırım alanı bulamadığı bazı ülkelerde, kapitalizmin «yüksek derecede bir olgunluk» kazanmasına bağlıdır.» (Emp. s. 81 - 82).

Sermaye 19. yüzyıldan itibaren geri kalmış ülkelere akmaya başladı. Bu geri ülkelerin sömürülmesi sermaye ihracıyla ayrı bir önem kazandı. Sermaye ihracı emperyalist çıkarılara uygun olarak doğrudan yatırım biçiminde olabileceği gibi «borç, kredi, yardım» şeklinde de olabilir. Her şeklini de emperyalistler, çıkarlarıyla uyum içinde, şu veya bu ülkenin özelliklerine uygun olarak yaparlar. «Borç, kredi, yardım» şeklindeki sermaye ihracı, geri ülkelerin her yönden sömürülmesini kolaylaştırdığı gibi, meta ihracını da harekete geçirir. Rekabetçi dönemde esas olan meta ihracı yerine, bu dönemde, sermaye ihracı meta ihracının yanında esas hale gelmiştir. Sermaye ihracı başlı ba-

şına geri ülkelerin sömürülmesinde bir araçtır ve azami kârın artırılmasının bir yoludur. Bu yüzden sermaye geri ülkelere akmaya başladı. Çünkü :

«Gerî kalmış ülkelerde, kâr her zaman yüksektir; çünkü buralarda sermaye pek az, toprak fiyatı nispeten düşük, ücretler az, hammadde ucuzdur...» (Emp. s. 81).

Banka sermayesinin sanayi sermayesiyle kaynaşması mali oligarşiyi doğurur. Mali sermaye gruplarının, dünya üzerindeki hakimiyet mücadelesi ve ağlarının dünyayı sarması, mali sermayenin hakimiyetinin, diğer sermaye çeşitlerinden üstünlüğü rantiyenin ve mali oligarşinin hakimiyetini de içermekte ve bu durum tekel oligusuyla ve sömürgelemler üzerindeki tekel mülkiyetiyle birlikte düşünüldüğünde kaçınılmaz olarak, emperyalist devletlerin dünyayı politik olarak paylaşmalarını yani sömürgeleştirilmelerini getirip dayatmaktadır. Dünyanın sömürgeleştirilmesi, aynı zamanda siyasî, askerî, coğrafi vb. etkenlerde önem kazanır. Sosyal etkenlerden söz ederken Lenin - mâli sermaye egemenliğinin yarattığı derin sınıf çelişmelerini yumuşatmak için, sömürgecilik politikasına baş vurduğunu, böylece işçi sınıfı içinde aristokrat bir tabaka yarattığını anlatmaktadır. Devamla Lenin şunları söylemekte ve bir Fransız burjuva yazarının bu konudaki sözlerini aktarmaktadır...

«Mali sermaye temelleri üstünde kurulu ekonomi-dışı üst yapı, mali sermayenin politikası ve ideolojisi, sömürge fetihleri eğilimini doğurmaktadır. Hilferdin çok doğru olarak «mâli sermaye özgürlük değil, egemenlik ister» diyor... Bir Fransız burjuva yazarı da, sömürge politikasının iktisadi nedenlerine, günümüzde, toplumsal nedenlerin eklenmesi gerektiğini ileri sürüyor:

«Yalnız işçi yığınlarının değil, aynı zamanda orta sınıfların üstünde de ağırlığını duyuran bir sürü yaşam güçlükleri yüzünden, bütün eski uygarlık ülkelerinde sabırsızlık, öfke ve kin birikmekte, ve bunlar insanlık barışını tehdit edici bir kıvama gelmektedir; bunların yurt içinde infilâk etmesi istenmiyorsa, dışarıda kullanılmalıdır.» (Emp. s. 110, abç).

Emperyalist devletler, nüfus alanlarını korumak için, coğrafi olarak stratejik öneme sahip ülkeleri sömürgeleştirebileceğini de Lenin şöyle belirtiyor: «Sömürge edinmeyi etkileyen salt iktisadi etkenlerin yanında, bu işte büyük rolü olan coğrafi ve başka koşullar da vardır.» (Emp. s. 105 abç).

Emperyalizmin sömürgeci politikasına etkide bulunan bir diğer etmen de, salt «iktisadi bir değeri olan» toprakları değil, gelecekte bir değer vaadeden toprakların da işgal edilmesidir.

«Mali sermaye dikkatini sadece şimdiye kadar bilinen hammadde kaynaklarına çevirmiş değildir; muhtemel kaynaklarla da ilgilenir. Çünkü günümüzde teknik dev adımlarla ilerlemektedir; bugün elverişsiz durumda olan bir toprak, yarın yeni bir buluş sayesinde birden değer kazanabilir (...) aynı şekilde, mali sermaye, genellikle, muhtemel hammadde kaynakları unuduyula, henüz paylaşılmamış olan dünya köşelerini ya da paylaşılmış olup da yeniden paylaşılması sözkonusu olan toprakların bölüşülmesi için yapılan çetin mücadelede geride kalmaktan korkarak, nasıl olursa olsun, nerede olursa olsun, hangi araçlarla olursa olsun, bütün mümkün topraklara el koymak eğilimindedir.» (Emp. s. 108).

Bütün bu etmenlerin bir araya gelmesiyle, emperyalizmin sömürgeci politikası belirleşmiş olur. Bu belirleşmiş, sömürgeci politikanın etkilerinin, kapitalist toplumun bünyesinde meydana getirdiği değişikliklerle, kapitalizmin bazı özelliklerinin gelişerek değişmesinin sonucunda olmuştur. Nitekim Lenin'in şu sözleri bu siyaseti en özlü şekilde anlatmaktadır :

«Kapitalizmin bugünkü aşaması (emperyalizm) bize gösteriyor ki, kapitalist gruplar arasında dünyanın iktisadi yönden paylaşılması esasına (açL) dayanan bazı ilişkiler doğmakta, buna paralel ve bağlı olarak da, siyasi gruplar devletler arasında dünyanın toprak bakımından paylaşılması, sömürge savaşı, «iktisadi önem taşıyan topraklar için mücadele» esasına dayanan birtakım ilişkiler kurulmaktadır.» (Emp. s. 97-98, abç).

Benümüz açısından önemli olan, emperyalizmin en temel özelliklerinden biri olan, dünyanın paylaşım tablosudur. Çünkü «küçük ülkelerin hafif yaygınlık gösteren sömürgeleri»ni incelemek, ve bunun, dünyanın paylaşımı tablosundaki yerini tespit etmek gereklidir...

(DEVAM EDECEK)

GERÇEK BİR DEVRİMCI NASIL OLMALIDIR ?

(Sovyetler Birliği hakkında belge toplayan bir grup Paris'li öğrenciye mektup).

Size, dünyadaki tüm vicdan sahibi ve dürüst insanların bir Alman hapishanesinden kurtarmak için uğraştıkları, Alman proletaryasının şerefli önderi Ernst Thaelmann hakkında şimdi yazdığım bir kaç satırını gönderiyorum.

«Ernst Thaelmann'ın yaşamı gerçek bir devrimcinin ve önderinin devrimci Marksizmi tümüyle kavrayarak sınıf savaşının ateşinde yoğrulduğunu ortaya koyuyor. Devrimci bir yapıya sahip olmak yeterli değildir. Aynı zamanda, devrimci teori silahını iyi kullanmakta da usta olmalıdır. Teoriyi bilmekte yeterli değildir. Aynı zamanda sağlam bir bolşevik karakter ve uzlaşmazlığa sahip olmak gerekir. Ne yapılmasını bilmek yeterli değildir. Aynı zamanda o işi yapacak yürekliliğe de sahip olmak gerekir. İşçi sınıfının çıkarlarına gerçek anlamda hizmet edecek herşeyi ne pahasına olursa olsun yapmaya hazır olmalıdır. Proletaryanın çıkarları yanında kişisel yaşantısını ikinci planda tutmayı başaramamalıdır.

İnsanlık kendini faşist barbarlıktan koruyabilmek için deney sahibi devrimcilere gerek duyuyor. Proletaryanın büyük kahraman ve önderlerini izlemek gençliğin görevidir.»

Moskova, 28 Haziran 1934.

(RMS - Genç İşçiler Birliği - Bölge ve Şehir Komiteleri Üyeleriyle Yapılan Konuşmadan, Sofya, 1 Mart 1946).

1. Örgütsel Sorunlar :

Bölgesel sekreterliğin aynı zamanda şehir örgütünün sekreterliği olması büyük önemdedir. Bu olmadığı takdirde, komiteler gerekli koordinasyondan yoksun hareket ederler, yalnız belirli oturumlarda toplanırlar. Bölge ve Şehir Komiteleri başlı başına iki yönetim gibidirler. Parti'de bunun üstesinden gelinmiştir, ancak RMS için hâlâ değerini korumaktadır. Böylece çalışma daha iyi örgütlenir, zaman kazanılır, belli uyumsuzlıklardan kaçınılır ve çalışma daha verimli bir yolda ilerler. Çok verimli çalışmamız gerekli bir zamanda yaşıyoruz.

Merkez Komitesi ile Bölge ve Şehir Komiteleri arasında sürekli ve iyi temaslar olmalıdır. Sizin için kural şudur; Merkez Komitesi, Bölge Komitesi, Şehir ve Bölüm Komiteleri kendi işlerinde çalışırlar. Siz çalışmanızda şu ilke tarafından yönlendirilmelisiniz: Yönetimde büyük merkezileşme, çalışmada merkezileşmeden en geniş arınma. Bir ve aynı düşünceler, bir ve aynı çizgi doğrultusunda hareket eden merkezi yönetim, en geniş gençlik kesimlerine ulaştırmak amacıyla pratik faaliyetini, örgütsel çalışmasını ve propagandasını merkezileşmeden arındırır. Genel çizgi bilindikten sonra, örgüt içindeki her kişi kendi yerinde bunları yürütmeden en büyük yaratıcı inisiyatifi, enerji ve ustalığı göstermelidir.

Hem Parti ve hem de RMS'deki kadrolarımız çok yetersizdir. 20 yıllık yeraltı yaşamı yaşadık, zulüm ve hapisler içinde geçtik. Yeterli sayıda kadrolar eğitmeye zaman ve olanak bulamadık. Üstelik, en cesurilerinden, en yeteneklilerinden bazıları partizanlar. Hapisane ve toplama kampı sakinleri olarak yok oldular. Şimdi hareket özgürlüğümüz var, şimdi kimse bize zulmedemez, bu özgürlüğü kullanmalı ve gereksindiğimiz yeni kadroları eğitmek için çalışmalıyız. Geri kalan ve 9 Eylül'den sonra Parti ve RMS'ye giren ve tam değerinde kadrolar olsunlar diye gelişmeleri örgütte ve devlet aygıtında çalışmalarında ustalaşmaları için olanak tanınması gereken yeni kadrolardan yararlanmalıyız. Tartışmalar ve konuşmayla zaman kaybetmeme, yeni kadroların ilerletilmesine ciddi dikkat ve daha fazla özen göstermenin gerekli olması bu nedenledir. Kendini vermiş ve yetişen genç erkekler ve kızlara korkmadan yönetici çalışma teslim edilmelidir. Özellikle, genç uzman kadroları eğitmeyi deneyin. Bırakın onlar iyi mühendisler, iyi

doktorlar, tarımcılar, hukukçular vb. olsunlar. Sizin Birliğinizden vadedilmiş aydınlar çıkmalıdır.

Diğer bir kusur da, örgütsüzlük yüzünden çok zaman kaybedilmesidir. Toplantılar saat 8'e ayarlanmıştır. saat 10'da başlar. Bu bir rezalettir. Zaman unsuru göz önüne alınmıyor. Güçler ve enerji canicesine boşa harcanıyor. Onları saat 8'e ayarlayın ve saat 8'de başlayın! Bu sorun basında ve toplantılarda yükseltilmeli, bu kötülük kırbaçlanmalıdır. Bundan başka, tartışılacak sorunlar önceden hazırlanmadığı için toplantılar uzun sürüyor. Tartışmalar herhangi bir soru üzerine rastgele başlıyor, bir kovandaki arılar kadar çok görüşler atılıyor; onlar (arıları) hareketlendirirsin, arılar vızıldamaya başlarlar ve her biri görüş vermeye hazırdırlar. Önlerine konulan sorudan uzaklaşırlar ve zaman verimsiz konuşmayla geçer. Bizim için zaman çok değerlidir. Ona diğer pek çok şeyin üstünde değer verilmelidir. Yirmidört saat yeterli değil, bir gündüz ve bir gece yetersizdir. Eğer doğa onları 24'den 48 saate uzatsaydı, bu zaman bile bizim için yeterli olmayacaktı. Bu 24 saat esnasında bir kimse çalışmalı, uyumalı ve dinlenmelidir. Hem yöneticiler ve hem de bayağı işçiler olarak, tek yol zamanımızı akıllıca ve mantıklı olarak örgütlemektir. Durmaksızın çalışamazsınız, öyle olursa, tiyatroya, sinemaya gitmeye zaman bulamazsınız. Hiç kültürünüz olmazsa ne biçim yöneticiler olacaksınız Marksizmi iyice öğrenmeye kültür eklenmelidir. Sağlıklı, sağlam dayanıklı olmalısınız. Bu çalışma ve yaratıcılıkla ilgilidir.

Yönetici organlar tarafından zamanın örgütlenmiş kullanımı, çalışmamızın her yerinde bir gerekliliktir; sorunlar daha önceden çalışılmalı, somut olarak tartışılmalı ve somut olarak çözümlenmelidir. Eğer belli bir soru gündemde değilse, olağanüstü önemde ve acil bir soru değilse, gelecek toplantıda ele alınmalıdır. Bundan başka, herkesin bir fikir belirtmesine hiç gerek yoktur. Eğer gerekli şey, daha önce bir başkası tarafından söylenmişse, onu yine niye söyleyesiniz? Tekrardan kaçınılmalıdır. Birisinin çok şey bildiğini gösterme merakı olmamalıdır. Herşeyi bilenler ciddi çalışanlar değildirler, gelişemezler. Çok şey bilirim zanneden kimse bir yerde kalır, yaşam devam eder ve bu onun arkada kaldığı anlamına gelir.

Belirli kararlar aldığımız zaman, daima bir zaman sınırı koyun ve onları kimin yürüteceğini, onların yapılmasını, kimin denetleyeceğini kararlaştırın. Eğer bunu yaparsanız, kararlarınızın yüzde 90'ı olumlu olacaktır. Bir toplantıya çağrı kararı alıyorsunuz, fakat kim çağıracak, ne zaman çağrılacak ve nasıl örgütlenecek, tüm bunlar genellikle, kendi takdiriyle karar vermesi için sekreterliğe bırakılıyor. Karar-

ların büyük kısmı yerine getirilmeyen istekler gibi, kâğıt üzerinde kalıyor. Bu kararlar hakkında tartışılarak saatler harcanıyor, ancak onlar yürütülmüyor. Güzel kararlar, ama, sadece arşivler için. Ancak arşivler, yalnızca tarih için belli bir öneme sahiptirler. Kararların yerine getirilmesinin denetimi gereklidir. En üstten en alta, en son sıra ve sıra neferine (üyesi) kadar bir denetim gereklidir. Bu o kadar kolay değildir, insanları buna alıştırmaya çok çalışma ve sebat gerektirir. Zamanından bir veya iki gün önce, telefonla veya başka türlü ne yapıldığını denetlemelisiniz. Başarıya ulaşmak istiyorsanız, böyle çalışmalısınız. Genç, sağlıklı ve bu gibi yöntemleri ortaya koymaya yeteneğindedir. O zaman siz kendiniz, daha iyi sonuçlar alacağınızdan emin olacaksınız.

Üyelik aidatları, gelirinizin en önemli kısmı olmalıdır. Ancak, üyelik aidatlarının toplanmasını izlemek, zamanında örgütlemek, ve üyelik aidatlarını ödemede hiçbir zaman geç kalınmaması gereklidir. Eğer ihmal varsa, zamanında harekete geçmelisiniz, kişilere hatırlatmalısınız ve ihraç en son karar olmalıdır. Genellikle, iki veya üç ay içinde, bir üyenin aidatını ödemediği görülürse, o ihraç edilir. Bu da, örgütün gerekli eğitim çalışmasını yapmadığı anlamına gelir. Yöneticilere aidatlarını ödemeyen üyelere nasıl davrandıkları sorulmalıdır. Eğer bir yönetici aidatını ödemediğinden dolayı birisini ihraç etme acelesindeyse, bu onun en az direnme yolunu seçtiği anlamına gelir. Böyle bir yönetici, iyi bir yönetici değildir. Sizin her örgütünüzde mutlaka bir saymanınız olmalıdır; üyelere zamanında hatırlatacak, aidatların zamanında toplanmasına bakacaktır, çünkü bu olmadığı takdirde ihmal olur, bir veya iki ay geçer, borç gittikçe büyür ve üye için gecikmiş üyelik aidatını ödemek o zaman zorlaşır.

Üyelik aidatlarının düzenli ödenmesi, bir üyenin kendisini örgütüne vermesinin ilk göstergesidir. Gelir kaynakları olarak ticaret işlerine girişmemelisiniz. Bu gibi kaynaklardan kaçınınız, onlar örgütünüzün niteliğine zarar verirler. Eğlence işleri dürüst gelir kaynaklarıdır ama iyi örgütlenmeli ve ciddi işler olmalıdırlar. Eğlence işinden elde edilen gelirler, üyelik aidatlarından sonra gelmelidir... Örgütünüz mali bakımdan kendi ayakları üstünde durmalıdır ve sadece son çare olarak Parti'den maddî yardımı araştırmalıdır.

II. Birliğin Kitle Niteliği Üzerine

RMS, Parti'den daha kitlesel olmalıdır. Ele alınan bir kişinin RMS'ye girmesi için belirleyici koşul, onun dürüst ve kendini vermiş olmasıdır. Yeterince hazırlanmamış olabilir. Fakat, RMS gençliğin eğitimi için bir okuldur, değil mi? Onu RMS dışında hazırlamayacaksınız.

fakat onu olduğu gibi, kusurları ile birlikte ele alacaksınız. En önemli olan, onun dürüst ve kendini vermiş olmasıdır ve RMS onun ilerlemesi için çalışacaktır. Bu bakımdan, RMS'nin kapıları ardına kadar açık tutulmalıdır. Gençlik, bizim çalışma sürecimiz içerisinde, halkımızın önüne, Vatan Cephesi'nin önüne, Parti'nin önüne ve RMS'nin önüne konulan görevleri yerine getirme sürecinde eğitilecektir. Fakat aynı zamanda, tabii ki, prokovatif ve zararlı unsurların katılmasına izin vermeyeceksiniz. Gizli yabancı ajanlar için RMS'de yer olamaz. Bu gibi insanlara azami dikkat gösterilmelidir.

Yeni üyeleri çekmek için kullanacağınız baş araç, sendikalar içerisinde çalışmalarınızı ilerletmenizdir. Oradan, şimdi sahip olduğunuzdan en az yüzde 50 fazla genç işçi kaydedeceksiniz. Her sendikada ne kadar genç insanın örgütlü olduğunu, onların ne kadarının RMS'de olduğunu ve hangilerinin aktif olduğunu araştırmalısınız. Her sendikada, RMS'de örgütlenmemiş genç insanların niye var olduğunu ve onların kimler olduğunu araştırmalısınız. Her sendikadaki Remsistleriniz sendika gençliğini RMS'de örgütlenme için aktif olarak çalışmaldırlar.

Bundan da öte, Kadınlar Birliği ve tek tek kadın dernekleri var. Bu konuda ne yapıyorsunuz? Ne kadar genç kız, kadın derneklerine üyedir, onların ne kadarı RMS'de örgütlenmiştir? Aktif olanları hangileridir, niye bu genç kızların çoğu RMS'de örgütlenmemişlerdir. Yoldaşların dikkati bu genç kızları RMS'de örgütlemeye yönelmelidir. RMS safları kızlar kitlesini içine almalıdır. Onlar gençlik hareketine çok şey verebilirler. Gençliğin bu bölümü, genel ulusal bir bakış açısından da önemlidir. Onlar ana olacaklar, ve analar olarak yeni Bulgaristan'a nasıl bir kuşak verecekleri onlara bağlıdır. RMS üyeleri olarak, eğer dürüst, kültürlü, politik bakımdan eğitilmiş ve bedensel bakımdan uygun iseler, yarın iyi analar olacaklardır. Onlar, aynı zamanda gençlerimizin, işçilerimizin karıları da olacaklar. Kendi özel yaşamlarında nasıl olacakları, büyük ölçüde kocalarına bağlıdır.

Bedensel kültür bakımından yanılıyorsunuz. Kendinizi spor örgütlerinden soyutladınız. Spor kendiniz örgütlemeniz gerektiğini düşündünüz. Bu alanda, çalışmanızı yeniden örgütlemelisiniz ve ne çeşit insanların spor örgütlerinde yer aldıklarına, kimlerin RMS'ye niçin üye olmadığına bakın. Oralardan sadece RMS'ye belirli bir akıma sahip olmayacaksınız, aynı zamanda, bu önemli kitle örgütleri içinde iyi bir etkiye de sahip olacaksınız.

Okullardaki çalışmanızda daha büyük engellerle karşılaşacaksınız. Orada yolunuz o kadar düz olmayacak. Orada, gericilik kendisine bir üs yaratmaya çalışıyor ve siz, karşı önlemler almak ve daha fazla gay-

ret göstermek zorundasınız. 9 Eylül 1944'ten sonra, hemen herşey Vatan Cephesi'ni izledi, akıntı onları ortaya çıkardı ve kendisiyle birlikte sürükledi. Ancak ondan sonra, ikinci dönem başladı, farklılaşma başladı. Bazıları onun yanında, bazıları ona karşı ve bir üçüncü grup kararsızdı. Bu özellikle aydınlar için geçerliliğini koruyor. Şimdi böyle bir dönem içinden geçiyoruz. Vatan Cephesi'nin kazandığı başarılar ne kadar çok olursa, bu kararsızlıklar o kadar az olacaktır. Muhalefet, öğrenciler arasında destek kazanmak için aydınlar arasındaki bu duraksama dönemini kesinlikle kullanmak istiyor. Bu nedenle size en yoğun olarak orada saldıracaktır. Fakat, siz halkın güçlerine tamamen inanç duymalısınız. Belirli çevrelerde, muhalefetin belli bir etkisini gördüğü zaman, kenara çekilen genç insanlar var. Aydınlatma gereklidir. Gençliğin, özellikle öğrencilerin Vatan Cephesi'nin haklı davasına, halkımızın güçlerine inancını güçlendirmek için, yapacağınız eylemleri canlandırın.

III. Gençliğin Eğitimi Üzerine :

Marxist-Leninist eğitim, özellikle ciddi kararlar alınması bakımından önemli bir sorundur. Biz genellikle eğitim hakkında çok şey söyleriz, bununla karşılaştırılınca, bu alanda, çok az şey yaparız. Fakat içinde yaşadığımız zaman ve içinde çalıştığımız koşullar öyledir ki, Remsistlerimizin her biri, Parti üyelerimizin her biri her gün, durmadan ve kesintisiz olarak devrimci teori alanında bilgisini artırmalı, Marksizm-Leninizm'in temel ilkelerini iyice öğrenmelidirler. Eğitimsel çalışmayı, üyelerinizin geniş çevresine girebilecek şekilde uygulamanız ve örgütlenmeniz gereklidir. Doğa bilgisini bilen ve genel bir eğitime sahip, öğrencilere teorizmi iyice öğretmek, kolaydır. Ama hiçbir genel eğitime sahip olmayan, çoğunlukla üçüncü ve dördüncü dereceye, ya da üç veya dördüncü sınıfa kadar devam eden işçi ve köylü gençlik için teorimiz belirli zorluklar çıkarır. Eğitimin farklılaştırılması gereği bu nedenledir. Örneğin, işçi ve köylü gençlik için değişik bir yaklaşım yürütülmelidir. Ülkemizde bu bakımdan aynı yöntemi kullanıyoruz. Eğitimi farklılaştırmayı düşünmek gereklidir. Tabii, bu o kadar kolay değildir. Belli bir başlangıç hazırlığı gereklidir, bu bakımdan tüm deneyiminizi yeniden değerlendirmeniz ve iki çeşit eğitimsel program kurmanız gereklidir; birisi öğrenciler ve genç aydınlar için, diğeri, daha yagın olanı, işçi ve köylü gençlik için.

Gençlik hareketinin temelinin işçi ve köylü gençlik olması gerektiğini unutmayın. Dayanacağınız kitleler onlardır. Bir aydınlar grubunuzun, dürüst ve yetenekli bir aydınlar grubunuzun olması çok önemlidir, fakat iyi kadrolar esas olarak işçi ve köylü gençlikten gelir. Bu

görev açısından, çalışmanızı da ayarlamalısınız ve bu bakımdan yardımcı araçlar bulmak için adımlar atmahsınız. Okullarda, köylerde işletmelerde, hükümet bürolarında ve kasaba mıntıklarında azami derecede çalışma grupları geliştirilmelidir. Onlar zorunlu değil, gönüllü olmalıdırlar. Onlar için sürekli ilgi duyulmalıdır! Haftada bir veya iki kez beraber okumak, yürürükteki sorunları aydınlatmak için toplanmalıdırlar, onların toplantı yerinin lokal olması kesinlikle gerekmez. Onlar en iyi öz-egitim yolu olduklarından, on-onbeş kişiyi kapsayan, bu çeşitten binlerce grubunuz olmalıdır. Orada genç insanlar birbirlerine yardım edecekler, kültürel bakımdan ilerleyecekler ve ideolojik ve politik bakımdan gelişecekler.

Öz-egitim gençliğe özellikle gereklidir. Parti ve RMS, derslerinde ve okullarında çalışmaları gereken tüm insanları içine alamaz. Her kimsenin kendi öz-egitimine bakması işte bu nedenledir. Bu amaç için binlerce çalışma grubu ağı yaratın, kendileri çalışabilsinler diye ders kitapları, kısaltılmış yazılar, edebiyat eserleri verin ve mümkün olduğu kadar yararlı bilgiyi çok biriktirin. Bugünkü koşullar altında öz-egitim üyelerimizin çoğunluğunun teorik ve politik düzeyini yükseltme araçlarının en önemlisidir. Uyumadan önce, gündüz ne öğrendiğinin üzerinde düşünmeyen bir genç insan ileri gidemez. Günlük çalışmayla aşırı yüklemiş bile olsanız, gündüz ne yaptığınızı ele alacak zaman bulabileceğiniz şekilde onu (çalıştırmanızı) örgütlemelisiniz: yararlı veya zararlı. Eğer yararlıysa çok iyi, eğer zararlıysa önlemler alın. İçimizde dar görüşlü bir gönül rahatlığı var: gerekli olan şeyin bilindiği, bilinmiyorsa bile, bugün olmasa da yarın veya öbür gün öğrenileceği sanılıyor. Fakat bu dar görüşlü gönül rahatlığı ve kendini beğenmişlik siz genç insanlar için en tehlikeli hastalıktır. Öyle ki, ondan kendinizi ateşten koruduğunuz gibi korumalısınız. Bir Rus atasözü şöyle der: bir yüzyıl yaşa, bir yüzyıl öğren. Biz komünistler için tüm Remsistler için bu bir yasa olmalıdır. Az konuşma, çok çalışma! Gerekli olduğu kadar konuşalım ve konuştuğumuzdan daha fazla çalışalım. Fakat inatla ve kesintisiz çalışalım.

Mladezhka Iskra: sizin, Remsistler ve tüm halkın gençliğiyle bağınız olmalıdır. Gençlik arasında henüz yeterince yaygınlaşmamış olmasının nedeni, onu yaygınlaştırmak için hiçbir enerjik çabanın gösterilmemesidir. Aboneleriniz olmalıdır, gazete için ödeyen ve onu elde etmeye ilgi duyan insanlar. Köylerde, işletmelerde, hükümet bürolarında ve okullarda gazetenin düzenli ele geçmesi için özel çabalar sarf edilmelidir. Bundan sorumlu belli kişiler olmalıdır. Geniş bir gazete temsilcileri ağı inşa edilmelidir. Bu amaç için özellikle büyük gayretler gösterilmelidir. Çünkü, kitle dağıtımı başka türlü başarılamaz.

Bundan başka, gazete gençlik için anlaşılabilir olmalı, ilgi çekici olmalıdır. Gençliğin ihtiyaçlarına, çıkarlarına ve kültürel gereksinimlerine cevap vermelidir. Bölgeniz için onbeş bin sayı çok küçük bir tirajdır. Bu gazetenin tirajı, bölgede RMS'nin çalışkanlığı ve çalışması için bir barometredir. Aynı zamanda derneklerde yapılan çalışma, aylık dergi Mladezh'in de dağıtımıyla yükümlü belli üyeleri olacak şekilde düzenlenmelidir.

IV. Gençliğin Çıkarlarının Ve Haklarının Korunması

Bilindiği gibi, işletmelerde çok sayıda genç insan var. Tütün, dokuma ve çok sayıda diğer fabrikalarda onlar çoğunluktadır. RMS, bu genç insanların çalışma koşullarının ilettilmesine önem vermelidir. Bu bakımdan sürekli dikkat gösterilmelidir. Şöyle deriz: «RMS gençliğin maddi, kültürel ve ruhsal çıkarlarının koruyucusudur.» Bu yasa da yazılıdır. Fakat, bir örgüt olarak gençliğin maddi, kültürel ve ruhsal çıkarlarını korumak için ne yapıyorsunuz? Siz kendi kendinize bunu gerçekleştirmelisiniz. Tabii bu, siz kendi başınıza, dinlenme evleri, oteller v.b. inşa etmeye başlayın anlamına gelmez. Çünkü bu sendikaların, işletme sahipleri ve devletin işidir. Fakat, sizler sendikalar yoluyla epeyce iş yapabilirsiniz. Ama bunu öyle biçimde yapın ki, halk bunun sizin çabanızla olduğunu ve sizin işbirliğinizle yapıldığını bilsin.

RMS yalnız propagandaya giren bir örgüt olamaz.

RMS gençler için gerekli, onların maddi, kültürel ve ruhsal gelişimi için gerekli bir örgüttür. Çalışmanızın gençliğin çıkarları ve haklarının tanınması için politik çalışmayla birlikte gitmesi bu nedenledir. Bana öyle gözüküyor ki, RMS gençliğin yaşamsal çıkarlarını korumak için çok az şey yapıyor. Buna dikkat edin! Bunda, ilk bakışta önemsiz gözükken şeylerde bile, çok çeşitli çabalar göstermelisiniz. Örneğin bir üyenizin hasta olduğunu öğreniyorsunuz. Eğer örgütünüz gider, onun hastahaneye kaldırılmasına yardım eder, gereken biçimde davranırsa, bu sizin yararınızdır. Tüm bölge ve işletme bunu bilir. Gençliğe özenli ve dikkatli bir davranış - maddi olanaklar çerçevesinde - tüm alanlarda aşırı derecede önemlidir. Ve çerçeve küçük değildir, pratik çalışmayla genişletilebilir. Kendinizi yalnız propagandayla sınırlandırdığınız sürece, yarı başarılı olacaksınız. Eğer, gençliğin korunmasına pratik çalışmayı eklemeszeniz, RMS'nin çekim gücü gittikçe zayıflayacaktır. Ve düşmanlar bundan yararlanacaktır.

Gençlik, her yerde RMS'yi danışmanı ve savunucusu olarak hissetmelidir! Bu bakımdan, en küçük şeyleri bile ihmal etmeyin! Her genç

insanın nişanından faydalanın, evli çifti tebrik için birini gönderin. Eğer, bir köylü Remsist kız evleniyorsa, RMS topluluğu düğünde mutlaka yer almalıdır. Bir çocuk doğmuşsa, veya birinin babası veya anası ölmüşse, bir RMS temsilcisi ortada gözükmeli ve yapabileceği yardımı yapmalıdır. Bu şeylerin, küçük gözüksüklerinden, RMS'nin bir militan örgüt olarak onurunu azaltacağını düşünmeyin. Siz bu görüşe değer vermeli ve çok sayıda somut çalışma yöntemleri bulmalısınız. Bu sizin için bir sistem olmalıdır. Sizi gençliğe daha sıkı bağlayacak hiçbir şeyi kaçırmayın. Gençlik RMS'yi tüm ihtiyaç durumlarında, danışma ve yardım için dönebileceği bir örgüt, kendi örgütü olarak hissetmelidir. Tabii, eğer kendinizi yalnız bu işlerle ilgilendirirseniz, alelade bir yardımsever örgüt olursunuz. Bundan kaçınmak için, çalışmanız militan bir gençlik örgütü olarak tüm faaliyetinizle tamamlanmalı (birleştirilmeli), Fakat bütün durumlarda genç insanlarınızla ilgilenmelisiniz, çünkü sizler bu gençliğin sorumlu liderlerisiniz. Kaç kez, işçi gençliğin nasıl çalıştığı ve yaşadığını kendiniz görmek ve durumlarının iyileştirilmesi için somut olarak ne gibi şeyler üstlenebileceğinizi araştırmak için fabrikalara gittiniz? Ve siz sürekli işçi gençliğin nabzını hissetmelisiniz! Bu yalnız İşçi Gençlik Bölümü'nün sorunu değildir. Tüm olarak yönetim, gençliğin bu yaşamsal sorunlarıyla ve çıkarlarıyla ilgilenmelidir.

Sizin aranızda bürokrasi var. Örneğin, sekreterlik bir emir verir ve şöyle düşünür; herşey hallolmuştur, herşey yolundadır. Fakat kışlada bile olsa, bir kimse açıklama yapmaya mecburdur. RMS bir gençlik örgütüdür; eğer gençler isterlerse üyesi olurlar, istemezlerse olmazlar. RMS üyesi olmaları için, onları moral bakımından tatmin edici ve gurur duyabilecekleri koşulları yaratmalısınız. Parti liderlerinin çoğu bunu gerçekleştirmeyi başaramazlar. Fakat gençler için bu çok daha gereklidir. Yetişmeden olgunluğa geçme dönemi olarak ele alınan bir yaşadırlar. Bu dönemde gençlik bazen, kötü bir etkisi ve hatta feci olabilecek süreçler ve deneyimler içinden geçmektedir. RMS yönetimi buna dikkat sarfetmeli, olayları gözlemelidir. Aşağıdaki örneği ele alalım; aşık olma doğal ve haklı bir duygudur. Aşk her zaman karşılıklı değildir, bazen acılara, hislenmelere neden olur, genç insan bu hislerle başedemez. O zaman çökme, karasevda gelir... Eğer yönetici bürokrat ise, örneğin bu kız veya erkeğin gittikçe düştüğünü görecektir fakat geçecektir. — onu ne ilgilendirir ki? — Fakat doğru bir yönetici dikkatli ve yoldaşça bir tavır göstermeli, ilgili kız veya erkekle konuşacak zaman bulmalı, onlara moral, destek vermeli ve bu durumdan çıkmalarına yardım etmelidir. Bundan dolayı, çok sayıda genç insana günlük yaşamlarındaki zorluklar çözümlenmeleri ve doğru olarak gelişmeleri için yardım edeceksiniz.

me'dir. Bundan dolayı, çok sayıda genç insana günlük yaşamlarındaki zorluklar çözümlenmeleri ve doğru olarak gelişmeleri için yardım edeceksiniz.

Örgütteki yoldaşlara, genç erkeklere ve kızlara dikkatli bir tavır ve ilgi gereklidir, aldırılmazlık değil. Onlar insan kaynağıdır. Parti ve RMS'nin kaynağıdır. RMS gibi bir kitle örgütünde, kızların güvenini kötüye kullanan sağlıksız unsurlar da var. Bu çeşit şikâyetler taşıyan çok sayıda mektup aldım. Samimi aşk yapar görünen, sonra kızları bir yana fırlatan unsurlar (hiç-iyi-yapmazlar) var. RMS ne kararlar alıyor? Katı bir biçimde ve eğitimsel mi hareket etmeli, yoksa şöyle mi demeli; böyle özel meselelerle ilgilenmem! Böyle bürokratik ve aldırılmaz bir tutum, RMS'nin gelişmesine zararlıdır ve her yerde kaçınılmalıdır. Aşkın insanların yaşamında büyük bir faktör olduğu bilinir. İnsanı kanatlandırabilir. Yalancı, itirazcı ahlak değil, fakat sağlıklı, gerçekten komünist ahlak gereksinimi duyuluyor. RMS üyeleri arasında, erkek ve kızlar arasında sağlam karşılıklı ilişkiler — karşılıklı güvenin en büyük ve büyük ortak davamızın yararına verimli işbirliğinin ilişkileri — olması çok önemlidir.

V. Bir Sosyalizm Okulu Olarak RMS

RMS ilerici gençlik için bir sosyalizm okulu olmalıdır. Doğrudan doğruya sorunlarla, Vatan Cephesi'nin programını yürütme, gündemde bulunan görevleri yerine getirme ile ilgilenen, faşizme ve gericiliğe karşı savaşan RMS aynı zamanda bir sosyalizm okuludur. Sosyalizm ve daha sonra komünizm için savaşmaya hazır bir işçi, köylü, öğrenci gençliğimiz olmalıdır.

Yoldaşlarınıza benim Parti Bölge Konferansındaki konuşmamı okumalarını ve hakkında düşünmelerini söyleyin. İnsanlarınıza yalın bir gerçeği anlatmalısınız; bir ev yapmak istediğiniz zaman, çatı ile işe başlamalısınız, fakat önce temeli kazar ve atarsınız, duvarları yapar, ondan sonra çatınızı atarsınız. Sosyalizm için savaş da aynı nitelikte bir iştir. Kimse çatıyla işe başlamaz, önce temeli atmaya zorunludur. Vatan Cephesi programını gerçekleştirme, işte bugün ülkemizde temel sorun budur. Onu inşa ediyoruz ve daha sonra duvarların üstüne çatıyı yerleştireceğiz. Çatıya ne zaman varacağımız birçöl nesnel koşula bağlı olacak, ama bu bize de bağlı olacak, öznel etkene. Ne kadar iyi çalışırsak, sosyalizme o kadar çabuk geçeceğiz. Köylü bilir ki, o önce eker, sonra yabancı otlarını temizler, ondan sonra zengin bir ekin toplar. Toplum yaşamı için de bu aynıdır. Marksistler olarak biz şu yalın gerçeği bilmeliyiz: sürülür, ekilir, yabancı otları temizle-

nir ve sonra zengin hasat elde edilir. Yoldaşlarımızın çoğu, özellikle genç insanlar bunu henüz anlayamıyorlar...

Şimdi ana görevimiz ön saflarında gençliğin yürümesi gerektiği, halkımızın anti-faşist, demokratik ve ilerici güçlerinin sarsılmaz birliği olan Vatan Cephesi'ni güçlendirmek; faşizm kalıntılarını kökten sökmek, gericiliği zaptetmek 9 Eylül tarihsel davasını — Ülkemizde Halk Cumhuriyeti'nin inşası — müstafi bir sona ulaştırmaktır. Ve bunları ne kadar çabuk gerçekleştireceksek, halkımız daha güvenli olarak sosyalizme geçme olanağı bulacaktır.

Ülkemizde Markstan birşeyler öğrenmiş, ama papağan gibi öğrenmiş insanlar var. Onlar Marksizm'de yaratıcı bir biçimde ve eyleme kılavuz olarak değil, ama dogmatik biçimde ustalaşıyorlar. Biz yaratıcı Marksistler olmalıyız. Bu Marks'tan sonra Lenin'in tanıttığı yeni şeyleri anlamamız demektir. Marksizm'deki yeni şeylerde akıllıca ustalaşarak ülkemizdeki somut duruma bağlı olarak onun ekonomik kültürel, ulusal ve tarihsel özelliklerine bağlı olarak, kapitalizmden sosyalizme geçme sorununu doğru çözüme olanağı bulacağız. Marksist ve Leninist biliminde esaslı ustalaşırsak, o bize, tüm ülkeler, tüm zamanlar ve koşullar için bir reçete olarak değil, eylem kılavuzu olarak hizmet edecektir. Öyle bir reçete yoktur ve olamaz.

ÇOK İYİ KADROLAR YETİŞİYOR

(RMS Merkez Komitesi Üyeleri ile 7 Aralık 1945'te yapılan Konuşmadan);

RMS'nin gençlik hareketi içindeki rolü, ileriye doğru götüren, harekete geçirici bir gücün, bir motorun, bir sağ elin rolüdür. Bu nedenle, pratik çalışmasında, ajitasyonunda ve propagandasında şunlara dikkat etmesi gerekir:

1. «Biz yeteri kadar güçlüyüz, yeterli bilgimiz var, biz herşeyi yapabiliriz.» Böyle sekterce düşüncelerden vazgeçin.

2. Tüm emir buyurmalardan vazgeçin. Birlik ve ikna gücü ile hareket edilmeli ve diğer Vatan Cephesi Gençlik Örgütleri ile yoldaşça işbirliği yöntemleri uygulanmalıdır.

3. Kendini yalnızca Remsist'lerin faşizme karşı en etkin savaşı verdiği gerçeğine kaptırmamalıdır. RMS gerçekten eylem yeteneğine sahip, güçlü ve en sağlam bir gençlik örgütüdür. Ama, yerine getirilmesi ancak diğer gençlik örgütleriyle eşit bir zeminde, karşılıklı saygı ve işbirliği ile gerçekleştirilebilecek bir çok ortak görevi vardır.

Bu görevler yaratıcı çalışmayı, yorulmadan çalışmayı, faşist rejimin tüm artıklarının kökünü kazanması için kararlı bir savaşı, halk gençliği güçlerinin sağlam bir şekilde birleştirilmesini, işçilerle köylüler arasındaki ittifakın pekiştirilmesini, -Vatan Cephesi'nin belkemiği, Bulgar halkının birliğinin belkemiği- yaşlıların gençlerin ve en gençlerin böyle bir ruhla eğitilmesini ve yeniden eğitilmesini öngörür.

Burjuva düzeninin savunucularının geçmişte bazı çevrelerde halk güçlerine karşı güvensizlik aşılabilmiş olması bizim için, Bulgar halkı için ve işçi sınıfı için çok büyük bir şanssızlıktır. Bunu özellikle faşistler yapıyordu. Tezleri ise şu idi : «Bizim ülkemiz küçüktür. İnsanlarımız azdır. Yalnız başımıza hiçbir şey yapamayız. Başımızı eğmeliyiz. Biz kendi ulusal endüstrimizi yaratamayız. Modern tarımı geliştiremeyiz. Güçlü bir ordumuz olamaz. Biz güçsüz, küçük bir halkız.» Bunu, bir yandan halkı kendilerine bağımlı durumda tutarken, öte yandan halkın emeğinin ürünlerini, ülkemizin zenginliklerini satabilecek bir biçimde -ve sattılar da- becerdiler. Hatta günümüzde bile, bazı çevreler halk güçlerine karşı yeterince güven duymuyorlar. Gökyüzü bulutlandığı zaman, fırtına çıktığında, birdenbire özellikle aydınları; öğretmenleri ve profesörleri bir duraksama kaplar.

İşçi sınıfının, köylülüğün gücüne güven, halkımızın gücüne güven duygusu geliştirilmeli, halkın ve gençliğin ruhunda ve gönlünde derin kökler salmalıdır. Bu güven hergün daha da güçlendirilmelidir. Bu amaçla sürekli bir açıklama ve eğitim çalışmaları gereklidir. Yabancı ajanların zararlı, bozguna girişimleri ile etkilenmedikçe, küçük bir ulusun kendi kaderini ellerinde tutabileceğine, eğer kendi gücüne inarsa ve ulusal özgürlük ve bağımsızlığına sıkıca sarılırsa büyük demokratik ülkelerin ona saygı duyacağına olan inanç güçlendirilmelidir.

Özellikle bizim gibi ülkelerde aydınların oynayacağı önemli roller vardır. Yeni Bulgaristan, demokratik ilkeler üzerinde büyük boyutlu ciddi bir ekonomik ve kültürel inşayı uygulamaya başlıyor. Bu zor ve karmaşık bir süreçtir. Teknik ve bilim aydınlarının ve bunların yanında kültür işçilerinin aktif ve gönülden katılımı olmadan bu sürecin başarılmaması ve kısa sürede tamamlanması olanaksızdır. Ancak biz, özellikle bazı yoldaşların, aydınların genel olarak yozlaşmış olduğunu ve onlardan ciddi hiçbir şey beklenemeyeceğini öne sürdükleri Sol Sektör döneminde, aydınlara parti içinde yeterince değer vermedik.

Aydınlara karşı daha önce de güçlü bir kuşku vardı. Partimizin doğuşunda bu, Parti'nin savaştığı yapısını korumak için belli bir araçtı. Çünkü aydınlar arasında daha fazla yabancı ve kariyerist unsurlar saf-

larımıza katılabilirdi. Ama, partinin pekiştirildiği, öncü parti durumuna geldiği ve diğer yandan keskin savaşım ve büyük olaylar sonucu bir yol ayırımına gelindiği şimdiki koşullarda aydınlara karşı tam anlamı ile yeni bir yaklaşım gereklidir. Aydınlar, onlar arasından en sağlam olanları, en yetenekli uzmanlar, bilim adamları, kültür ve sanat alanındaki kişiler ya doğrudan bizim saflarımıza katılmalı ya da bizimle ve Vatan Cephesi içindeki bağlaşıklarımızla işbirliği yapmalıdırlar.

Aydınlar arasında değişim o denli kolay olmaz. Kendilerini çok daha büyük bir güçlkle değiştirirler. Çok fazla çaba harcarımasının nedeni de budur. Bir elbise çok kısa sürede değiştirilebilir. Ama beyin yavaş yavaş değişir. Bir kez yanlış bir dünya görüşünü kabullenmiş kişinin kendini bundan kurtarması için kendi içinde savaşım vermesi gereklidir. İdeolojik bir savaşım vermek zorundadır. Toplum kesimleri burada etki etmek ve yardım etmekle yükümlüdür. Aydınların belirli katmanlarının yeniden eğitim süreci başarılı bir sonuca ulaştırılmalıdır. Ve bu alan RMS için en geniş çalışma alanlarından biridir. Ancak aydınları yeniden eğitmenin zor olduğu unutulmamalıdır. Doğal bir sağ duyuya sahip bir işçiyi, bir köylüyü yeniden eğitmek daha kolaydır, çünkü kafası çeşitli formel ve mantıksal yapılarla ve softalıkla dolu değildir. Yaşamın kusursuz mantığını daha kolayca kabul etme yeteneğine sahiptir. Ancak bir insan belirli bir dünya görüşüne, bir bakış açısına, özellikle sekter bir bakış açısına sahip olduğu zaman çok çalışması gerekir, örgütsel eleştiriye, dostça eleştiriye ve özeleştiriye gereksinim duyar.

Üniversite öğrencileri, diğer öğrenci kesimleri ve genel olarak aydınlar arasındaki çalışmalar şimdiye dek olduğundan daha sağlam, daha doğru temeller üzerine oturtulmalıdır. Yozlaşmış aydınlardan söz etmek değil, faşist ideolojinin ve onun değişik görünümünün etkisinde şu veya bu şekilde kalmış olanların kanıtlarla ve ikna yöntemi ile Vatan Cephesi davasına kazandırılması gerekir. Bu her zamanki propagandadan çok daha zordur, ama kesinlikle gereklidir.

Genel olarak bizimle birlikte olmayan aydınlar kesimini etkileyebilmek için yüksek düzeyde kendi aydınlarımıza ihtiyaç vardır. İşte bunun için bizim Remsistlerimiz, kadrolarımız ideolojik olarak iyi bir şekilde silahlanmalıdır. Bizim marksist bilimimiz bize bu olanağı veriyor. Marksizm, doğal olarak marksist eserleri sayfa sayfa ezbere bilen, ama her adımda yanlışlar yapanlar gibi edebi olarak öğrenilmemelidir. Marksist kitapları tıka basa beyine doldurmak gerekli değildir ama marksizmi temel olarak öğrenmek, düşüncenin, olayları açıklamanın diyalektik yöntemini öğrenmek gereklidir.

Bir çoğu şöyle der : okumaya vakit yok, çok iş var. Bu doğrudur, ama tümüyle değil. Çalışmalar o şekilde örgütlenmelidir ki, işçilerin nicel olarak çok değil ama ideolojik silanlanma için temel olanı, yaratıcı çalışmalarında ve savaşımalarında gerekli olanı okumalarına olanak sağlanmalıdır. Genç insanlar canlı bir akla sahiptirler, bilgiye susamışlardır, ama çok çeşitli ve bağlantısız ve çok büyük nicelikte bilgi bulunan bir mağazaya benzeyen bir kafaya sahip olmaya çabalamamalıdır. Bilgi, yalnızca varolanı açıkladığımız, aynı zamanda daha iyi bir şeyle değiştirebileceğimiz tüm bir dünya görüşünü, bir eylem rehberini temsil eden bir sistem içinde birbirine bağlantılı durumda olmalıdır. Böyle bir bilgi böyle bir öğretim, özellikle kadrolar için gereklidir. Hareketimiz içinde bir profesörün bilgisine sahip olmayan işçiler vardır. Profesör tarih ve felsefe bilir, akademisyendir. Arzu edilmesine rağmen işçimiz her şeyi ayrıntılı olarak bilmeyebilir. Ama diğerlerine öncülük etmek için, sorunları çözmek için, birinin ne yöne gitmesi gerektiğini önceden görece kadar gerekli olanı bilmelidir. Bilgisi nicel olarak az olabilir ama nitel olarak ortalama eğitim görmüş bir insaninkini aşmalıdır. Bu bilgiye pratik deney eşlik etmelidir.

Örneğin Lenin, yalnızca genel teorik sorunlarla ilgilenmemiş, yalnızca büyük eserler yazmakla kalmamış, ama Sovyet iktidarının ve Bolşevik Partisinin kurulması ile uğraşmıştır. En küçük şeylerle ilgilenmiştir. Hatta Sibiry'a'dan Moskova'ya gelen bir köylüyü bile dinleyecek zaman bulabilmişti, çünkü köylünün sayesinde o bölgenin insanları arasında nelerin olup bittiğini öğrenebiliyordu.

Az sayıda sınıfa çok öğrenci almak iyi bir şey değildir. Ama bilgiye olan susuzluk çok büyüktür, adayların sayısı yüksektir ve bir eleme olmasının, giriş sınavının zorunluluğunun nedeni budur. Ve üniversite dışında kalan binlerce kişiye bir eğitim görme olanağı verebilmek için gece ve pazar üniversiteleri açmak gereklidir. Aynı zamanda öğrenciler için maddi yardımın örgütlenmesi gerekir.

Bizim öğrencilerimiz kararlı bir şekilde çalışmalıdırlar. İyi çalışmayan öğrenciler, kız veya erkek, iyi Remsist değildir. Onlar yarın iyi bir doktor, bir mühendis, bir tarım uzmanı olamazlar. Bize ise iyi uzmanlar gereklidir.

Toplantıların sayısı sınırlı olsun, daha az toplantı yapilsın ama daha iyi hazırlanmış ve örgütlenmiş olsun, böylece öğrencilerimizin çalışacakları zamanları olabilsin. Hem hukuk, hem tıp öğrencilerinin, ve bütün diğer öğrencilerin nasıl çalıştıklarını çok iyi bir şekilde bilmeliyiz. Eğer bir öğrencinin derslerine karşı üstün körü bir tavır takındı-

ğı anlaşılırsa bir karar alınmalıdır : bir ay içinde, iki ya da üç ay içinde sınavından en iyi notu almalıdır, eğer bunu başaramazsa eleştirilmelidir.

Kesin disiplin gereklidir. Disiplin olmazsa hiçbir şey düzenli yürümez. Üniversitede etkin eylemciler olabilmek için Remsistler ve parti üyeleri iyi öğrenciler olmalıdırlar. Bunu pratikte başarabilmek için, iş daha çok insan arasında bölüştürülmelidir. İşin yanlış bir şekilde dağıtılması büyük bir eksikliklerdir. Bir çok insan kendini, yerine başka insan konamayacak bir kişi sanır. Ne var ki, bazen çok başarılı olmasa da, hayatta her kişinin yerine bir başkası konabilir. Bazıları en iyi işi kendilerinin yapacağını sanır ve işi daha zayıf kişilere aktarmaktan korkarlar ve böylece istemeden yeni kadroların ilerleme yolunu tıkarlar. Bolşevikler buna karşı çok ciddi ve sistemli bir savaşım verirler ve böyle eksiklikleri acımasızca cezalandırırlar.

Önder yalnızca büyük sorunlarla değil, en az onlar kadar küçük sorunlarla da ilgilenmelidir.

Hiç kimse yüksek politika ile, büyük sorunlarla ilgilenirken küçük sorunlarla ilgilenmemesi gerektiğini düşünmemelidir.

Önderlik bir araca sahip olmalıdır, ona yardım edecek insanlara sahip olmalıdır : önderliğin varlığının nedeni budur; her şeyi kendi ellerinde tutmak ve örgütün gelişiminden sorumlu olmak. Bundan başka, eleştiriden korkmamalı ve kaçmamalıdır. Eleştiriye dayanamayan işçiler vardır. Bunlar genellikle başarısız olurlar. Halkın, kitlelerin sağlam sesine kulak vermeyen, onların isteklerini ve görüşlerini hesaba katmayan ve eleştirildiklerinde darılan işçiler, önemli veya önemsiz bir işte olsunlar başarılı olamazlar.

Tembellik de olmamalıdır. Tembellik genel olarak tehlikelidir ama en tehlikelisi beyin tembelliğidir. İnsanın düşünemeyecek kadar, işlerin içine bütünsel bir şekilde giremeyecek kadar tembel olmasıdır, yüzde kılmasıdır. Bazısı iki iki daha dört eder diye düşünür ve bununla yetinir. Ama yaşam bu çeşit bir aritmetik değildir. Çok karmaşık ve olağanüstü çeşitlidir. Düşünmeyi ve her soruna bütünsel olarak bakmayı öğrenmek zorundayız. Bunun için zorlu bir çaba ve eğitim gereklidir. Beynin, aklın eğitilmesine, eleştirici ve özeleştirici bir yaklaşıma gerek vardır. Bir insan geceleyin yatağına girdiğinde o gün boyunca ne öğrendiğini, neler elde ettiğini düşünmesi, bir hesap çıkarması, bir sonraki gün için dersler çıkarması iyi bir şeydir. Ve zaman zaman bir kaç saat için odasına kapanması ve çalışmasının olumlu veya olumsuz yanlarını incelemesi iyi bir şeydir. Bu yararlıdır, çok yararlıdır.

Bilindiği gibi bir çok fiziksel ve zihinsel hastalıklar vardır. İnsanlık bunlardan kendini tümüyle kurtaramamıştır. Tıp bu hastalıklara çare bulacak kadar ilerlememiştir. Ama, örgütlenmede, devlette ve diğer sorumlu görevlerde bulunan bizim gibi insanlar için gerçeklik duygusunun yitirilmesi hastalığından daha tehlikelisi yoktur. Böyle bir hastalık var ve ne yazık ki çok yaygın. Bu hastalığa yakalanan bir kişi, ayakları üzerine sıkıca basamaz. O rastlantısal olayların etkisi altında davranmaktadır. Göz siperliği takmış bir ata benzer. Gerçekleri olduğu gibi değil, olmasını istediği gibi tanımlar. Bir çok yanlışlığın ve başarısızlığın nedeni budur.

Gerçek olduğu gibi görülmelidir. Bazen, özellikle zorluklar ve başarısızlıklar olduğunda gerçek hoş değildir. Her zaman şeyleri olduğu gibi görmeye ve onları olmasını istediğiniz biçimde kabul etmemeye çalışın.

Sorun genel olarak kadro bulamaması sorunu değildir; herkese, gücüne ve yeteneğine uygun bir yer bulmak, onları ileriye götürmek ve onlara yeteri kadar yardım etmediğimiz ve becerikli olmadığımızdır. Vladimir İlyiç Lenin bir çok kez şunu vurgulamıştır : «İş yapacak hiç kimsenin olmadığını söylüyorsunuz. Bu doğru değildir. Vardır ama siz onları aramıyorsunuz, onları bulmuyorsunuz, onlara uygun görevler vermiyorsunuz.»

Büyük bir seçim kampanyasına giriştik. Bu süre boyunca her kişinin nasıl davrandığını ve bize yeni insanlar getirdiğini, şimdiye dek ne sekreter ne de komitelerin üyesi olmamış ama kendini iyi bir biçimde göstermiş olanları gözlememiz gerekirdi. Onları farkedelim ki, liderlik görevleri için, gerekli deneyimi, zevki ve isteği kazanabilmeleri için yardım edilebilir. İnsanlar büroda değil, pratikte deneyimden geçirilir. Eğer Sofya'da, Plovdiv'de ve diğer kentlerde, okullarda ve üniversitelerde bir tarama yapılırsa kendini gösteren insanların az olmadığı görülecektir. Kadrolar korkusuzca göreve getirilmelidir. Biz, yalnızca kendimizin, partizanların, politik mahkumların içinde kadro aramaya alıştık. Şimdi çok iyi, genç, zeki ve çok umut verici kadrolar yetişiyor. Onlara cesaret verelim. Yeni kadrolar eğitilmeli ve korkusuzca göreve getirilmelidir. Çünkü bunu yapmadan önümüzdeki görevler başarı ile yerine getirilemez.

RMS'nin spor örgütleri ile sıkı bağları olmalıdır. Daha önce spor örgütlerine karşı önemsemez bir tavır vardı. Bu sekterce bir saçmalaktır. Gençliğin önemli bir kesimi spor aracılığı ile, kültür fizik aracılığı ile eğitilecektir. Kültür fizik, kız yada erkek tüm Remsistlerimiz için

gereklidir. Burada, zamanın ve gücün doğru bir biçimde dağıtılması gerekir. Bazıları şöyle diyor : biz atlet olursak iyi bir önder olamayız. Ama sorun, sizin atlet ya da şampiyon olmanız değildir. Sporda halk ve gençlik için çalışmak, sağlığın, gücün ve kapasitenin kaynağında etkin olarak yer almanızdır.

Uyanıklığımıza gelince, bu, gizli düşmanların, casusların saflarımıza sızmalarına izin vermemek için en üst düzeyde olmalıdır. Aramızda saf ve çabuk kanan insanlar var. Geçmişte bu çabuk güven nedeniyle çok zorluk çektik. İnsan gözünü açmalı ve keskin bir sezgiye sahip olmalıdır. Eğer şüpheli herhangi bir şey sezerseniz hemen onu izleyin, çabuk adımlar atın, örgütünüzü çürümekten ve bozguncu kurtçuklardan koruyun.

Bizim insanlarımız uyanıktır, gençliğimiz tetiktedir, canlıdır, doğal zekaya sahiptir.

Anayurt Savaşına katılmakla faşistlerin halkın alınına sürdüğü lekeyi temizledik. Şimdi çalışarak, savaşım vererek ve kararlılıkla ulusal gururumuzu ve şerefimizi yükseltmeliyiz. Halkımızın, işçi sınıfımızın, köylülerimizin, gençliğimizin gücüne güvenerek, inanarak zorlukları yenebileceğiz. Bütün iç ve dış sorunlarımızın çözümünün anahtarı ilk önce ve her şeyin üstünde bizim, Bulgaristanlıların ellerindedir, ulusal birliğimizdedir.

DEVİRİM Mİ, UZLAŞMAK MI?

İran'da çeşitli milliyetlerden halk kitlelerinin, Faşist - Sömürgeci Şah rejimine karşı mücadelesi günden güne daha da güçlenerek devam ediyor. Dergimizin bu sayısında, İran'da «Devrimci Marksist - Leninist Gurubu»nun, «PEYKAR HALK - Halkın Mücadelesi» isimli gazetesinin Eylül sayısında yayınlanan, «Devrim mi, Uzlaşmak mı?» adlı yazısını, İran halklarının mücadelesi hakkında okuyucularımızı aydınlatmak amacıyla, aynen yayınıyoruz.

K A V A

Eylül ayında halk kitlelerinin kanlı ayaklanması, özellikle bu ayın 7 ve 8. günlerindeki büyük ayaklanmalar, bizim dikkatimizi şunun için daha fazla çekmektedir. Bu ayaklanmaların siyasi önemi ve kahramanlığından başka bir de şimdiki devrimci mücadeleyi ve bu mücadelelere katılan toplumsal güçlerin durumunu açıkça ortaya koymuştur. Yine bu ayaklanmalar, halkın düşmanı faşist Şah Rejiminin plân ve programlarına etkisini koyacaktır.

Eylül ayının 7 - 8. tarihlerindeki şanlı ayaklanmalar zulümle dolu yaşantıyı artık kabul etmeyen milyonlarca halk kitlesinin çelikten iradesiydi. Bu ayaklanma açıkça bunu belirtiyordu ki milyonlarca halk kitleleri, en büyük fedekârlığa, şanlı kitle kahramanlığı yaratmaya, kölece yaşantıyı, Şahlık faşist sistemini ve Emperyalizmin talan edici hakimiyetini yıkarak, onun harabeleri üzerine yeni demokrasi sisteminin temelini atmaya hazırdılar.

Yine bu ayaklanmaların sloganları ve eylem çerçevesi devrimci güçlerin, özellikle proleter devrimcilerin, kitlelerin kendiliğinden hareketleriyle ne kadar uzak ve kopuk olduklarını ve kitlelere önderlikte ne kadar zayıf olduklarını açıkça göstermektedir. Şüphesiz bu zaafı tanımadan ve onun nedenlerini eleştirmeden bu durumu başarıyla ortadan kaldıramayacağız. Geçen senenin eylül ayında başlayan kitle mücadeleleri 1 Ocakta Kum'da, Şubat ayının 17'sinde Tebriz'de tüm

ülke çapında büyük ayaklanmalara dönüştü. Artık halk kitlelerinin mücadelesi karşısında Faşist Şah rejiminin hançeri kesememektedir. Örneğin, 1963 ayaklanmaları gibi halkın mücadelesini bastıramamaktadır. Reformistlerin halkın mücadelesinin gelişmesini, keskinleşmesini önleme yolunda tüm çabalarına rağmen, halkın şu son 1 senelik mücadelesi, proleter devrimci bir önderlikten yoksun olmasına rağmen, faşizmin ve emperyalizmin sotasından daha güçlüdür.

Faşist baskı ve terörler, demokrasi ve özgürlük için mücadele eden halk kitlelerinin mücadelesini, keskinleştirir ve devrimi daha yaklaştırır. Lenin'in 1905 Rusya devrimi için söylediği şu sözleri İran'la ilgili olarak tekrarlayabiliriz :

«İşçi ve köylü ayaklanması daha şimdiden başlamış bulunmaktadır; bu ayaklanma, dağınık, kendiliğinden ve zayıftır ama, tartışma götürmez bir biçimde kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde, kararlı bir savaşım verebilecek, kesin bir zafere doğru yürüyebilecek güçlerin varlığını tanıtlamaktadır.»

Dağınık ve kendiliğinden olma nedeniyle mücadelenin güçsüzlüğü, subjektif şartların olgunlaşmaması, yani halkın mücadelesine önderlik edecek Komünist Partisinin olmayışı (bu da proleter devrimcilerin ideolojik dağınıklıklarından doğmaktadır) ve bunların yanında milli burjuvazinin barışçıl ve reformist siyasetleri ve özellikle milli burjuvazinin üst kesiminin örgütü olan (MİLLİ CEPHE GÜÇLERİ BİRLİĞİ)'nin halkın mücadelesine yüklenme çabası, şu iki imkânı doğurmaktadır :

1) Proleter devrimci güçler kendi saflarını birleştirerek, kitlelerin mücadelesinin önüne geçerek, devrimci köylü ve şehir emekçilerini, küçük burjuvaziye toplayarak silahlı halk savaşını, halkın tek kurtuluş yolu olarak gösterecek ve tüm halk sınıflarını proletarya'nın en az programı çerçevesinde birleştirerek hakim sınıflara ve emperyalizme karşı devrimi başarıya götürececek, ve yahut ta;

2) Mücadeleye katılan tutarsız güçlerle şah rejimi arasında anlaşma olur ve halkın bu büyük ayaklanması yenilgiyle sonuçlanır. Bu anlaşmanın biçimi ne şekilde olacağı, üzerinde şimdiden bir şey söyleyemez. Ayrıca bu iki ihtimalden hangisinin gerçekleşeceği konusunda da bir şey söylenemez.

Biz bu meseleyle ilgili olarak yine Lenin'in 1905 devrimi için söylediği şu sözleri İran'ın bugünkü ortamına uygun olduğu için tekrarlayabiliriz : Böyle bir zaferin «olasılık ölçüsünün ne olduğu başka sorundur. Bu konuda düşüncesizce iyimserliğe kapılma eğiliminde deği-

liz, bir an bile bu görevin çok büyük güçlüklerini unutmuyoruz. Ama dövüşmek için yola çıktığımızı göre, zaferi kazanmayı istemeli ve ona varan doğru yolu gösterebilmeliyiz. Böyle bir zafere öncülük edebilecek eğilimler kuşkusuz vardır.»

Eylül ayındaki halkın mücadelesi gerek siyasi gelişmesi, gerekse genişliği, ve atılan sloganlar bakımından, İran'ın devrimci olaylarıyla ilgili olarak Lenin'in sözlerini doğrulamaktadır.

Bugünkü geniş halk kitlelerinin mücadelesi ki, onun en belirgin niteliği kendiliğinden oluşu, tüm halkı kapsayan devrimci şiddet, diğer yandan devrimin sübjektif şartlarının, kitle hareketinden geride kalmasıdır, bu kitle hareketine çeşitli toplumsal güçler katılmaktadır. Hem proletarya ve saltanatçı uzlaşıcı milli burjuvazi ve hem de milli burjuvazinin alt kesimi, bu sınıflardan her biri bu halk hareketine kendi damgasını vurmaya çalışmaktadırlar. Aslında bundan başka da olamaz. Proletarya halkın mücadelesine önderlik edeceği ve onu kendi programı çerçevesinde ve devrimci çizgi safında birleştirerek önderlik edebilmesi veya halkın mücadelesi reformist ve barışçıl siyasetlerin etkisi altında kalarak hakim sınıflar ve emperyalizmle anlaşmaya varacağı ve bunun sonucu olarak faşizm bazı tavizler vererek kendini sağlama alarak, yeniden halkın üzerinde faşist baskı ve terörünü estirecektir. Bunların hepsi proletaryanın kendi siyasi bağımsızlığını koruyarak, halkın mücadelesine önderlik edebilmesine bağlıdır, yani halkın mücadelesinin tümüne kendi damgasını vuracak mıdır, yoksa, saltanatçı millî burjuvazinin sahte demokrasisi içinde eriyecek midir?

Halkın safında yer alan sınıflar ve toplumsal güçlerin ilişkileri ve bu sınıfların şah rejimi ile ilişkileri Marksist-Leninist Teorik ilkeleri yönünden besbellidir. Burada önemli olan ve özellikle halkın mücadelesinin gelişen şimdiki aşamasında, bizim önümüzde, çözülmesi gereken sorun, M. L.'nin halkın mücadelesine ve onun özel şartlarına uygulamaktır. Beyaz Sarayın uşağı Muhammed Rıza Şah Rejimi ve Carter, Vatanımızda Vietnam katliamlarını ve cinayetlerini tekrarlamaya hazır oldukları halde, halkın mücadelesini barış yoluna çekmeyi de düşünmektedirler. Saltanatçı burjuvalar, «Tude Partisinin inkılabı örgütü» çetesi ve Sosyal Emperyalizmin uşağı Tude Partisi, bu yolda rejimin hizmetçileridirler.

Halkın bu mücadelesi, barışçıl yollara çekilirse, ve proletarya kitlelere önderlik etmezse, bu dağınık ortamda faşist Şah Rejimi yeniden yerini sağlamlaştıracak ve emperyalizmin hakimiyeti yeniden sağlanacak ve kitle hareketleri bu seviyeye, bu ortama erişinceye kadar uzun yılların geçmesi gerekecektir.

Halkın mücadelesinin son zamanlarını değerlendirdiğimizde barışçıl yol tehlikesinin var olduğunu görüyoruz. Bu barışçıl yol kendisini din perdesi ardında gizlemektedir. Binlerce şehitlerin kanı ile yükselen halkın mücadelesi Ariyamr (Şah) faşizminden, taviz aracı olarak kullanılmak istenmektedir.

Saltanatçı ve teslimiyetçi burjuvazi, halkın mücadelesinin yönünü değiştirmeye çabalamakta ve bu mücadelenin hedefi olan faşist Şah rejimini korumaktadır. Onlar bu amaçlarını gerçekleştirebilmek için hem (Saltanata evet, hükümete yok) sloganı ile kitlelerin anayasaya tabi olmalarını, anayasa çerçevesinde mücadele etmelerini göstermekte, hem de, barışçı dini liderler, halkın mücadelesinin sadece dinsel mücadele olduğunu, siyasi yönü olmadığını söylemektedirler. Ve rejimin istediği gibi sükûna, huzura kavuşturmak istemektedirler. Bu siyasetlerin karşısında devrimcilerin görevleri nelerdir?

Milli burjuvazinin tüm barışçıl siyasetlerine karşı mücadele etmek gerekir. Tabii bunu yaparken, amacımız, onu karşı devrim safına itmek değildir. Onun barışçıl siyasetini etkisiz kılarken, milli burjuvaziden yedek güç olarak, imkanı olduğu müddetçe, silahlı hak devrimine hazırlamak ilerletmek ve zafere ulaşması için yararlanmak gerekmektedir.

İran devrimi tarihinin, gelişmesinin bugünkü aşamasında yapılması gereken devrim, burjuva demokratik devrim olduğunda hiç şüphesiz yoktur. Fakat bu devrimin sonuçlarından yalnız veya en fazla, milli burjuvazi ve küçük burjuvazinin yararlanacağı söz konusu değildir. Bu temele dayanarak sloganların ve isteklerin bu çerçevede olması da söz konusu değildir. Örneğin slogan ve isteklerin, dinci liderlerin istek ve sloganlarıyla çelişmemesi, düşüncesi ortaya çıkıyor. Bu düşünce temelden yanlıştır. Bu düşünce burjuva demokratik devriminde proletaryanın bağımsızlığını inkâr ederek onu küçük burjuvazinin ve burjuvazinin kuyrukçusu yapmaktadır.

Şimdiki mücadele sürecinde çeşitli halk sınıfları tarafından atılan, Burjuva demokratik devrimin sloganlarının farklı olduğunu halk kitlelerine anlatmak gerekir. Bugün bir yandan Saltanatçı burjuva (meclisin dağılmasını ve seçim serbestliğini) bağırılmaktadır. Fakat aslında, şimdiki mevcut sistem çerçevesinde bir takım tavizler almak peşinde olduğundan muhalefetini Şah'ın faşist diktatörlüğü ile ilan etmektedir. Bir yanda, esnaf, dinci ve diğer aydınlar hâkim sınıfların rejiminin devrilmesi ve emperyalizmin hakimiyetine son verilmesini istemekte, diğer yanda, işçiler ve köylüler demokratik halk

cumhuriyetini kurmak için silahlanmaya hazırdılar. Bunlar arasındaki esaslı farklar göz ardı edilebilir mi? Hayır.

Bugün grevlerde, gösterilerde ve kitlelerin başka mücadelelerinde ortaya çıkan çelişkiler -örneğin sloganların tespitinde ve rejim ve emperyalizm müesseselerine karşı kullanılan devrimci şiddetler- din ve materyalizm arasındaki çelişki değil; halkımızın demokratik ve bağımsızlık mücadelesinde iki yol ve iki çizginin ortaya çıkışının görünüşüdür. Burjuvazinin halkın mücadelesine hâkim olmasını önlemek isteyen devrimcilerin ve onun başında proleter devrimcilerin mücadelesidir. Bu mücadele nitelik itibariyle iki yol amaçlamaktadır : Kitleleri, devrim için ileri adımlar atmaları için yönlendirmek. İkincisi Milli Burjuvazinin anlaşmak ve uzlaşmak için yarattığı zemini yot etmektir. Örneğin 17 Eylül mücadelesinde barışçıl güçler Amerikan Emperyalizminin zincirli köpeği Faşist Şah rejiminin devrilmesini ortaya koyan sloganlara karşı çıkıyorlardı. Böyle çabalar halkın mücadelesini amayasa çerçevesi içinde tutmak ve faşist Şah rejimiyle uzlaşmak amacını gütmektedir. Devrimciler ve dinci devrimciler tarafından bu barışçıl güçlere imkan verilmedi. Ve şaha ölüm sloganı tüm göstericiler tarafından atılmakta idi. Fakat demokratik ve komünist hareketin belirttiğimiz zaafı nedeniyle saltanatçı burjuvazinin uzlaşıcı çizgisinin hakim olma tehlikesi zor olmamıştır. Uzlaşıcı çizgileri yenmek ve devrimi başarıya ulaştırmak için :

— Komünist Partisinin inşası ve kitlelerin mücadelesine proletaryanın önderliğini sağlamak için ciddi adımlar atmak gerekir, bu da ancak tüm İran Marksist-Leninist'lerinin birleşmesiyle olur.

— Halkın mücadelesinin amacını ve onun devrimci şiddet ve kınınını Amerikan Emperyalizminin zincirli köpeği olan rejim ve devlet sistemine (ki onun başında Faşist Rıza şah çetesi gelmektedir.) yöneltmek gerekir.

Devrimi başarabilmek için tek alternatif olarak, devrimci demokratik halk cumhuriyetini ve silahlı halk savaşının aktif olarak propagandasını yapmak ve onu geliştirmek, devrimciler ve onların başında proleter devrimciler olmak üzere bu iki meseleyi kitlelerin tüm mücadele alanlarında vurgulamaları gerekmektedir. Bu ilkeleri inkar eden veya ona az değer veren tüm görüşler, barışçıl yollara hizmet etmektedir. Seçim serbestliğini, millet meclisinin yenilenmesini veya bu ve şu devlet müessesesinin tatilini halkın günlük isteği olarak ileri sürenler, bu isteği mantık ve bilimsel olarak ve açıkça demokratik halk Cumhuriyeti ve silahlı Halk Savaşı ile ilgili olarak ortaya koymazlarsa reformist (uzlaşıcı) ve karşı devrimcidirler. Halkın birliğini ve onun mer-

kezinde olan işçi köylü birliğini devrimci çizgi temelinde birleştirmek için aktif olarak mücadele etmek lâzım ve bu mesele ile ilgili olarak da komünistlerle devrimci dincilerin dayanışmasını sağlamlaştırmak gerekir. Bize göre devrimci dincilerde din maskesiyle ortaya çıkan barışçıl güçlerle amansız mücadele etmelidirler. Bugün siyasi bakımdan halkın mücadelesi içinde saflaşma birbirine saldırgan olan dinci ve dinci olmayanlar değil burjuva liberalizmi çizgisi ile proleter devrimcilerin başında geldiği devrimci çizgidir. Buna göre devrimci çizgiyi savunan safı bozmak isteyenler hangi maske altında olursa olsun (örneğin dinci ve dinsiz sözü altında) karşı devrimci ve halkın ve İran devriminin aleyhindedir. Buna göre komünistler ve devrimci dinciler arasında, kini hakim kılmak isteyen uzlaşıcı güçlerin programını belirtmek gerekir. Ve onların bu yoldan yararlanarak halkın mücadelesini rejimle barıştırma amacını yok etmek gerekir.

Halk kitleleri içinde mevcut olan devrimci coşkuyu muhafaza ederek rejime daha da ağır darbeler indirmeli. Halkın hükümete karşı her çeşit hoşnutsuzluğundan yararlanarak gereken mücadeleyi en geniş ve devrimci nitelikte örgütlemek, kitlelerin 16 - 17 Eylül ve öteki aylardaki devrimci şiddetini desteklemek ve faşist baskı ve teröre karşı devrimci şiddet uygulamak gerekir. Eylül ayının 8'inde milyonlarca halk kitleleri caddeleri ve meydanları Pehlevi hanedanının adını değiştirmek için değil, daha da tehlikeli ve devrimci büyük eylemler için hazır olduklarını ortaya koydular. Bu mücadelede doğru önderlik olsaydı milyonluk kitleyi radyo istasyonuna ve zindanlara doğru yönelterek tutukluların serbestliği için ciddi adımlar atılmış olurdu. Milyonlarca emekçilerin ayaklanması ve onların binlerce şehit vermesi yalnız mevcudiyetlerini göstermek için değildir, böyle kahramanca savaşan halk kitesini, kendilerini savunmak ve rejimin silahlı kuvvetleri ile çatışmak için silanlandırmak ve rejimin silahlı saldırısına, kitlelerin silahlı cevap verme zorunluğu yok muydu? Tabii ki zorunludur. (Bu silanlanma çeşitli yollardan olabilir. Örneğin bir kere kitleler karakolu basarak bu işi yaptılar) 7 - 8 Eylülde milyonlarca kitlelerin mücadelesine doğru önderlik olsaydı büyük ve daha da aktif eylemler yapılabilirdi. Ve bugün de halkın devrimci coşkusundan gereken yarar ve sonuç elde edilmedi. Şimdiden barışçıl yolun, saltanak biçimini Yunan ve Portekiz biçimi anti-demokratik ve dışa bağımlı cumhuriyeti ile değiştirmek arzusunu ve halkın mücadelesinin bir parçasını hakim sınıflarla uzlaştırma çabalarını boşa çıkarmak için mücadele etmek gerekmektedir. Bu nasıl olacaktır? Devrimci demokratik halk Cumhuriyetini açıklamak ve propaganda yolu ile tanıtmak ve toprak devrimi ve silahlı halk savaşı yolu ile onun Yunan ve Portekiz Cumhuriyeti ile farkını

anlatmak ve devrimde işçi sınıfının önderliğini sağlamak. Çünkü proleter devrimcilerle teslimiyetçi burjuvazinin arasındaki çelişki, saltanat ve Cumhuriyet biçimi ile değil, hangi sınıfın hakim olacağı özünde ayrılmaktadırlar. Proletarya saltanatın en keskin düşmanıdır. Ve Cumhuriyeti göz önünde tutmaktadırlar. Fakat proletaryanın istediği Cumhuriyet başka sınıfların istediği Cumhuriyetten farklıdır. Burjuva Cumhuriyeti, emperyalizme bağlı bağlı Generallerin Cumhuriyeti, halk düşmanı diktatörlerin Cumhuriyeti ve benzeri, kesinlikle proletaryanın isteği değildir. Bu çeşit Cumhuriyetlerin propagandasını yapanlar emekçilerden yana değildir. Ve teşhir edilmelidirler. İran'da olmalıdır. Çünkü bu cumhuriyet emekçilerin iradelerine dayanmakta ve onların yararını korumaktadır.

Şimdiden hazırlıklı olmak lâzım, halkın mücadelesinin gerilemesi kaçınılmaz olduğu takdirde katliamı önlemek için ve kitlelerin devrimci coşkusunun soğumasını ve kötümserliğe götürmesini önlemek için.

Milli Burjuvazinin barışçıl yollarını ve sloganlarını açığa vurmali ve emekçilerin yararını sağlayan sloganları geliştirmeli ve daima onu vurgulamalıdır. Lenin'in şu sözünü aklımızda tutmalıyız :

«Burjuvazi tarafından devrim isteği, bu veya şu burjuva ideoloğu tarafından, ne kadar vicdanlı da söylene güvenilmez. Burjuvazi karşı devrimci tutarsızlığını ve sahtekarlığını devrimin en yüksek aşamasında bile uygulamaktadır.

Çünkü burjuvazi proletaryanın güçlenme tehlikesini yaratan demokrasi ilerlemeden korkar, bundan dolayı burjuvazi çoğunlukla geriye göz dikmektedir.»

NEW — DA

Newroz Yayın — Dağıtım

Babiâli Cad. Bey Han No : 29/203

Cağaloğlu — İSTANBUL

Dağıtımını yaptığı yayınlar :
Kava Yayınları — Günce Yayınları
Koral Yayınları — Ülke Yayıncılık
Odak Yayınları — Sol Yayınları
Eylem Yayınları — Devrimci Proletarya
Yayınları

Yarın Düşün Olacak
(Şiir Kitabı)
Edip Çelik

ÇİLEKEŞ VE YOKSUL HALKIMIZI KATLEDİYORLAR!

Son gelen haberlere göre Maraş'ta 500 kişi, dünyada eşin ender rastlanan bir şekilde hunharca katledilmiştir. Plânlı bir şekilde uygulamaya konan halkımıza kütle halinde katledilmesine karşı, halkını, yurdunu bir nebze olsun seven hiç bir kuruluş ve kişi sessiz kalmaz. Uzun zamandan beri, değişik bir şekilde sürüp gelen katliamlar bugün daha geniş boyutlara, toplu imhalara, yakıp yıkmalara, kundakta ki bebeden, ihtiyarına kadar herkesi hedefleyen boyutlara ulaşmıştır. Burjuva basınında, sömürgeci faşistlerin bu vahşetlerini ve halkımızın nasıl katledildiğini gösteren resimlerin yanında faşist cinayet örgütlerinden tek kelime bile bahsetmeden devrimcileri karalayan sözleri, yadırgamıyoruz. Ancak halkımız olayların iç yüzünü artık biliyor, çünkü, Türkiye ve Kürdistan halkları bu olayların bizzat içindedir. Ve biliyorlar ki, ortada bir sağ, sol çatışması yoktur. MHP, ÜOD, ÜGD, Kontr-Gerilla, MİT ordu ve onların uluslararası destekçileri gibi cinayet örgütlerinin halkımızı katletmeye yönelik saldırıları vardır. Gözeneklerinden kan sızan sermayenin beslediği, ağzı salyalı kuduz canilerin katliamları vardır. Kundakta ki bebeği testere ile keserek, kadınların çeşitli yerleri kesilerek, kafalara çivi çakılarak, halk düşmanlığı duygularını tatmin etmeye çalışan katillerin vahşeti vardır.

Yoksul ve Çilekeş Halkımız;

Bizi sükunete davet ediyorlar, faşist sömürgeci cinayet örgütlerinin katliamlarına karşı sessiz durmamızı istiyorlar. Niçin? Daha kolay ve daha çok öldürülmemiz için. Bu olaylar karşısında sessiz, hareketsiz durmak veya bunu istemek tabiatın kanununa aykırıdır. Saldırılarına karşı direneceğiz ve hareketsizde kalmayacağız. Çaresiz ve güçsüz değiliz ki, Bizi katleden sömürgeci zulümkârlarla artık bir arada yaşamamızda mümkün değildir. Bizim yeni dünyamızla, onların eski kötü dünyaları arasında, hemen her yerde kıyasıya bir vuruşma vardır. Bu vuruşma en son Maraş'ta oldu. Türkiye ile Kürdistan halkları sömürsüz, çatışmasız, savaşımsız, yeni dünyadan yanadır. Kim bu düzeni savunuyor? Kim halinden memnun, Kim bu dünyanın değişmemesini istiyor. Hiç kimse. Sömürgeciler bile, halklarımızın bu isteğine karşı koyamayacağını anlayınca, düzen değişikliğinden dem vurarak, devrim ve demokrasi dalgasını pasifize etme yoluna baş vurdular. Ama onlarında maskesi düştü.

Devrim ve halk düşmanı güçlerin, özellikle MHP, ÜD, ÜOD, Kontr - Gerilla - MİT - Ordu - Polis ve onların efendileri emperyalist devletlerin cinayet örgütlerinin K. Maraş'ta ki katliamları daha önce Malayta, Sivas, Elazığ, Erzincan illerimizde de yapılmıştı. Bundan sonra da giderek artan bir şekilde tekrarlanacağı açıktır. Beklenen bu katliamlara karşı tek güvencemiz kendi gücümüzdür. Yüzyıllardır devletin, hükümetin, koruyuculuğu plavralarına inandırıldık. Ama hep katledildik ve artık gördük ki, bizi katleden bizzat bu devlettir. Çünkü, bu devlet hiç bir zaman bizim kendi devletimiz olmadı ki, hep sömürücülerin, kan içicilerin, yani bizi katledenlerin devleti oldu. Onun için, devletin koruyuculuğuna sığınmayacağız, kendi gücümüze sığınacağız. Bizim güçlülüğümüz de birliğimizden, bilinçli bir önderlik altında toplanmamızdan geçer. Eğer Maraş'ta birlik olsaydık, örgütlü olsaydık, bir avuç sömürgeci caniler bizi katlemediyeceklerdi. Böyle bir davranışlarına karşı anında gereken cevabı alırlardı. Hükümetin bizi koruduğu palavradır. Aksine onlarda bu katliamlardan sorumludurlar. CHP hükümeti, cinayet örgütlerinin işlediği her katliamdan sonra, halkın faşist-sömürgeci katillere karşı duyduğu öfke ve kini közeltmeye, halkı yatıştırmaya, teskin etmeye ve nihayet unutturmaya çalışmakta ve böylece yeni katliamlara zemin hazırlamaktadır. CHP hükümeti, cinayet örgütlerinin saldırılarını değil halkın meşru müdafasını kırmaya çalışmaktadır. Son olarak Maraş olaylarında da aynı oyunu oynuyor. İşte, Maraş CHP II Örgütü saflarında ki bir yetkilinin korkunç itirafı;

«Olayların başlangıcında sokağa çıkma yasağına yalnız ve yalnız mağdur yurttaşlar (!) (yani halk-) uymuş ve hâlâ uymaktadır. Ne varki, mağdur yurttaşların evlerinde mahsur kalmaları ve **saldırıya hedef olmaları biçimine dönüşmüştür bu yasak** (Cumhuriyet 25.12.1978). Peki, CHP hükümeti, bu yasağı katiller için neden koymuyor. Evlerinde mahsur bırakılmak ve daha çok öldürülmesi için, halka sokağa çıkma yasağı konuyor, saldırganlara daha çok ve daha kolay öldürmek için bu yasak uygulanmıyor. Hükümet saldırgan katillere bu yasağı uyguladığını iddia edemez. Çünkü, halk evlerinden dışarı bırakılmazken, bin kadar canı Kıbrıs Meydanında toplanmış, saldırı talimatını alıyorlardı. Hürriyet Gazetesinin korkunç olarak nitelendirdiği şu iddialarda bir gerçektir. «Bu arada can güvenliği nedeniyle adının açıklanmasını istemiyen bir Maraşlı sabah bazı toplulukların 'tepsi içinde şeker dağıtır' gibi saldırganlara dinamit lokumu ve silah dağıtıldığını bildirdi... Bakan bey ne açıklama yaparsa siz buna yüzde 50 daha ekleyin. Böylece gerçeği daha çok yaklaşmış olursunuz.» yine bir başka kişi «Cumartesi günü Kahramanmaraş müftüsünün

resmi araçlarla kendi dolayışını ve halkı kışkırtıcı konuşmalar yaptığını, olayların bundan sonra katliam biçimine dönüştüğünü öne sürdü» yine katliamı tezgahlayanlar, Adana, Antep ve Malatya'dan gelen faşistler olduğu, depolardan silahların bunlara dağıtıldığı bir gerçektir. Ama diğer taraftan hükümet saldırıya uğrayan halkımızın, birleşmesini önlemeye çalışmaktadır. Maraş'ta mahalleler arası irtibat kesildiği gibi, köylerde yığınla kişi, yardıma yetişmek, katliamı durdurmak, saldırıları püskürmek için, kenar mahallelere kadar gelebilmiş ve burada Jandarma, Polis, Kontr-Gerilla ve MİT'in bombalarıyla karşılaşmıştır. Halk bombalarla dağıtılmış, böylece katliamın devam edilmesi sağlanmış oluyordu. Jandarma İl Alay Komutanı, mahsur kalan evleri basıyor, ellerinde direnme için kullanılan ne varsa alıyor ve tutukluyordu. Fakat halkımız, MİT, Kontr-Gerilla, Ordu, Polis, MHP, ÜGD gibi faşist sömürgecilerin saldırılarına karşı mahalle mahalle, sokak sokak, ev ev direniyor. Bir taraftan halkımız katledilirken, diğer taraftan hükümet yetkilileri, CHP, AP, MSP ve bizzat katliamı planlayıp hazırlayan MHP milletvekilleri ortak bir deklarasyon imzalayarak katliama karşı olduklarını sözde açıklıyorlardı. Oyunu tezgahlayanlar belli, katledenler belli, katledilenler belli. Kime karşı kiminle birleşiyorsun? Yoruma gerek yok. Açıktır. Halka karşı, faşist cinayet örgütleri ile birleşiyorlar. Hükümetiyle, muhalefetiyle, ordusuyla, istihbarat teşkilatıyla, Kontr-Gerillasıyla, cinayet örgütleriyle bir bütün olarak sömürgeciler korkunç bir oyun içindedirler. Ve bu oyun Kürdistan'da oynanmaktadır. Oyunda, her parti ve kurum ayrı ayrı roller almışlardır. CHP'ninde bu oyunun içinde olduğu her gün biraz daha ortaya çıkmaktadır. Ve bu oyun halkımızı din, mezhep ve aşiretlerine göre parçalayarak, devrimci güçler arasındaki çelişki ve dağınıklığından yararlanarak, Türkiye'deki ırkçı-şöven duyguların hakim olduğu ortamdan kaynaklanarak, emperyalistlerin desteğinde oynanmaktadır. Son katliam olayı bir çok gerçeği iyice açığa çıkardı. Hükümet yetkilileri, parlamenterler, ordu komutanları bizzat olay yerinde oldukları halde ve yollar bütünüyle tutulduğu halde, olayların en kızgın anında MHP, ÜGD ve ÜOD'lu azal faşistler mahiyetindeki katillere, yakın bir köyde depoladıkları, ordu malı G—3 piyade tüfeklerini, A—6 tüfeklerini, roketleri, el bombalarını getirmeleri için «korkmayın aranmayacaksınız, kolaylıkla getirirsiniz» derken kimlerden garanti almışlardı. Oysa insiyatif İç İşleri Bakanı ve ordu komutanlarının elinde olduğu söyleniyordu. Bu durumda hükümetin, ordunun, MİT'in, Jandarmanın olayın çıkacağından haberi olmadığı söylenebilir mi? En azından, katliamı açıkça onaylamasa bile, buna meydan verilmiş olması, Ecevit hükümetini sorumlu kılmaktadır. Faşistlerle barış yapma çağrıları, halkımızı faşizmme karşı silahsız bırakma çağrılarıdır. Ba-

riş hayalleri yaymak, sömürgeci-faşist demagojiye çanak tutmaktır. Maraş katliamı beklenmeyen bir olay değildi. Çünkü, bu olayın benzerleri kısa aralıklarla başka yerlerde tekrarlanmıştı. Ve belli bir gelişmenin sonucu dahada acı olaylar olmuştur. Perşembenin gelişimi rimci hareketlerindir de. Elllerinde kısmi de olsa imkanları olan devrimci hareketler, bilinen bu gelişmeye karşı ne gibi tedbirler aldılar? Bundan sonra ne gibi tedbirler alabilirler? Eğer yanlışlarını, zaafalarını aşamazlarsa hiç bir tedbir alamazlar. Halka hesap vermelidirler, aynı zamanda kendi kendileriyle de hesaplaşmalıdırlar. Eğer Maraş'ta bilinen bu gelişmeye karşı hazırlıklı ve devrimci potansiyeli örgütlemiş olsalardı, değil katliam, faşist caniler burada barınamazlardı bile. Bu katliamdan ders çıkarmayan, kendi hatalarına karşı savaşmayan hiçbir hareket, proleter devrimci vasfına layık olamaz. Son gelişmeler, doğmatizmin, tekkeçiliğin, mücadeleye verdiği zararların bilançosunu gözler önüne sermektedir. Marksizm-Leninizmi doğmatikçe kavrayan, hayatı mücadeleyi kitabi bilgilere sığdıranlar, bu gelişmelerden öğrenecekleri çok şey vardır. Kendi subjektif dünyalarında yaratıkları devrim stratejisinin iflas ettiğini anlamalıdırlar. Sınıf mücadelesinin pratiği, kendi stratejisini de çizmiştir. Yeter ki bunun gerekleri yeterince yerine getirilsin. Kendi içinde yarattığı, objektif gerçekten uzak, «önce kırsal kesimde gerilla mücadelesi hazırlıkları, sonra küçük baskınlar» vs. vs. şeklindeki stratejiyi uygulaya dursunlar, halkımız onların dışında, kendi mücadelesini vermekte, sömürgeçiliğe karşı ayağa kalkmaktadır. Ülkemiz gerçeğinde halk savaşının gerçeği budur işte. Onlar kırsal kesimde tecrit edilmiş halde, kendi hayalleriyle baş başa kala dursunlar, halkımız sömürgeci faşist cinayet örgütleriyle kıyasıya vuruşmakta ve bu mücadele içinde kendi iktidar organlarını oluşturmaktadır. Sömürgeciler Kürdistan'da soykırımlarına girerken ve halkımız bu kıyıma karşı direnirken, Türkiye halkı faşist katliamlara karşı ayağa kalkarken bu mücadelenin içinde değilsek veya gerisinde kalıyorsak, düşünmeliyiz. Doğmatizmi değil, yaşayan gerçeği kavrayalım. Marksizm-Leninizmi kalıplaşmış teorik formülasyonlarla değil, her zaman canlı ve yaşayan gerçeğe kavrayalım.

Tüm Devrimciler, Yurtseverler, Demokratlar!

Sınıf mücadelesinin bu aşaması, önümüze, kısa zamanda mutlaka çözülmesi gereken görevler koymaktadır. Bu sömürgeci faşist cinayet örgütlerine karşı birleşilebilecek bütün güçlerle birleşmeli ve daha etkin mücadele edilmelidir. Aynı zamanda, Türkiye ve Kürdistan devrimci hareketleri, kendi içinde birliği, kendi aralarında da güçbirliğini sağlamalıdır. Tekkeçiliği, faydacı zihniyeti, aralarındaki çekişmeleri bir tarafa atarak, ama ideolojik mücadeleyi rafa kaldırmayarak, bir-

birinin ideolojik-örgütsel hatalarına göz yummadan kendi içinde birlik, Türkiye ile Kürdistan devrimci güçleri arasında da en etkin bir güç-birliği sağlanması ertelenemez bir görev olarak önümüzde durmaktadır. Hatalarımızı samimiyetle kabullenip, onlara karşı mücadele edelim. Halkımızın katledilmesi ancak böylece durdurulabilir. Sömürü, zulüm, baskı ve katliamların kaynağı olan aygıt ancak böylece yıkılabilir. Sömürgeci faşist cinayet örgütlerine karşı daha duyarlı ve etkin mücadele önerilerini olumlu karşılıyor ve destekliyoruz. Cinayet örgütlerine yönelen her hareketi olumlu karşılar ve destekleriz. MHP ve yan kuruluşları ÜGD, ÜOD, BÜD ile MİT, Kontr-Gerilla, Ordu Polis gibi halkımızı katleden cinayet örgütleri kapatılmalı, onların ağababaları emperyalistlerin kışkırtıcı örgütlerinin Türkiye ile Kürdistan'daki faaliyetlerine son verilmeli ve bütün bunlardan hesap sorulmalıdır.

NOT : Dergimizin baskıya girdiği bir sırada, ortaya çıkan bu gelişmeleri yeterince değerlendirmek mümkün değildir. Bu konuyla ve buna bağlı olarak gelişen diğer muhtemel olaylarla ilgili değerlendirmelerimizi ayrıca sunacağız.

SANAT ve KÜLTÜR

Şiir :

MUNZUR'UN İNADI

intikamı alınmamışların mezartaşları devriktir.

papatya öbekleri lekelemiş kırlarımızı.

bulutlara gömülü munzur

bulutlarla inatlaşarak

akararak...

abbas uşağı

yusufan

demanan

çakmaklı

martini

mavzer

ben tanımam o mazbataları

yasalarınız hükümsüzdür

ve 'onbin milis' istegine resto..

çemişkezekten yemen'e ne çok yol var?..

.....
bu oymak haydaran oymağıdır..

.....
«...onca kişi
imha edilmiştir
emriniz tamamdır paşam...»

acımı demledim...

'yasalarınız hükümsüzdür'

çalar kapsül andım.

şafakleyn sakatlanır dağdan inen kakkaham
günün ilk 'siftahı' kardeşimi veriyorum..
bir yanıyla çoğalırken ölüm
bir yanıyla yaşam kucağa sığmaz..

ben hürriyeti dilenmiyorum

beşbuçuk çapulcudan

sözüm sözdür

ve güvenim sonsuzdur halkıma..

acımı demledim
anılar ucun ucun :
«toplandık harman yerine
bacı, kız, avrat

eşsizdi çavuş!

vurdukça oruspu dölü

küfrettikçe

vuruluyordum...»

.....
serilmişim kızıladağ'da
kutudere'den haber çıkmaz
kimse acep
duymazm'ola?..

«tayyarelerimiz

şakilerin son sığınaklarını da bombaladı paşam

başka emrin varm'ola?..

yargılanırım
defter tutmuşlar namıma
karakapak kitaplara yazdırırlar adımlı
sual sorulur, cevabım katı..

kör mermi, kırbaç kalles, yalın kılıç kılı kırka..

sedeften heykeli yeğlemem

olursa katı taştan

yaşadığımızdan

bir kesit, bir anı, an..

kavgamızdan..

yargıcı,
sıralı nokta koydum
söylediğimiz türkünün
devamı var demektir.....

üçyüz yıldan beri
zulmun fişekleri
bedenimde gül açmaları
budanarak, fışkırarak
bugüne.
dağlar kavidir
eteklerine çekilmeye
direnmeye..
deflemeye..

nevruz çiçeği dokuzunda açar
böylece
yargıcı,
mahzenlere dizdik kahrı
inlemesi dinmedi zap'ın
can sızı bir yana
şuracığımda billahi
vezüv'ü ateşlemeye razı
yumruğumca murad var.

.....
saç örüklerin kaldı bana bir anı diye
sırrını çözemedim

.....
senin orda bademler çağla dökerken
bizde yaprağa kırağı düşer.
üşürüm hem de çok..
bıyıklarım buz tutar
içim bir sıcak..
bilinir şey değil
çağla deminde
zehir zıkkım bir soğuk
hem de
bebelerim ninnilerini bellerler
çocuklar şarkılarını tazelerken.

yargıcı,
işte üç nokta daha koyuyorum
şiiirimin devamı yar demektir

.....
.....

SEYİT KILIÇ